

Marksist Bakış

B ü t ü n D ü n y a n ı n İ ŝ ç i l e r i B i r l e ŝ i n !

Yıl: 6 - Sayı: 21

Fiyatı: 3 TL

*Miş Kifaye!** **Ya Sürekli Devrim** **Ya Sürekli** **Katliam!**



- * Seçimlerden Ne Çıkar?
- * 1936 Mahkemeleri Dosyası
- * Arap Devrimlerinin Mottosu
- * 21. Yüzyılın Yükselen Gücü: Çin-I
- * Türkiye'nin Gerçeği, Sıçramalar ve Kırımlar

**Yeterli Değil!*

www.bolsevik.org

TEMEL İLKELERİMİZ

Ya Barbarlık Ya Sosyalizm: Tüm toplumsal ve ekonomik hayatın bir avuç kapitalistin çıkarları doğrultusunda şekillendiği kapitalist sistem varlığını, ancak savaşlarla sürdürmektedir. İşsizlik, açlık, yoksulluk, savaşlar ve doğanın tahribatının sorumlusu kapitalizm ve onun için özellikleri olan kar hırsı ve rekabettir. Kapitalizmde bütün zenginliği işçiler yaratır. Bu zenginliğin çoğunluğun ihtiyaçları için kullanılabilmesi ancak işçi sınıfının kolektif olarak bütün zenginliğe, üretim araçlarına el koymasıyla, üretimi ve dağıtımı kontrol etmesiyle yani proletarya diktatörlüğü ile mümkündür.

Aşağıdan Sosyalizm: Sosyalizm, ancak tüm ezilenlerin ve yoksulların desteğini alarak onlara öncülük eden işçi sınıfının kitlesel, doğrudan, militan mücadelesiyle; işçi sınıfının kendi eylemleriyle mümkündür. Sosyalizm, küçük bir azınlığın kendini kitleler yerine ikame etmesiyle kurulamaz. Sosyalizm ancak işçi konseyleri aracılığıyla aşağıdan yukarıya örgütlenen bir işçi iktidarı ile gerçekleştirilebilir. Bunun dışındaki kestirmeci, maceracı, tepeden inme her yol kaçınılmaz olarak bir azınlık iktidarıyla, kapitalizmle sonuçlanır. Marks'ın dediği gibi işçi sınıfının kurtuluşu kendi eseri olacaktır.

Sosyal Devrim: Bu düzenin kurumları işçi sınıfına karşı kapitalistleri korumak için vardır. Bu kurumlar işçi sınıfı tarafından ele geçirilip kullanılmaz. Mevcut sistem iyileştirmeler yapılarak, yani reformlarla düzeltilemez. Sosyalizm parlamento aracılığıyla gerçekleştiremez. Bir sosyal devrim zorunludur.

Yurtseverlik değil Enternasyonalizm: Bütün dünya işçileri kardeşler. İşçilerin vatani yoktur. Küresel bir sistem olan kapitalizmin tarihin çöp tenekesine atılabilmesi için işçi sınıfının uluslararası birliği zorunludur. Marks bu yüzden bütün dünyanın işçileri birleşin çağrısı yapmıştır. Ulus içindeki bütün sınıfsal ayrımları perdeleyen yurtsever ideoloji ise işçi sınıfını uluslararası düzeyde böler, bize kapitalizmin çizdiği ulusal sınırları benimsememizi öğütler. Özünde işçi sınıfını mevcut sisteme eklemleyen bu ideoloji yönetici sınıfların en büyük silahıdır.

Tek Ülkede Sosyalizm Mümkün Değildir: Kapitalizm dünya ölçeğinde bir sistemdir. Bunun alternatifi olan sosyalizm de ancak dünya ölçeğinde gerçekleşebilir. Tek ülkede sosyalizmin olamayacağını görmek için Marksist olmaya bile gerek yoktur. Dolayısıyla herhangi bir ülkede gerçekleşebilecek başarılı bir devrimin kaderi (dolayısıyla tüm insanlığın kaderi), devrimin diğer ülkelere sıçramasına bağlıdır. Bu mümkündür, çünkü kapitalizmin krizleri küresel, devrimler seridir.

Ulusal Sorun: Devrimci Marksistler ezilen halkların kendi kaderini tayin hakkını savunur, ezilen halkın politik temsilcisine ulusal sorunla ilgili konularda devlet karşısında koşulsuz eleştirel destek verir. Devrimci Marksistler her türlü etnik ve dini azınlığın üzerindeki baskılara karşı çıkar, onların örgütlenme hakkını savunur.

Cinsiyetçilik: Yaşadığımız sistem kadınları ezmektedir. Kapitalizm, kadınları işyerinde ucuz iş gücü olarak, aile içinde ise yeni kuşak işçi sınıfının bedavaya yetiştirilmesinde ve ev işlerinin bedava halledilmesinde kullanmaktadır. Bu durum kadınların hayatın her alanında geri planda kalıp ezilmesine yol açmaktadır. Devrimci Marksistler her yerde cinsiyetçiliğe karşı mücadele edip, kadınların her alandaki eşitliğini savunurlar. Devrimci Marksistler insanların cinsel tercihleri nedenleriyle ezilmelerine, eşcinsellerin aşağılanmasına karşı mücadele ederler.

Devrimci Parti: İşçi sınıfının kendiliğinden mücadelelerinin bir işçi devletiyle sonuçlanabilmesi için devrimci parti zorunludur. Bu parti işçi sınıfının en ileri devrimci unsurlarını bünyesinde toplar, onların sınıf içerisindeki dağılık etkisini merkezileştirir, onları koordine eder ve aktif siyasi hayata ve sınıf mücadelesine müdahale eder. Bu parti tüm işçi sınıfına öğretir ve ondan öğrenir. İşçi sınıfı içinde kök salmış, kitlesel bir devrimci işçi partisinin sınıf mücadelesinin kritik anlarında ve özellikle devrimci durumlarda var olması devrimin başarıya ulaşması için çok hayattır, bu yüzden böyle bir partiyi inşa etmek ertelenemeyecek bir görevdir.

Devrimci Görev: Bu ilkelere katılan herkesi Marksist Bakış Dergisi faaliyetlerini büyütme çağırıyoruz..

İçindekiler

Seçimlerden Ne Çıkar?	2
Nükleer Santrallere Neden Karşıyız?	11
Bin Ladin Operasyonu Üzerine	18
1936 Mahkemeleri Dosyası: Stalin'in Büyük Terörü: Kökenleri ve Sonuçları	23
Arap Devrimlerinin Mottosu: Ya Sürekli Devrim Ya Sürekli Katliam!	28
1936 Mahkemeleri Dosyası: Devrim Kuşağı Yok Ediliyor!	37
Türkiye'nin Gerçeği, Sıçramalar ve Kırılmalar	43
21. Yüzyılın Yükselen Gücü: Çin-I	49

MARKSİST BAKIŞ

Üç Aylık Politik Dergi

Yıl: 6 Sayı: 21 Mayıs 2011

Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Ayşe Şensöz

Yayın İdare Adresi: Kocatepe Mah. Selanik Cad. No: 23/17

Kızılay/ANKARA Tel: 0 312 480 95 60

Baskı: Yön Matbaacılık - Davutpaşa Cad. Güven Sanayi Sitesi B Blok

1.Kat No: 366 Topkapı, İstanbul Tel: 0-212-544 66 34

Yayın Türü: Yaygın süreli, üç aylık

İletişim İçin:

marksistbakis@yahoo.com

www.bolsevik.org

Büro: Kocatepe Mah. Selanik Cad.

No: 23/17 Kızılay/ANKARA

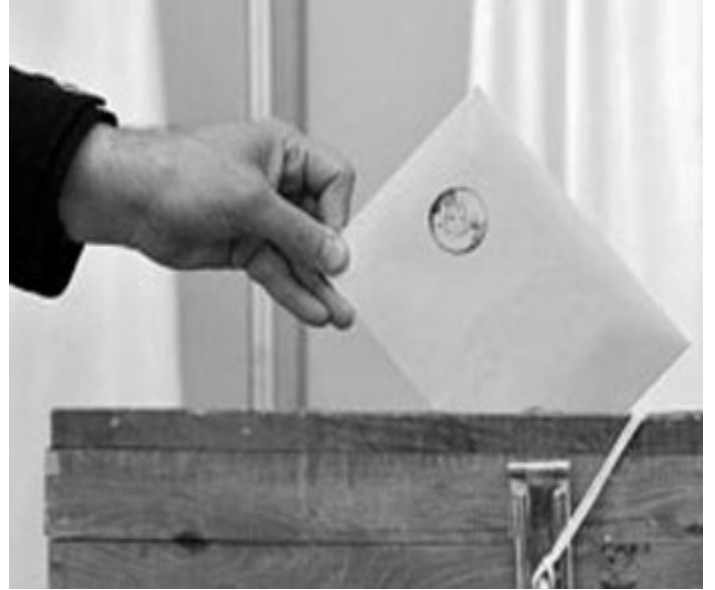


SEÇİMLERDEN NE ÇIKAR?

12 Haziran öncesi Türkiye'nin gündemi seçimlerde düğümlenmiş durumda. Düzen partileri seçim meydanlarına indi, kendilerince halkın nabzını yokluyorlar. Bol keseden vaatlerle, belaltı belüstü her türden polemikle doldurdıkları seçim konuşmalarıyla hepsi "tek başına iktidar"a koşuyor. Dahası, bu seçimlerde düzen partilerinin ufukları bayağı genişlemiş olacak ki herkes 12 Haziran'ı bırakmış, 2023'e kafayı takmış durumda. Önümüzde koskoca 12 sene olunca da "serbest atış"ın menzili genişliyor, projeler çıldırıyor. Son zamanlarda kendini siyasetten çok "hesap kitap" ve "piskevüt" işine veren Bahçeli bile 2023'ün patentini sahiplenmiş görünüyor.

Daha mart ayı başında milletvekili aday adaylığı başvurusu sürecinde ilginç bir seçim dönemine giriyor olduğumuzun ipuçları vardı. Devlet bürokrasisinin üst kademelerinden "Vahşi Batı döneminin Amerikası'ndaki Altına Hücum'u andırır şekilde AK Parti'nin Ampul'üne hücumu" ("Memurlar AK Parti Kapısında", Murat Yetkin, 11.03.2011, Radikal) ve sosyal demokrat pelerine bürünüp "acaba bu sefer olur mu?" dedirten CHP'nin yaşadığı "liste depremi" seçim sürecinin startını vermişti. YSK'nın BDP destekli bağımsız adayları vetosu ve iki gün içinde geri adım atması ise seçim sürecine damga vuran bir diğer önemli gelişme olmuştu. İstifalar, çılgın projeler, kaset skandalları vs. derken sonunda liderler çıktı meydana.

İçinden geçtiğimiz curcunalı seçim dönemini daha da ilginç kılan ise seçim sonuçlarının üç aşağı beş yukarı belli olması. Beklenmedik ve öngörülme-yen bir şey olmazsa AKP, kendi deyimiyle "ustalık dönemi"nin yolunu tutmuş durumda. Asıl cevap bekleyen soru, yeni meclisin kompozisyonu nasıl olacak? Sürpriz olasılık AKP'nin tek başına iktidar olacak meclis çoğunluğunu yakalayamaması, ki bu düşük ihtimal CHP-MHP ve bağımsız BDP adaylarının yüksek oylar almasına bakıyor. Bir diğer sürpriz de AKP'nin referandumdan sonra daha da zorladığı MHP'nin baraj altında kalması, ki böylece AKP anayasayı rahatlıkla değiştirebileceği bir çoğunlukla mecliste yer almış olacak. CHP cephesi ise "yeni çehresi" ile



yüzde 30 üstü oy alarak pek çok dengeyi değiştirecek bir sürprize imza atmanın peşinde.

Biz şimdilik spekülasyonları ve ihtimalleri bir kenara bırakalım. Bu yazıda amaçladığımız, seçim sürecinde yaşanan gelişmeler üzerinden siyasi iklimi anlamaya ve yorumlamaya çalışmak olacak. 12 Haziran seçimlerine giden süreç, bu süreçte yaşanan gelişmeler pek çok önemli noktada kafa yorulması gereken sorunsallar ortaya çıkarıyor. Bunların başında da yeni anayasa tartışmaları geliyor. Liberallerin, AKP yancılarının, sermaye kesimlerinin, BDP'nin seçimlerden sonra en büyük beklentisi "sivil ve demokratik anayasa" adıyla pazarlanan yeni anayasa. Ancak, bütün bu "demokratik" anayasa beklentileriyle, AKP'nin son yıllarda dozajını iyiden iyiye artırdığı anti-demokratik, keyfi uygulamaların birlikte yürümesi, süreci ve beklentileri karmaşılaştırıyor. Başkanlık sistemi tartışmaları da gelecek dönem anayasa tartışmalarının önemli bir ayağı olacak. Siyasetin "normalleşmesi" tartışmaları da anormal toplumsal ve ekonomik gelişmelerle el ele yürüyor. Çılgın projeler ekonomik gelişmelerle birlikte düşünüldüğünde korkutucu bir rotada yürümeye başladığımızın sinyallerini veriyor. Öte yandan Kürt sorunu yepyeni bir merhaleye gelmiş durumda ve bu seçimler çok karmaşık sonuçlar üretmeye aday.

Bu yazıda seçimlere giden Türkiye'nin gördüklerini, yaşadıklarını birkaç başlık etrafında akıl yürütmeye çalışarak değerlendireceğiz. Siyasetin, ekonominin ve Kürt sorununun nereye doğru evrilmekte olduğunu anlama çabası, gelecek dönemde sınıf mücadelelerinde doğru konum almak için ve



12 Haziran seçimlerine giden süreç, bu süreçte yaşanan gelişmeler pek çok önemli noktada kafa yorulması gereken sorunsallar ortaya çıkarıyor. Bunların başında da yeni anayasa tartışmaları geliyor. Liberallerin, AKP yancılarının, sermaye kesimlerinin, BDP'nin seçimlerden sonra en büyük beklentisi "sivil ve demokratik anayasa" adıyla pazarlanan yeni anayasa. Ancak, bütün bu "demokratik" anayasa beklentileriyle, AKP'nin son yıllarda dozajını iyiden iyiye artırdığı anti-demokratik, keyfî uygulamaların birlikte yürümesi, süreci ve beklentileri karmaşıklaştırıyor. Başkanlık sistemi tartışmaları da gelecek dönem anayasa tartışmalarının önemli bir ayağı olacak. Siyasetin "normalleşmesi" tartışmaları da anormal toplumsal ve ekonomik gelişmelerle el ele yürüyor. Çılgın projeler ekonomik gelişmelerle birlikte düşünüldüğünde korkutucu bir rotada yürümeye başladığımızın sinyallerini veriyor. Öte yandan Kürt sorunu yepyeni bir merbaleye gelmiş durumda ve bu seçimler çok karmaşık sonuçlar üretmeye aday.

işçi, emekçi sınıfların mücadelesini büyütmek için bir çerçeve oluşturmamızı sağlayacak.

Gayet Normal Seçim Atmosferi

AKP iktidarıyla geçen yaklaşık on yılda tüketemediğimiz konulardan biri normalleşme idi. Normalleşmeden kasıt nedir tam olarak bilemesek de, yaygarayı koparanların işine gelmeyen her şeyi "anormal" olarak sınıflandırdıkları bariz. "Askerin siyasete karışması", "yargının siyasete karışması", "toplumsal muhalefetin alanlara inmesi" vs. AKP'nin işine gelmediği sürece hep anormal sınıfına sokuldu. İşin garip tarafı bütün bu olguların, yani askerin-yargının siyasete karışmasının dünyanın her yerinde az çok geçerli olması ve normalimizi, ileri demokrasi örneğimizi belirleyen kılavuz kargamız ABD'nin de bu "anormal" durumlarla karşı karşıya olması. Tabi bunlar kimin umurunda? Meselenin özü, bu normal-anormal denklemi üzerinden AKP'nin büyük bir ideolojik hegemonya kurabiliyor olmasında yatıyor. İktidara geldiği ilk günden itibaren "klasik mağdur edebiyatı" üzerinden siyaset yürüten, her adımını normalleşme adımı olarak pazarlayan AKP için bugünlerde de değişen fazla bir şey yok. Normalleşme ve mağduriyet söylemleri, AKP'nin temel ideolojik dayanakları olmayı sürdürüyor.

1 Mayıs sonrası atmosferi değerlendiren pek çok liberal, muhafazakar yazarın konuyu evire çevire normalleşme tartışmalarına getirmiş olması ilginç bir örnek oluşturuyor. 1 Mayıs erte-si bütün burjuva gazetelerinin bu mücadele gününü, "karnaval" havasında nakletmesi, Radikal gazetesinin manşet altına Taksim'e AKP'nin de çıktığını -"sehven" de olsa- yazabilmesi, türbanlı emekçilerin de 1 Mayıs'a katıldığının büyük bir iştahla dillendirilmesi (birkaç işçi direnişi haberi yapsa burjuva medyası, o türbanlı, başörtülü emekçi kadınların da bugüne kadar hep yanlarında olan devrimcilerle kol kola yürüdüklerini görebilirdi) ve bütün bunların normalleşme tartışmalarına bağlanması ilginçti. Eski faşist- yeni liberal Taha Akyol şöyle diyor: "Bütün gelişmiş demokrasilerde ve refah toplumlarında 1 Mayıs'lar 'protest'tir ve 'muhaliftir. Çin'de, Küba'da, Suriye'de 1 Mayıs'lar 'askeri geçit töreni' gibi yaptırılır veya yasaklanır! Taksim'de bir kaç grup Orak Çekiç ve Marks, Engels, Lenin posterleri taşıyordu. Normaldir. Demokratik refah toplumlarında, Paris'in göbeğinde köylü devrimi için slogan atan Maocuyu, yüzyıldır 'sürekli devrimi' bekleyen Troçkist'i görebilirsiniz. Yüz binlerle beraber protesto ederler, slogan atarlar, düzene öfkelerini boşaltırlar. Bırakınız toplansınlar, bırakınız konuşsunlar; şart, şiddet olmamasıdır. Türkiye bu yönde ilerliyor, normalleşiyor. Normalleşme ve özgürlük birbirini destekleyerek beraber gelişirler."

Normalleşme bununla da bitmiyor. O kadar normalleşiyoruz ki, sol-liberal-muhafazakarlık çorbasının güçlü sesi Eyüp Can ayaklarını yerden kesmiş uçuyor: "Türkiye'de siyaset nihayet 'normalleşiyor'. Neden mi? Çünkü artık iktidar da muhalefet de seçim sürecinde 'hayal satıyor'. 'Hayal satmayı' olumsuz anlamda kullanmıyorum... Tam tersi, siyasetin normalleştiğini gösteren çok olumlu bir gelişme olarak görüyorum." Yılların sahte seçim vaatleri nihayet normalleşme göstergemiz oluveriyor. O zaman bu işin piri Cem Uzan aklımıza geliyor, olsa da daha bir normalleşsek diyesimiz geliyor. Öbür taraftan, siyaset ikliminin ideolojik zeminini elinde tutan AKP ve liberal destekçileri, kaset skandallarıyla, saçmasapan vetolarla, seçim barajının olduğu gibi durmasıyla, YGS-KPSS hırslılarının güle oynaya koltuklarında oturmasıyla, keyfi tutuklamalar ve gözaltıların artmasıyla, sansür virüsünün internete de bulaşmasıyla ilerleyen demokratikleşme ve normalleşme sürecimiz karşısında üç maymunu oynamaya devam ediyorlar.

"Bir AKP klasiği: mağdur edebiyatı" da her zamanki gibi sinir bozmaya devam ediyor. YGS'deki şifre skandalına dair hiçbir ciddiye alınır gelişme kaydedilmemişken Bülent Arınç efendi çıkıp, seçim öncesi AKP iktidarının karanlık güçler tarafından YGS skandalı yoluyla yıpratılmaya çalışıldığını iddia edebiliyor. YSK'nın Kürt ve sosyalist bağımsız adayları veto etmesi sonrasında yaşanan süreci Zaman gazetesi yazarı Ekrem Dumanlı dalga geçer gibi şöyle yorumluyor: "YSK kararını herkes bir 'tuzak' olarak algıladı. Kime? Kürtlerin oyuna talip BDP'ye mi? Olabilir. Dikkat etmek gerekiyor. Kararı iktidar partisi vermiş gibi bir kanaat oluşturmak suretiyle AK Parti'ye kurulmuş bir tuzak da söz konusu olabilir. Nitekim YSK'dan açıklama yapılır yapılmaz BDP'li bazı yetkililerin AK Parti'yi suçlaması, bu endişeyi kuvvetlendirdi.[...] 'Derin devlet, iktidar partisine çok yönlü tuzak kurdu' tezini güçlendirdi." İzmir'de CHP'li belediyelere yapılan polis baskınlarından sonra, AKP'nin İzmir adayı Ertuğrul Günay sıkılmadan "AKP'yi seçim öncesinde yıpratıyorlar" teranesini zirvalıyor. Burjuva siyasetinin içinde yüzdüğü kokuşmuş komplocu, ufak hesapçı, skandallarla yüklü bataklık bir çaresizlik deryası olarak emekçilerin önüne seriliyor. Üstelik her şey gayet normalleşirken.



Bu seçimlerde ön plana çıkan diğer olgu ise, alanlara inen başbakanın söylemlerinin temel çerçevesini oluşturan bu düzlemlerin yanına bir de "dini ve imanı tekeline alma" ve rakiplerini bu konular üzerinden yıpratma siyasetinin eklenmesi. Kılıçdaroğlu'nun "Statükocunun Allah'ı Ankara'da" sözüne cevaben dini demogojiye (laf cambazlığına) sarılan başbakan, MHP'lilerin ve Deniz Baykal'ın kaset skandallarını da miting alanlarında ahlak dersleri vermek için kullanıyor. Üstelik seçim süreci, Kürt coğrafyasında da dinî söylemlerin ve gerilimlerin ön plana çıktığı bir dönem olmuş durumda. Siyasi çekişmelerin inançlar ve yaşam tarzları üzerinde dönmesi bugüne kadar hep AKP'nin işine yaradı, ve AKP bu seçim sürecinde de özellikle bu konu üzerinden siyaseti şekillendirmeyi sürdürüyor; hem de biraz daha cesur bir görüntüyle. "Dün fikir özgürlüğü savunan İslamcı yazarlar, artık 'bu ülkede yaşayan din ve kültür konusunda haddini bilecek' imalı yorumlar yapmaya başladılar." diyen Nuray Mert bu noktaya dikkat çekiyor. İnançlar, yaşam tarzları ve kimlikler üzerinden kutuplaşmanın düzen partilerinin, özellikle AKP'nin ekmeğine yağ sürdüğü ve bu sarmaldan sınıf mücadelesi eksenli bir kopuşun yaşanmadığı şu süreçte seçimler yine çıkmaz sokakların yolunu tutmuş durumda, üstelik toplumsal kutuplaşmayı daha da derinleştirerek.

Bu seçim sistemiyle normalleşilir mi?

2011 başında Arap coğrafyasını sarsan isyan dalgasından sonra çok duyduk "Türkiye modeli" efsanesini. Türkiye'deki güdük burjuva demokrasisi, ayaklanan Arap halklarına model olacaktı. Niye? Çünkü, Türkiye uzun yıllardır çok partili demokrasiyi tecrübe etmiş, derinleştirmiş örnek bir ülke idi. Bütün bu zorlama model hikâyeleri bir yana, bizimkilerin demokrasiden anladıkları seçim demokrasisiydi esasında. Arap coğrafyasında Mısır'a, Tunus'a vs. bakıp buralardaki düzmece seçimleri, Türkiye'nin güdük seçim sistemiyle kıyasladılar ve model Türkiye'yi ilan ettiler. Doğrusu, Türkiye'deki burjuva demokrasisi ile Ortadoğu ülkeleri arasında bir farkın bulunduğu aşikar; ama bizim yarım akıllı liberal-muhafazakar-entelektüel cemaatin de balık hafızalı olduğu aşikar. Dünyanın hiçbir yerinde olmayan yüzde 10'luk seçim barajı uygulamasını; özellikle Kürtlerin yaşadığı bölgelerde çalınan, kaybolan sandıkları; şaibeli sayımları; parlamentodan kovulup yasaklanan, hapse tıkılan Kürt milletvekillerini; kapatılan partileri; üç partiye aktarılan milyon dolarlık hazine yardımlarını; bağımsız adaylık başvurusu için gereken meblağın 21 kat artırılıp 7700 TL'ye çıkarılmasını; şaka gibi YSK vetosunu, ÖDP'nin seçim dışı bırakılmasını çok kolay unutuyorlar, sonra da kendilerini Arap coğrafyasına bulunmaz Hint kumaşı gibi pazarlamaya kalkıyorlar. Saydığımız örnekleri özellikle yenilerden seçiyoruz ki, 2011'in normalleşmeye koşan Türkiye'sini biraz daha yakından tanıyabilelim.

Seçim yasaklarının ve aşılması zor engellerin sırtını dayadığı argüman "siyasi ve ekonomik istikrar"ın sürdürülmesi gerekliliği. AKP bütün demokratlığı ve

özgürlükçülüğüyle yüzde 10 seçim barajının istikrar unsuru olarak kalması gerektiğini savunuyor. Sermaye çevrelerinin de, bütün o demokrat görüntülerine ve demokrat anayasa lafazanlıklarının altında, istikrarın ne pahasına olursa olsun korunması beklentisi yatıyor. Örneğin, sermayenin en arsız tiplerinden Ali Ağaoğlu "Türkiye'nin önündeki en büyük risk siyasî istikrarsızlık. Ama seçimlerde sürpriz beklemiyorum. Dolayısıyla siyasî istikrarsızlık diye bir risk yok açıkçası." diyor. Gelecek dönem AKP'nin hazırlaması muhtemel anayasanın mimarı olacak Meclis anayasa komisyonu başkanı Burhan Kuzu da istikrar konusunda hayli ısrarcı tiplerden: "Yüzde 10'luk barajı indirelim diyorlar. Doğru hakikaten dünyada böyle bir baraj oranı yok. İndirelim 5'e makul olan. O zaman parlamentoya 10 tane farklı parti girer. Bu defa 4'lü koalisyonlar olunca ne oluyor? Rant bölüşülüyor. Bakanlık yetmiyor, bakanlıklar bölüşülüyor." Yorumsuz.

Peki nedir şu istikrar denen mefhumu bu kadar önemli kılan? Sözde, 12 Eylül darbesine karşı olduğunu iddia eden, 12 Eylül anayasasını değiştirmek için kolları sıvayan AKP'nin, 12 Eylül darbesinin ürünü olan yüzde 10 seçim barajını bırakamamasının arkasında ne yatıyor? Nedir siyasî istikrarı her şeyin önüne koyan, nedir istikrarı vazgeçilmez kılan?

Bütün bu sorulara verilecek en kestirme cevap şudur: "istikrar adına dayatılan yasaklarla, Kürt hareketinin ve



2007 seçimlerinde Kürt hareketinin (ve sosyalist olarak tanınan Ufuk Uras'ın) baraj engelini bağımsız adaylıklarla aşmasından sonra, yeni engeller için devreye bu kez de yeni uygulamalar ve YSK girdi. YSK vetolardan bazılarını geri çekmek zorunda kaldıysa da, Elazığ'da BDP'nin desteklediği bağımsız aday İsa Gürbüz ve bazı sol adaylar veto engeline takıldı. ÖDP seçim dışı bırakıldı.

sosyalist solun mecliste siyaset yapabilmesinin önüne set çekilmektedir." Bu cevap gerçeğin bir yönünü açıklamakta yetersiz kalsa da büyük bir haklılık payına sahiptir. 12 Eylül sonrası uygulamaya konan seçim barajları (önce 91'e kadar çifte baraj, ertesinde yüzde 10'luk ülke barajı) hedef tahtasına istikrarsızlık unsuru olarak gördüğü sosyalist solu ve Kürt hareketini yerleştirmişti. Çalkantılı 80'li ve 90'lı yıllar boyunca da "siyasi istikrar" unsuru olarak



savunulan seçim barajı, siyasi partiler kanunu, siyasi yasaklar, kapatmalar vs. Kürtlerin ve sosyalistlerin siyaset yapmasının önüne dikilmiş engellerdi. Ancak 2000'lerde sınıf mücadelesinin geri çekilişi ve sosyalist solun güç kaybetmesi sonrası, baraj, yasaklar vs. yalnızca Kürt adaylara yönelik engeller olarak görülmeye başlandı. Bu yasakçı, baskıcı, otoriter devlet anlayışının, "demokrat-özgürlükçü" AKP ile değiştiğini söylemek ise komik olacaktır. 2007 seçimlerinde Kürt hareketinin (ve sosyalist olarak tanınan Ufuk Uras'ın) baraj engelini bağımsız adaylıklarla aşmasından sonra, yeni engeller için devreye bu kez de yeni uygulamalar ve YSK girdi. YSK vetolardan bazılarını geri çekmek zorunda kaldıysa da, Elazığ'da BDP'nin desteklediği bağımsız aday İsa Gürbüz ve bazı sol adaylar veto engeline takıldı. ÖDP seçim dışı bırakıldı. Bağımsız adaylar çıkararak seçimlere katılan ve devrimci, sosyalist propagandayı seçim sürecine taşıma şansı elde eden işçi sınıfından adaylar ve sosyalistlerin önüne de 7.700 TL'lik aşılması güç bir engel kondu.

Başbakanın seçim barajını savunurken en çok başvurduğu argümanlardan olan "koalisyon hükümetleri istikrarsızlık yaratır, tek başına iktidarlar istikrar yaratır" savı, tipik Tayyip Erdoğan demogojisinin ötesinde bir anlam taşıyor.

AKP iktidarının toplumsal ve ekonomik anlamda istikrar sağladığını söylemek kolay değil. AKP'nin, sermayenin önünü düzleyecek ve kendi koltuğunu sağlama alacak işler yapabildiği ve kapitalist sınıflar için uzunca bir dönem istikrarlı bir ortam sağlamış olduğu doğru olabilir; ancak biraz ešeleyince; Kürt sorunun bugün geldiği noktayı, polis terörünün arttığı şu içinden geçtiğimiz günleri düşününce; toplumsal gerilimlerin, dini, etnik çatışma vb. ihtimallerinin her daim bir kenarda durduğu akla gelince AKP döneminde toplumsal barışın ve istikrarın sağlanmış olduğunu söylemek abes olur. Ayrıca Türkiye

ekonomisinin kırılganlığının arttığı (yeni krizlerin kapıda olduğu), işsizliğin ve gelir uçurumunun büyüdüğü, emekçi sınıfların daha da yoksullaştığı, güvencesiz ve esnek çalışmanın tavan yaptığı AKP iktidarı dönemi, ekonomik istikrarın da sermayenin bol kazançlı günleri adına istikrar olduğu gerçeğini ortaya koyuyor.

Siyasi istikrar söylemi, baskıcılığı, yasakçılığı meşrulaştırmanın yanında bugün çok daha derin anlamlar da kazanmış durumda. "Güçlü, küreselleşen dünyada rekabet gücü yüksek, bölgesinde düzen kurucu, lider" bir Türkiye yaratma hülyaları peşinde koşan Türkiye egemen sınıfları ve AKP hükümeti, toplumsal alanı bu erekler etrafında şekillendirmek, büyüme ve kalkınma hedefleri etrafında ulusal bir seferberlik hali yaratmak için de "istikrar" söylemini dillendiriyor. Burjuva düzeni korumak için konulan siyasi yasakları ve engelleri savunmak için yumurtlanan istikrar söylemi yeni bir boyut kazanarak yürütmenin güçlendirilmesi sürecinin de ideolojik ayağı oluyor böylece. "Türkiye'de toplumsal ilişkilerin her alanını etkileyen "siyasi istikrar" söylemi üzerinden yürütmeyi güçlendirme çabaları, kabaca üç zeminde ilerlemiştir: 1) seçim sistemleri ile oynanarak parlamentoda farklı siyasi taleplerin temsil edilmesi imkanı kısıtlanmıştır; 2) yasama sürecinde gücün parlamentodan yürütmeye aktarılması için dayatmacı uygulamalara başvurulmuştur; 3) bu ve benzeri uygulamaların yargı sürecine takılmasının önlenmesi için, bir yandan yargı üzerinde siyasi baskı ve müdahaleler artırılmış, bir yandan da yasal ve anayasal yapıda neoliberal nitelikte değişiklikler yapılmaya çalışılmıştır." ("Türkiye'de Neoliberal Otoriter Devlet'in AKP'li Yüzü", Pınar Bedirhanoğlu; sf. 56, "AKP Kitabı", Phoneix Yay. içinde)

Türkiye'de egemen sınıfların 12 Eylül darbesi sonrası başlatma imkanı bulabildikleri neoliberal dönüşüm sürecinin en göze çarpan sonuçlarından birisi, -tüm dünyada olduğu gibi- devletin ve yürütme erkinin bazı alanları piyasaya terkedip (sosyal hizmetler, KİT'ler, güvenlik hizmetleri vs.) siyasi ve idari olarak güç kazanması ve otoriterleşme eğilimlerinin artması oldu. Türkiye'de 90'lı yılların koalisyon hükümetleri, yürütmenin güçlendirilmesi ve siyasi istikrarın sağlanması bakımından zayıf unsurlar olarak kaldılar ve sermayenin dizginsiz sömürsünün önünü açacak yasal düzenlemelerin, özelleştirmelerin vs. gerçekleşmesinde istenilen ölçüde başarılı olamadılar. 2002'de tek başına iktidara gelen AKP hükümeti ise, TSK, yargı organları, laikçilik ve modern yaşam tarzı üzerinden beslenen muhalefet gibi karşı unsurların varlığına rağmen, ulusal ve uluslararası sermayenin çıkarları doğrultusunda gerekli düzenlemeleri

Seçim vaatleri bu ülkede her zaman çılgın olmuştur. Ancak bu kez işler bütünüyle farklı. Cem Uzanvari, Tansu Çillervari klasik seçim vaatleri varlığını sürdürüyorsa da asıl gündemi 2023'e uzanan saçmalıklar oluşturuyor. AKP, 2023'e kadar kişi başına geliri 25 bin dolara kadar çıkarmayı vadederken, CHP 31 bin dolara çıkaracağını söylüyor. 2023'te işsizlik yüzde beşlere düşüyor, ihracat coşup 600 milyar dolarları buluyor.





yapmayı başardı. AKP'li yıllarda yürütmenin güçlenmesi olgusunu, salt AKP'nin devlet bürokrasisinin önemli mevkillerine kendi adamlarını doldurması süreci üzerinden düşünmemek gerekiyor. Yürütmenin diğer devlet organları içinde güç kazanması, siyasi istikrarın korunmasının en önemli ayaklarından bir tanesi ve bu olguyu MGK'da TSK'nın etkisinin azaltılmasında, yargı üzerinde yapılan düzenlemelerle Adalet Bakanlığı'nın gücünün artırılmasında, sermaye devlet işbirliğinin kurumsallaştırılmasında, Başbakan ve Bakanlar Kurulu'nun yasama süreci üzerindeki yetkilerinin artırılmasında (Kanun Hükmünde Kararname çıkarma yetkisi gibi) görebiliriz.

Buradan başkanlık tartışmalarına ve anayasa değişikliği beklentilerine geçebiliriz. Seçim ertesinin belki de en önemli gündem maddelerinden olabilecek bu konularda egemen sınıfların beklentileri, yukarıda bahsettiğimiz "güçlü ve istikrarlı" bir yürütme oluşturulması eğiliminin sağlam bir yasal zeminle birleşmesi yönünde. Egemen sınıflar, aralarındaki farklar ne olursa olsun siyasi istikrardan ve güçlü bir yürütmeden yana ağırlıklarını koyacaklar. AKP ve CHP gibi düzen partilerinin anayasa konusunda, egemen sınıfların ve uluslararası kapitalist-empyralist güçlerin beklentilerini karşılayacak yönde hareket etmeleri kaçınılmaz görünüyor. AKP'nin yaptıkları yapacaklarının teminatı; CHP de yeni başkanıyla görücüye çıktı ve AB-ABD yetkilileriyle, sermaye örgütleriyle görüşmelerini, uzlaşmalarını çoktan tamamladı. Yani eğer yapabilirlerse, yeni anayasa, sermayenin, neoliberal ve küreselleşmecî birikim modeli çerçevesindeki taleplerinin bir ürünü olacak. Asıl düğüm ve tartışmalar ise birtakım biçimsel (değiştirilemez denilen) maddeler, laiklik-muhafazakarlık, Kürt ulusal hareketinin talepleri ve Tayyip Erdoğan'ın arzusu başkanlık sistemi çerçevesinde olacak.

AKP'nin yumurta-sever, hızlı anayasa komisyonu başkanı Burhan Kuzu'nun bu konularda belirttiği görüşler fazla söze yer bırakmıyor, aynen aktaralım: "Türkiye'de bugün eğer parlamenter modele devam edecek olursak, koalisyonlara bir çözüm bulmazsak açık söylüyorum; yakın dönemde, bilemem elbette, görmüyorum pek öyle bir tablo ama bir iki dönemin sonunda gelecek olan bir koalisyon bu memleketteki bütün birikimi 6 ayda bitirir." "Çözüm başkanlık derken, barajları külliyen kaldırılıyorsunuz, çünkü orada halk, meclisi ayrı seçiyor, yürütmeyi ayrı oluşturuyor." "Biz bunu kesinlikle dayatma biçiminde getirmeyeceğiz. AK Parti olarak bunu masaya koyacağız, gerekçelerimizi sunacağız, muhalefet partilerimiz akli selim davranır da sistem değişikliğine giderse hay hay, gitmezse parlamenter model anayasasını hep beraber yaparız, hep beraber sürünmeye devam ederiz." "Meclisin aktif hale gelmesi sadece başkanlık modelinde oluyor." "Hükümet güçlüdür, doğrudur ama sadece yürütmeye güçlüdür. Parlamenter modelde ise hem yürütme hem yasama güçlüdür. İddia ediyorum; ABD'deki başkandan parlamenter rejimlerdeki başbakanlar üç kat daha yetkilidir. 'Diktatörlük gelir.'

Neden gelsin? Diktatörlük bugün var, varsa..." Bütün bu zırvalardan anlaşılan AKP'nin ne pahasına olursa olsun güçlü bir yürütme için kolları sıvadığı. Seçimler, parlamento, yargı gibi kurumlar tarafından engellenmeyen bir yürütme gücü yaratmak, ister başkanlık sistemiyle, ister başka şekillerde AKP'nin temel amacı. 2023 saçmalığı Seçim vaatleri bu ülkede her zaman çılgın olmuştur. Ancak bu kez işler bütünüyle farklı. Cem Uzanvari, Tansu Çillervari klasik seçim vaatleri varlığını sürdürüyorsa da asıl gündemi 2023'e uzanan saçmalıklar oluşturuyor. AKP, 2023'e kadar kişi başına geliri 25 bin dolara kadar çıkarmayı vadederken, CHP 31 bin dolara çıkaracağını söylüyor. 2023'te işsizlik yüzde beşlere düşüyor, ihracat coşup 600 milyar dolarları buluyor. İstanbul dünya finans merkezi oluyor, falan filan. Şaka gibi! Birileri bizimle kafa buluyor. Gündelik vaatler artık karın doyurmuyor anlaşılan. Her seçimden önce halka kömür, beyaz eşya, gıda yardımı yapılan bir ülkede sanki bütün dertler, tasalar bitmiş de 12 sene sonrasına refah toplumu vaatleri piyasaya sürülüyor. Seçmen bazında ne kadar alıcı buluyor bu 2023 çılgınlığı bilinmez ama bu çılgın vaatlerle "yükselen güç Türkiye" imajının şişirilmeye çalışıldığı anlaşıyor. Sermayenin gönlünü fethetmek için yapılan 2023 hesapları, seçim meydanlarında yoksul, emekçi kitlelere sunuluyor. Türkiye'de emekçi sınıfların hali ahvalı ise her geçen gün daha da kötüye gidiyor.

Bütün bu şişirme imaja ve "güçlü, istikrarlı, rekabet gücü yüksek Türkiye" yaratma projelerine rağmen, son OECD (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü- gelişmiş ve

Seçim yasaklarının ve aşılması zor engellerin sırtını dayadığı argüman "siyasi ve ekonomik istikrar"ın sürdürülmesi gerekliliği. AKP bütün demokratlığı ve özgürlükçülüğüyle yüzde 10 seçim barajının istikrar unsuru olarak kalması gerektiğini savunuyor. Sermaye çevrelerinin de, bütün o demokrat görüntülerine ve demokrat anayasa lafazanlıklarının altında, istikrarın ne pahasına olursa olsun korunması beklentisi yatıyor. Örneğin, sermayenin en arsız tiplerinden Ali Ağaoğlu "Türkiye'nin önündeki en büyük risk siyasî istikrarsızlık. Ama seçimlerde sürpriz beklemiyorum. Dolayısıyla siyasî istikrarsızlık diye bir risk yok açıkçası." diyor. Gelecek dönem AKP'nin hazırlaması muhtemel anayasanın mimarı olacak Meclis anayasa komisyonu başkanı Burhan Kuzu da istikrar konusunda hayli ısrarcı tiplerden: "Yüzde 10'luk barajı indirelim diyorlar. Doğru hakikaten dünyada böyle bir baraj oranı yok. İndirelim 5'e makul olan. O zaman parlamentoya 10 tane farklı parti girer. Bu defa 4'lü koalisyonlar olunca ne oluyor? Rant bölüşülüyor. Bakanlık yetmiyor, bakanlıklar bölüşülüyor."



gelişmekte olan ülkelerin içinde yer aldığı örgüt) raporlarına göre Türkiye, OECD ülkeleri içinde kişisel gelir adaletsizliğinin yanı sıra, bölgesel eşitsizlikte de birinci sırada. Çalışabilecek yaş aralığında olan insanların işgücüne katılma oranı %45 dolaylarında ve Türkiye son sırada. Resmi işsizlik rakamları %13'ü gösterirken, gerçek işsizlik rakamları %20 civarında. Dış ticaret açığı denen mefhum rekorlar kırarken (ekonominin yabancı yatırımlara, sıcak paraya olan bağımlılığı artıyor, uluslararası fiyat rekabetinde geriye gidiliyor; yani ekonominin kırılganlığı artıyor, şiddetli krizlerin yaşanma olasılığı yükseliyor) AKP hala istikrardan, büyümeden, teğet geçen krizden söz ediyor. Rakamlar uzar gider, biz uzatmayalım. Olan biten şudur ki, Türkiye büyüyor; ama işsizlik artıyor, gelir uçurumu büyüyor, yoksulluk artıyor; uluslararası rekabet gücü düşüyor, cari açık büyüyor; işgücü piyasasını esnekleştirme yönündeki baskılar artıyor.

OECD 2010 Türkiye raporunda şunlar ifade ediliyor: "Sıkı istihdam ve ürün piyasası düzenlemelerinin işçi maliyetlerinin düşürülmesi için hafifletilmesi, işgücü piyasasının daha esnek hale getirilmesi için asgari ücret, kıdem tazminatı, geçici işler gibi alanlarda katılığın azaltılması gerektiği". İşte 2023'e uzanan uçuk

tavan yaptığı AKP iktidarı dönemi, 2023'e uzanacak büyüme çılgınlığının gerçek yüzünü ve işçi sınıfına maliyetini ortaya seriyor.

İşçi ve emekçi sınıfların, neoliberal politikaların hız kazandığı AKP iktidarı döneminde içinden geçtiği derin buhranı anlatmak için bu sayfalar yetmez. 2023 çılgınlığına giden yolun bu ülkedeki emekçi sınıflara 25 bin dolar kişi başına gelir getirmeyeceğini bilmek için de âlim olmaya gerek yok aslında. Bugüne kadarki çılgınlığın ve çılgın projelerin bir ayağının işçi, emekçi sınıfların sırtına bastığını gördük. Aydınlatılması gereken diğer nokta ise bu 2023 hedeflerinin hangi somut projelere dayanacağı meselesi. Yine OECD 2010 Türkiye raporuna geri dönelim: "Ekonomide devam eden yapısal zayıflıkların bulunduğu ve bunların uzun vadeli performansın sürdürülebilirliğini tehdit ettiği belirtilen raporda iki temel yapısal zayıflığa dikkat çekiliyor. İlk olarak, uluslararası fiyat rekabetinin ekonomik iyileşme döneminde kötüleştiği ve bunun da cari açığı artırdığı", ikincisi de malum işsizlik. Bu ifadelerin ne anlama geldiğini basitçe açıklayalım. Uluslararası fiyat rekabetinde Türkiye'nin durumunun kötüleşmesi, Türkiye'nin ihracat ürünlerinin uluslararası piyasalarda daha düşük fiyatlardan alıcı bulduğunu; aslında Türkiye'nin ihracat ürünlerinin düşük katma değerli ürünler olduğunu; Türkiye'nin rekabet gücünü artırmak için işçi ve emekçi sömürsünü daha da derinleştirilmesi gerektiğini anlatıyor. "Yükselen güç Türkiye" söyleminin altını dolduracak malzemelerin "Türkiye'nin jeostratejik önemi" ve "Çin modeli işgücü piyasası" olması boşuna değil. Türkiye'de ekonomik büyümenin sürmesi ve uluslararası rekabet gücünün artması stratejik ilişkilere, dış politikaya ve Çin modeli sömürünün derinleştirilmesine bakıyor. Türkiye egemen sınıflarının elinde ne büyük bir finansal güç, ne yüksek teknoloji üretme ve geliştirme kapasitesi, ne de devasa yeraltı kaynakları var; yalnızca daha da fazla sömürülecek bir insan yığını var.

Ah İstanbul, İstanbul Olalı...

Gelelim çılgın İstanbul projelerinin ne anlama geldiğine. Tayyip Erdoğan'ın büyük bir şaşaa ile açıkladığı çılgın projesine göre gelecek dönemde "İstanbul'a iki uydu şehir, yeni bir tüp geçit ve 3. Köprü, Galata ve Haydarpaşa'da kruvaziyer limanlar, yeni bir havaalanı, sağlık kampüsü vb." yapılacak ve "çılgın kanal projesi" ile ikinci bir boğaza kavuşacak İstanbul, boğazın çevresine de 3. İstanbul inşa edilecek 2023'e kadar. "kanalistanbul" adının patentini şimdiden alanlar mı dersiniz, projeye 30 milyar dolar yatıracak sermayedarlar mı dersiniz, hepsi hazır ve nazır.

Son yıllarda kentsel dönüşüm, toplu konut, lüks rezidans projeleri alıp başını gitmişti. Büyükşehirlerin talan edilmedik, beton dökülmedik, bina dikilmedik yeri kalmadı. Bütün bunların arkasını biraz eşelemek gerekiyor. "Sanayide, Asya'nın ihracatçıları ile yarışmaya nefesi yetmeyen Türkiye kapitalizmi için artık eldeki tek sermaye İstanbul'un kent rantı. KİT'ler tükenince, varsa yoksa, İstanbul'daki kamu arsaları



OECD 2010 Türkiye raporunda şunlar ifade ediliyor: "Sıkı istihdam ve ürün piyasası düzenlemelerinin işçi maliyetlerinin düşürülmesi için hafifletilmesi, işgücü piyasasının daha esnek hale getirilmesi için asgari ücret, kıdem tazminatı, geçici işler gibi alanlarda katılığın azaltılması gerektiği". İşte 2023'e uzanan uçuk büyüme hedeflerinin emekçi sınıflara getirdiği yük!

büyüme hedeflerinin emekçi sınıflara getirdiği yük! Tayyip Erdoğan 5 Mayıs'ta tekstil patronlarıyla buluşuyor ve "Bu sektörde yaklaşık 2 milyon çalışan var. Bunların sadece 350-400 bininin kayıt içinde çalıştığını biliyoruz. Bunun farkındayız ama katlanıyoruz. Ben artık işverenimden şu kayıt dışı konusunda daha fazla hassasiyet bekliyorum." diyor. Başbakan arsızca, yüzüstüce, patronların kayıt dışı işçi çalıştırmasının suç olduğunu bile bile, hükümetin buna göz yummasının da suç olduğunu bile bile Türkiye'deki korkunç sömürü koşullarının itirafını yapıyor. Taşeronlaşmanın, bunun neticesinde iş cinayetlerinin



satılıyor, kamu arsaları TOKİ projelerine sermaye yapılıyor."(Mustafa Sönmez, 29.04.2011 tarihli yazı, mustafasonmez.net) Egemen sınıflar sanayi üretiminde ve ihracatta rekabet gücünü yükseltmeyince finans, inşaat ve turizm vb. alanlara kayıyorlar. "Faizlerin düşüklüğü, bir yandan tasarruf sahibini mevduat ya da bono almak yerine gayrimenkul alımına iterken bir yandan da ucuz kredinin yolunu açtığı için gayrimenkul talebi artışını destekliyor. Her yeni proje bir öncekinden daha yüksek fiyatlar talep ederek piyasaya sunuluyor ve önceki projelerden satın alanlar kârlı çıkıyorlar. İstanbul'daki her projenin altında yeni bir öykü var: Kentsel dönüşüm, finans merkezi, çılgın proje. Son örnek olan çılgın projenin nereye yapılacağını tahmin edenler güzergâh üzerindeki arsaları kapışmaya başladılar. Balon fazla şişirildiğinde patlar." ("Gayrimenkul Çılgınlığı", Mahfi Eğilmez, 03.05.2011, Radikal) İstanbul ve diğer büyükşehirler de sermaye için bitmez tükenmez bir rant alanı olarak iştah kabartıyor. Çılgın projelerin sırrı burada çözülüyor. Gelecek on yılın "sermaye birikimi kurgusu" ağırlıkla kent rantı üstüne kurulu ve bu kurguda kamu arsalarının özelleştirilerek yerli-yabancı şirketlere devri önem taşıyor."(M. Sönmez, 22.04.2011 tarihli yazı, mustafasonmez.net)

Çılgın projelerin, kentsel dönüşüm çılgınlığının ve kamu arazilerinin yağmalanmasının Türkiye'deki sermaye birikim süreçleriyle ilişkisi başlı başına bir konu. İstanbul'un beklediği depremi düşündüğümüzde ise işin daha farklı bir boyutu çıkıyor karşımıza. Tayyip Erdoğan her zamanki arsızlığıyla yine sahnede: "İki tane kuracağımız şehirde, Anadolu yakasında olanlar için oraları, Avrupa yakasında olanlar için buraları göstereceğiz. 'Buyur sana ev. Beğen al.' Mecbur gidecek. Niye? Deprem tehdidi var. Deprem tehdidini göre göre o vatandaşları orada nasıl bırakırız?" İşte deprem tehdidine karşı Tayyip zekası! 9 yıllık iktidarı boyunca depreme karşı güvenlik artırıcı hiçbir işe bulaşmayan AKP'nin, deprem tehdidini rant çılgınlığına malzeme yapması! 2023'e kadar iki uydu İstanbul yapılacak, İstanbul uydulara tahliye edilecek, insanlar da mecbur gidecek; bir de 2023'e kadar deprem olmasın diye dua edilecek.

Çılgın projeci, hizmet aşkıyla yanıp tutuşan AKP'nin ve "değişip-dönüşüp" allanıp, pullanıp iktidara aday olan CHP'nin, kent rantı peşinde koşan çılgın projecilerin gerçek yüzünü deşifre eden ibretlik manzaralar var İstanbul'un her köşesinde. İşte bir tanesi "Sarıyer-Kilyos yolu üzerindeki Maden Mahallesi'ne kurulu iki bin nüfuslu bir gecekondu bölgesi; Dereiçi Sokak. Havuzlu villaların kenarına kurulu mahallenin 30 yıldır ne suyu var ne de kanalizasyon sistemi. Mahalleliler tüm su ihtiyaçlarını belediyenin haftada 3 kez gelen tankerlerinden sağlıyorlar. Gelen suyun niteliği belirsiz, kullandıkları plastik depoların da bakımını yaptıracak durumları yok. Üstüne üstlük yanı başlarındaki havuzlu sitenin bütün atığı mahallelerinin ortasına akıyor. Uzun yıllar ısrarla su şebekesi için mücadele veren mahalle halkı için ilk kez bir umut ışığı belirdi. Seçimlerin yaklaşmasıyla harekete geçen Sarıyer Belediye Meclisi, mahalleliye kanalizas-

yon ve su şebekesi sözü verdi. Ancak yine de susuz mahallenin halkı temkinli, yerel yönetime güvenmiyor. Çünkü daha önce de çok söz aldılar siyasetçilerden, hiç biri yerine getirilmedi."("Seçim geliyor 30 yıllık susuzluk gidiyor",

0 5 . 0 5 . 2 0 1 1 , sendika.org haberi) AKP'li, CHP'li belediyelerin gerçek yüzü, en temel altyapı ihtiyaçları bile karşılanamayan binlerce insanın hikayesinde görülüyor; işte "yükselen güç Türkiye'nin içinde olduğu bataklık!"

CHP cephesinde yeni bir şey yok...

Kılıçdaroğlu'nun geçen yıl başkanlığa gelmesiyle birlikte değişim rüzgârına kapılan CHP'nin yeni başkanıyla gireceği ilk seçimler kapıda. Başkanlığa gelişle birlikte egemenlerin siyaset sahnesinde pek de konuşulmayan "yoksulluk ve işsizlik" konularını gün-

deme sokan Kılıçdaroğlu, "sosyal demokrat" bir söylem üzerinden prim yapmaya çalışmakla işe başladı. Çok geçmeden miting alanlarında yeteneksiz olduğunu gösteren taze başkan, seçimler için herkesten önce propagandaya girişerek açığı kapatmaya çalıştı. Söylemi de yine az buçuk yoksulluk ve işsizlik konularından oluşuyordu. İddialı "aile sigortası" projesi çok geçmeden TV reklamlarını süsler oldu. Kaynağı nereden bulacağı sorulunca "benim adım Kemal" diye bir kaynak gösterdi Kılıçdaroğlu. Tabi bu süreçte patronlardan icazet alındı, projeler sunuldu, yurtdışı gezileri yapıldı. Kısaca, Kılıçdaroğlu da rengini çok fazla saklamayı beceremedi. Sermayenin beklediği anayasal düzenlemelerin genel çerçevesi ve neoliberal birikim sürecinin derinleştirilmesi konularında AKP'den pek de farklı bir programa sahip olmayan CHP'nin tek kozu aile sigortası vb. sosyal devlet projeleri. Ancak bu projelerin pek de inandırıcılığı bulunmuyor. Sermayenin ve uluslararası kapitalistlerin beklentileri işgücü piyasasının daha da fazla esnekleştirilmesi yönündeyken CHP'nin taşeronlaşmayı bitireceğini iddia etmesi gülünç. Üstelik kendi belediyelerinde taşeronlaşmanın önünü açtığı, işçileri işten çıkarttığı, CHP'li belediyelerde halen işçi direnişlerinin sürdüğü taptaze hafızalardayken. Şu anki haliyle egemen sınıflar için

Sermayenin ve uluslararası kapitalistlerin beklentileri işgücü piyasasının daha da fazla esnekleştirilmesi yönündeyken CHP'nin taşeronlaşmayı bitireceğini iddia etmesi gülünç. Üstelik kendi belediyelerinde taşeronlaşmanın önünü açtığı, işçileri işten çıkarttığı, CHP'li belediyelerde halen işçi direnişlerinin sürdüğü taptaze hafızalardayken. Şu anki haliyle egemen sınıflar için düzenin stepnesi vazifesi konusunda bulunan CHP, yeni başkanıyla yaşadığı dönüşümden sonra kendini daha fazla solun sahibi gibi görmeye başladıysa da ikiyüzlülüğü çok çabuk açığa çıktı. CHP, Mehmet Haberal, Sinan Aygün gibi sosyal demokrasi ile alakası olmayacak sağcıları ve Umut Oran gibi büyük sermayedarları üst sıralardan seçim listelerine sokulunca çanak da çömlek patlamış oldu.



düzenin stepnesi vazifesi konumunda bulunan CHP, yeni başkanıyla yaşadığı dönüşümden sonra kendini daha fazla solun sahibi gibi görmeye başladıysa da ikiyüzlülüğü çok çabuk açığa çıktı. CHP, Mehmet Haberal, Sinan Aygün gibi sosyal demokrasi ile alakası olmayacak sağcılar ve Umut Oran gibi büyük sermayedarları üst sıralardan seçim listelerine sokulunca çanak da çömlek patlamış oldu.

Aile sigortası ise yeni diye pazarlanmasına rağmen, Kılıçdaroğlu öncesinde de CHP programında olan bir vaat. Serbest piyasacı anlayışa karşı kapitalizmin sınırlarını aşmayan sosyal piyasacı anlayışın bir ürünü olan aile sigortası vaadi, "vatandaşlık geliri" tartışmaları etrafında değerlendirilebilir. (Kılıçdaroğlu'nun taze başkan olduğu geçen yıl, vatandaşlık geliri ve yoksulluk sorununa Marksist çözüm önerilerinin tartışıldığı faydalı

AKP'nin derdi 330 veya - zor ama- olursa 367'yi aşacak sayıda milletvekili kazanmak. CHP'nin ve BDP'li bağımsız adayların oylarını artıracakları neredeyse kesinken, AKP doğal olarak hedef tahtasına MHP oylarını yerleştiriyor. MHP'li adaylara yönelik kaset skandallarının arkasında böyle bir hesap olduğunu anlamayan kalmadı. Yalnız AKP, MHP'yi yıpratmakla da yetinmiyor. AKP, bu seçim dönemine daha önce hiç olmadığı kadar milliyetçi, şoven bir söylemle girdi. Bölgede operasyonların, gözaltıların ve tutuklamaların seçimler öncesi had safhaya ulaşması da yoruma gerek bırakmıyor.

makaleler için sendika.org'da yayımlanan, Ahmet Tonak ve Erinç Yeldan'a ait Haziran 2010 başında yazılmış yazılara bakılabilir.) Bu tip sosyal devlet yardımlarının, transferlerin kaynağının nereden geleceği de ayrı bir merak konusu. "İster 'vatandaşlık geliri' densin, ister refah devleti literatüründe kullanıldığı şekliyle 'sosyal ücret' vs. densin, devletin nakit transferleri yoluyla, yoksulluğu tedavi eder gibi yaparak sermaye emek çelişkisini yumuşatmaya çalışması yıllardır deneniyor. [...] araştırmaların ortaya çıkardığı çıplak gerçek şudur. Emekçilere dönük sosyal harcamaların ABD'de

tamamını, diğerlerinde ise tamamına yakın kısmını bizzat emekçiler kendi vergileriyle finanse etmektedirler! Emekçilerin devletten edindikleri sosyal harcamaların (nakit transferler dahil) devlete ödedikleri vergileri aştığı (yani 'sosyal ücretin' fiili olarak var olduğu) durumlarda bile, bu 'sosyal ücretin' milli gelirin %1-2'si, toplam ücretlerin ise %3-5'i mertebesinde olduğunu da belirtiyim." (Vatandaşlık geliri sol bir talep midir? -Ahmet Tonak, 08.06.2010, Radikal 2). Yani özetle, CHP'nin sosyal devlet anlayışı "halktan alıp, geri halka verme" tipinde çakma 'Robin Hood'çuluğa yaslanıyor.

Kürt Sorunu Bitmiş

AKP seçim çalışmalarına başlar başlamaz, başbakanın ağzından "Bu ülkede Kürt meselesi artık yoktur. Kürt sorununun istismarı var. İstismar kokan politikaları bu ülkede sadece biz çöktürebiliriz" sözleri döküldü. Aynı gün, YSK'nın 7 BDP bağımsız adayını veto kararı açık-

landı. Kürtler, adaylarına sahip çıkmak için ülkenin her yerinde sokaklara döküldü. Bir kişinin öldürüldüğü, 3 gün süren sokak mücadelesinden sonra YSK geri adım atmak zorunda kaldı. (Yalnızca Elazığ adayının vetosunda geri adım atılmadı.) Kürt hareketinin egemen sınıfları ürküten ve geri adım attıran taban dinamiğinden çok, YSK'nın nasıl böyle bir karar aldığı konusu üzerinde durmak gerekiyor. AKP her zaman yaptığı gibi "bağımsız kurum" mavraları sıkarak, YSK'nın arkasında durmadan, çelişkili açıklamalarla "bakalım, ne olacak" tavrıyla beklemeye koyuldu. Kürt hareketi sokaklarda dişini gösterince, Abdullah Gül'ün hızlıca devreye girmesiyle her şey şıp diye çözüldü.

Bu yaşanan üç günlük krizin arkasında, AKP'nin parmağının olmadığını söylemek zor. AKP, Kürt hareketini denemek mi istedi, ne amaçladı, beklentisi neydi? Bu sorulara verilecek cevaplar spekülasyon olabilir. Görünen o ki, AKP Kürt bölgelerinde 5-10 milletvekili kaybetmeyi göze almış; ama AKP'nin başka hesapları var. Kazanani belli olan 12 Haziran seçimlerini bu kadar önemli kılan meclis aritmetiğini tekrar anımsamak gerekiyor. AKP'nin derdi 330 veya -zor ama- olursa 367'yi aşacak sayıda milletvekili kazanmak. CHP'nin ve BDP'li bağımsız adayların oylarını artıracakları neredeyse kesinken, AKP doğal olarak hedef tahtasına MHP oylarını yerleştiriyor. MHP'li adaylara yönelik kaset skandallarının arkasında böyle bir hesap olduğunu anlamayan kalmadı. Yalnız AKP, MHP'yi yıpratmakla da yetinmiyor. AKP, bu seçim dönemine daha önce hiç olmadığı kadar milliyetçi, şoven bir söylemle girdi. Bölgede operasyonların, gözaltıların ve tutuklamaların seçimler öncesi had safhaya ulaşması da yoruma gerek bırakmıyor. Kısaca AKP milliyetçi cenahın oylarına talip; daha neler görürüz, sonuç ne olur, kestirmek zor.

CHP'nin Kürt sorunu konusundaki tavır değişikliğine bir parantez açalım. Kılıçdaroğlu'nun Kürt sorunu konusunda, fırsatını bulduğunda, eski CHP çizgisinden uzaklaşacağını (ne kadar uzaklaşacağı belirsiz olmakla birlikte) CHP ile ilgili yazılarımızda söylemiştik. Seçim beyanamesinde Doğu ve Güneydoğu için kalkınma planlarını açıklayan Kılıçdaroğlu, bu bölgelerde kimlik ve özgürlüklerle ilgili sorunlar olduğunu söyleyerek bir adım daha attı. Mayıs ayı ortasında demokratik açılım programını da açıklayacak CHP. Ancak bunlar neyi değiştirir? Açılımın kapandığı ve Kürt hareketinin umutlarını yeni anayasa sürecine endekslediği şu günlerde, CHP'nin inandırıcılıktan uzak açılımlar ile prim yapması mümkün gözüküyor. Açılım yapmakta geç kalmış CHP'nin, BDP'den veya AKP'den oy çalmasını beklemek gülünç olur.

Gelelim Kürt bölgesinde şişirilmeye çalışılan dinci atmosfere ve alttan alta körüklenen çatışmalı ortama. Dergimizin geçen sayısında ve sitemizde de yayımlanan "Hizbullah Kürt Hamas'ı olabilir mi?" başlıklı yazıda, Türkiye egemen sınıflarının, bölgede PKK'nin ve BDP'nin etkisini kırmak amacıyla dinci-gericiliği yükseltmek yolunda Hizbullah'ın sivil kolu Mustazaf-Der'i destekleyebileceğini belirtmiştik. Seçim öncesi, devlet



eliyle yürütülen operasyonların artması, Kürt hareketinin buna tepkisi ve geçtiğimiz günlerde Yüksekova'da Mustazaf-Der üyesi bir kişinin çıkan olaylarda hayatını kaybetmesi ortamı iyice germiştir. Şimdiye kadar, Kürt Hareketi ile sivil-Hizbullah arasında ciddi bir gerilim yaşanmadı ama gerçekleşen olaylar, kaçınmaya müsait bir yaranın varlığını gösteriyor. Öte yandan, Kürt sorununu "bitiren" AKP'nin bölgedeki en büyük destekçisi olacak dini örgütlenmeleri ve kurumları desteklemesi de gündemde. Açılım sürecinde de Kürt halkına "din kardeşliği" üzerinden seslenen başbakan, açılımı kapattığı şu günlerde bölgedeki en önemli politika aracı olarak dini kullanıyor: Şubat ayı MGK toplantısında masaya yatırılan "Terörle Mücadele Strateji" belgesinde "bölge illerinde din motifinin etkin olduğu gerçeğinden yola çıkılarak Diyanet İşleri Başkanlığı'yla ortak çalışma yapılması" ifadeleri, AKP Diyarbakır adayı Mine Lök'ün Diyarbakır'ı "5. Kutsal şehir" ilan edeceklerini söylemesi, Kutlu Doğum Haftası etkinlikleri çerçevesinde Diyarbakır'a ağırlık verilmesi, Diyanet İşleri Başkanı Mehmet Görmez'in "Dini Yüksek İhtisas Merkezleri"nin ilkinin Diyarbakır'da kuracaklarını açıklaması, destekçileri arasında Mustazaf-Der'in de bulunduğu Peygamber Sevdalıları Platformu'nun Diyarbakır'da yüz binlerce kişinin katıldığı Kutlu Doğum mitingine imza atması önemli gelişmeler olarak sayılabilir. Üstelik Kürt siyasetinde dini motiflerin ağırlık kazanışını BDP'nin politikalarından da okumak mümkün. Diyarbakır'da desteklenen bağımsız adaylardan Altan Tan'ın aşırı İslamcı bir kimliğe sahip olması, Diyanet'in imamlarının AKP yanlısı hutbelerine karşı örgütlenen "Sivil cuma namazı" eylemleri, bölgede siyasetin dini motifler çevresinde örülmesi olgusuna Kürt hareketinin de boyun eğmek zorunda kaldığını gösteriyor.

Kürt hareketinin seçimlerde en önemli gündem maddesi ise anayasa değişikliği. Sol örgütlerle ittifak içinde bulundukları Emek, Barış ve Demokrasi Bloğu programını da Kürt hareketinin baskın siyaseti belirlemiş gözüküyor. Kürt hareketinin anayasa değişikliğine endekslenmiş olması; ancak demokratik özerklik, anadilde eğitim gibi taleplerin egemen sınıflar ve toplum nezdinde çok ileri talepler olarak değerlendirilmesi, AKP'nin "Kürt sorunu bitmiştir" ilanı, gelecek dönemde Kürt sorunun evrileceği yönü belirleyecek çelişkili zemini oluşturuyor.

"Emek, Barış, Demokrasi Bloğu" ve Devrimci Marksist Siyaset

Her seçim döneminde duymaya alıştığımız "solda birlik", "seçim ittifakı" vb. söylemleri bu kez de gerçeklik buldu ve devrimci ilkeselliğin yok sayıldığı "Emek, Barış, Demokrasi Bloğu" siyaset sahnesinde yerini aldı. Seçim programını ancak Mayıs ayı başında oluşturabilen ittifakın, programdan önce milletvekili pazarlıklarıyla boğuşması çok şey anlatıyor aslında. Nitekim oluşturulan programın da BDP ağırlığı altında ezilmesi, sınıf merkezli bir siyasetin esamesinin okunmaması (ki BDP'den böyle bir şey zaten beklenemezdi) girilen yolun sonunu gösteriyor. Daha önce sitemizde yayımlanan seçim yazısında ilkesiz ittifakın nereye gideceği öngörülmüştü:

"bloğun daha bir seçim programının olmaması, BDP'nin çizgisinin bloğun politikasını oluşturacağı anlamına geliyor. [...] Dolayısıyla Marksist ilkesellik böyle bir bloğun içinde olmamayı gerektirir. Blok içerisinde BDP ağırlığını referans almamız durumunda da seçimlerde bağımsız adaylara oy verilmesinin yegane anlamı Kürt ulusal hareketi ile dayanışmak olacaktır. Yoksa ortada işçi sınıfının ileri çıkarlarının ifadesi olan antikapita-list bir seçim programı yoktur. Böyle bir programı BDP'den beklemek ya da ummak da gerçekçi değildir. Hele mevcut bileşimin böyle bir alternatifi yaratması ise söz konusu olamaz. [...] Ertuğrul Kürkçü ya da Sırrı Süreyya Önder'in öne çıkarılması da parlamenter ham hayalleri perçinlemekten başka anlama gelmez. Sınıf hareketinden bağımsız olarak mecliste ses getirilebileceğini söyleyenlere Ufuk Uras örneğini hatırlatmakta fayda var." ("12 Haziran Seçimlerinden Ne Beklenir?", V. Umut Arslan - 21.04.2011, bolsevik.org)

Egemen sınıfların sistem karşıtı politika örgütlemek için mücadele eden devrimcileri her türlü baskı ve zorbalıkla engellemeye çalıştığı şu coğrafyada, son yasaklar ve engellerle "seçme ve seçilme hakkı" denen mefhumun boş bir laftan başka değer taşımadığı da görülmüş bulunuyor. Ulusal çapta örgütlenmiş devrimci Marksist bir öncüyü yaratmadan, sınıf mücadelesini yükseltmeden parlamentodan medet ummak bizim işimiz olamaz. Seçim propagandası, işçi sınıfına devrimci siyaseti taşımanın pek çok aracından yalnızca bir tanesidir. Günümüz gerçekliğinden ve kendi gerçekliğimizden hareketle, ilkesellik zeminini kaybetmeden, sınıf merkezli devrimci siyasetten asla vazgeçmeden, sağlam adımlarla yürümek zorundayız. İşçi sınıfına ve gençliğe seçim bloklarına değil, kendi gücüne güvenmeyi öğretmek gerekir.

Egemen sınıfların sistem karşıtı politika örgütlemek için mücadele eden devrimcileri her türlü baskı ve zorbalıkla engellemeye çalıştığı şu coğrafyada, son yasaklar ve engellerle "seçme ve seçilme hakkı" denen mefhumun boş bir laftan başka değer taşımadığı da görülmüş bulunuyor. Ulusal çapta örgütlenmiş devrimci Marksist bir öncüyü yaratmadan, sınıf mücadelesini yükseltmeden parlamentodan medet ummak bizim işimiz olamaz. Seçim propagandası, işçi sınıfına devrimci siyaseti taşımanın pek çok aracından yalnızca bir tanesidir. Günümüz gerçekliğinden ve kendi gerçekliğimizden hareketle, ilkesellik zeminini kaybetmeden, sınıf merkezli devrimci siyasetten asla vazgeçmeden, sağlam adımlarla yürümek zorundayız. İşçi sınıfına ve gençliğe seçim bloklarına değil, kendi gücüne güvenmeyi öğretmek gerekir.

Cihan Esmersoy



NÜKLEER SANTRALLERE NEDEN KARŞIYIZ?

Japonya'da yaşanan 9.0 şiddetindeki deprem on bin kişinin ölümüne, on binlerce insanın kaybolmasına, yüzlerce milyon dolarlık hasara yol açtı. Ancak depremin etkisi bununla sınırlı kalmadı, tsunamiyle beraber insanlık açısından çok büyük bir tehdidin daha ortaya çıktığı görüldü. Fukuşima nükleer santralindeki reaktörlerden ciddi oranda radyasyon sızmasıyla, yaşananların ikinci Çernobil olması olasılığının yarattığı korku tüm dünyayı kapladı. Dünyanın dört bir yanındaki ülkeler nükleer enerji üretimini durdurup kendilerine olan tepkiyi azaltmayı amaçladılar. Üretimi durdurmaları ama santralleri kapatmamaları, Japonya'daki olay unutulunca tekrar üretime başlayacaklarının ve eski tas eski hamam devam edeceklerinin habercisi oldu.



Fukuşima nükleer santralindeki reaktörlerden ciddi oranda radyasyon sızmasıyla, yaşananların ikinci Çernobil olması olasılığının yarattığı korku tüm dünyayı kapladı.

Japonya'da ise hükümet tehlike seviyesini 7'ye çıkarmıştı. Fukuşima felaketini Çernobil'le eşitleyen bu karar sonrasında santrali işleten şirket olan TEPCO'dan santraldeki radyasyon sızıntısının durdurulmadığı ve sızıntının Çernobil'dekini geçmesinden endişe duyulduğu yolunda açıklamalar geldi. Hükümet sözcüleri ise tek odaklandıkları şeyin "şimdilik" sızıntıyı durdurmak olduğunu, ancak bundan sonraki aşamada ne yapacaklarıyla ilgili hiçbir planlarının olmadığını belirttiler. Felaket başına gelmesine rağmen, Japonya Başbakanı Naoto Kan tüm insanlıkla alay edercesine hala hükümetin

nükleer enerjide bir politika değişikliği yapmayacağını açıklıyordu.

Çernobil'deki facianın üzerinden 25 yıl geçti. Nükleer yanlısı burjuva profesörler Çernobil sonrası nükleer enerjiyi savunmak için suçu Rusya'nın üzerine atmış; böyle bir facianın bir daha asla yaşanmayacağına dair yeminler etmiş; gelişen teknolojiyle bu tür bir kaza olasılığının sıfıra indiğini kanıtlamak için yarışmışlardı. Şu an en güvendikleri kale de yıkılmış gözüküyor. Dünya kapitalizminin güvenilirlik sıralamasında en üstlerde yer alan Japonya gibi bir ülkede böyle bir felaketin yaşanması karşısında yeniden yeminler etmeleri gerekecek.

Biz ise insanlığa nükleer felaketler zincirini hediye eden kapitalizmi ve kapitalist üretim tarzı içinde enerji üretiminin kilit özelliklerini incelemek zorundayız. Böyle bir analiz için öncelikle nükleer enerjinin ne olduğunu, hangi tehlikeleri barındırdığını anlamamız, sonrasında da nükleer enerjiye dair Marksist bakış açısını inşa etmemiz gerekiyor.

Nükleer Enerji ve Radyasyon

Bugün genel olarak nükleer enerji denince anlatılmak istenen olgu, fisyon santrallerinden üretilmekte olan enerjidir. Bunun yanında alternatif bir enerji kaynağı olarak füzyon reaksiyonu da yazının ilerleyen kısımlarında incelenecektir. Biz şimdilik hakim terminolojiye bağlı kalıyoruz ve nükleer enerjiyi fisyon reaksiyonu ile üretilen enerji olarak tanımlıyoruz.

Fisyon reaksiyonu, uranyumun nötronlarla parçalanmasıyla başlayan bir süreçtir. İzotoplar yavaş bir nötron yutunca parçalanırlar. Nükleer reaktörlerde bu süreç tekrarlanır. Atom çekirdeğinin bölünmesiyle ortaya bir enerji açığa çıkar; bu, çekirdek enerjisi ya da nükleer enerji olarak adlandırılır. Nükleer santrallerde bu işleyiş sırasında ortaya çıkan ısı enerjisi buhar elde etmede kullanılır. Buharın türbinlere gönderilmesiyle bu ısı enerjisi mekanik enerjiye çevrilir ve jeneratör ile elektrik enerjisi üretilir. Dolayısıyla ısı enerjisinin mekanik enerjiye, onun da elektrik enerjisine dönüşmesine dayanan bu sistem aslında termal güç santrallerinden sistem olarak bir farklılık arz etmiyor. Başka yerlerde kömür,



doğalgaz gibi fosil kaynaklı yakıtlar kullanılabilirken burada kullanılan yakıt uranyum oluyor. Ama asıl fark da işte tam burada ortaya çıkıyor.

Ne yazık ki uranyum gibi yüksek radyoaktiviteye sahip uzun ömürlü ağır bir izotop parçalanırken ortaya yalnızca enerji çıkmaz, birçok hafif izotop da ortaya çıkar. Bunların pek çoğu radyoaktif özellikler taşır. Fisyon sonrası ortaya çıkan bu ürünler yüksek düzeyde ölümcül beta ve gama radyasyonu yayarlar. Bu durumun sonucu radyoaktif maddelerin iyonlaştırıcı(atomdaki elektronu alarak nötr olmaktan çıkarma) bir özelliğe sahip olmasıdır. Somutlaştıracak olursak, örneğin insan vücudundaki bir moleküle ait olan bir atomun iyonlaşması atomların değişik kimyasal bileşikler oluşturmasını beraberinde getirir. Hücrenin radyasyon etkisine maruz kalmasında en önemli kısım ise DNA'dır. DNA'da meydana gelecek bu değişiklikler hücre yapısını bozar, hücrenin kontrolsüz büyümesi ise kanseri yaratır.

Nükleer enerji üretimi sırasında ortaya çıkan radyasyonun insan vücuduna etkisi bu yönde. Ama enerji üretimi sırasında dışarı yayılan radyasyon çoğunlukla ihmal edilebilir düzeyde kalıyor. Eğer mesele sadece üretim sırasında ortaya çıkan ihmal edilebilir radyoaktiviteyle sınırlı kalsaydı biz de tıpkı burjuva profesörler gibi nükleer enerjinin kömür, petrol vs kullanılarak üretilen enerji biçimlerinden çok daha temiz ve tercih edilmesi gereken bir tür olduğunu söyleyebilirdik.

Ancak nükleer enerjinin sorunları çok daha köklü. Bu sorunları açıklayabilmek için önce nükleer enerji üretiminin insan yaşamına yönelik tehditlerini ortaya koyup, mevcut üretim ilişkileri altında neden fisyonu dayalı nükleer enerjinin vazgeçilmez olduğunu ve bu enerji üretim biçiminin yaratması kaçınılmaz tehditleri göstermeye çalışacağız. Daha sonra nükleer enerji yanlılarının hepsi birbirinin kopyası olan argümanlarına şöyle bir değineceğiz. Ve nihayet genel olarak enerji sorununa ve özelde nükleer enerjiye dair bir sınıf perspektifi inşa etmeye çalışmak temel amacımız olacak.

Tehdidin İki Yönü:

Radyoaktif Atık ve Felaket

Basında genellikle radyoaktif tehlike sorunu büyük felaketler kapımızı çalmaya başladığında ele alınır. Bu felaketlerin sonucunu hepimiz biliyoruz. Binlerce ölüm, sakatlıklar, kanser, doğanın hiçe sayılması... Fakat bu görünen yüzün ardında belki çok daha büyük bir tehdit olabilecek atık sorunuyla da karşı karşıyayız. Az önce de değindiğimiz gibi, uranyumun yakılması sırasında ortaya radyoaktif izotoplar çıkar. Bu atıkların nerede ve nasıl depolanacağı bugün bile çözülmemiş olan ve kapitalistlerin başını gittikçe daha fazla ağrıtan bir sorundur. Binlerce yıl korunması gereken atık meselesinde "meli mali"lardan başka bir şey hala ortaya konmamıştır. Dahası, atık sorununun bugünkü teknolojik düzeyle çözülmesi de mümkün gözükmemektedir. Radyoaktif atıkların, havaya, toprağa, suya binlerce yıl boyunca karışmayacağını bilimsel olarak garanti etmeden radyoaktif atıkların bir tehdit olmadığını iddia etmek olsa olsa sahtekarlıktır.

Nükleer santraller meselesinde sorunun bu boyutu bilinçli olarak unutturulur ve Çernobil gibi faciaların neden bir daha tekrarlanmayacağına dair masallar anlatılır. Çünkü atık sorununa karşı nükleer lobinin ezbere üç beş laftan ve yalanlardan başka söyleyecek bir şeyi yok. Örneğin nükleer atıkların hacminden bahsedip dururlar: "15 nükleer reaktörden 30 yıl sonunda bir olimpiik havuz kadar atık çıkar." Bu oranın kömür ya da petrolle enerji üretiminden açığa çıkan atıklardan çok daha küçük olduğu gözüküyor. İyi de bize ne? Bunun, atık sorununun potansiyel tehlikesiyle ne alakası var? Atıkların hacminin, o atıkların barındırdığı radyasyon tehlikesiyle ne alakası var? Çocuk mu kandırıyorsunuz? Nükleer santrallerin savunucuları başları sıkıştığında hep konuyu alakasız bir zemine çekerler. Siz atıkların potansiyel tehlikelerinden bahsedersiniz, onlar hacimleri küçük derler; siz radyasyon tehlikesini sorarsınız, onlar nükleer santraller daha az karbon salıyorlar derler. Konuyu çevirmede tam bir usta, eşi bulunmaz birer demagogdurlar.

Kapitalizm ve Nükleer Enerji

Kapitalist üretimin temeli sermayeyi genişletmeye, artı-değeri artırmaya dayanır. Peki, bu kar nasıl sağlanacak, elde edilen artık nasıl genişletilecek? Ürünün fiyatını belirleme söz konusu olduğunda, kimi durumlar haricinde

kapitalistin bireysel olarak bir tahakkümü yok. Fiyatlar, kapitalistin rakipleriyle rekabet halinde olduğu pazarda belirleniyor. Üretim araçlarının maliyetini azaltmak da söz konusu olamayacağına göre, geriye kalan maliyeti azaltmak kapitalistimizin öncelikli derdi haline geliyor. Emek-gücüne ödenen paranın azaltılması meselenin bir boyutuyken, büyük bir altyapı desteği isteyen nükleer santraller söz konusu olduğunda maliyeti azaltmanın çok daha avantajlı bir yolu, güvenlik harcamalarının yol açtığı yüksek masrafları kısmak oluyor. Bu da nükleer santrallerin barındırdığı potansiyel tehlike riskinin çığ gibi büyümesi demek.

Kapitalist üretimde güvenlik maliyeti hesaplanırken dikkate alınan unsur, olabilecek en kötü senaryo değil, istatistiksel ortalamadır. Gerçekler bu istatistiksel ortalamalardan sapma gösterdiğinde artık hiçbir hesap tutmaz olur, felaket kapağına dayanmıştır. Japonya'

Kapitalizm altında nükleer enerjinin güvenilir olmasından bahsetmek yalan dolandan ibarettir! Bırakalım nükleer santralleri, kapitalizm doğaya dair diğer pek çok konuda da defalarca sınıfta kaldı. BP'nin Meksika Körfezi'nde yaptıkları ne çabuk unutuldu? Doğa sorunlarına dünya çapında çözüm ona çözüm bulmak için toplanan ama emperyalistlerin birbirini yedikleri bir platform olmanın ötesine geçemeyen "İklim Zirvesi" fiyaskosu ne çabuk unutuldu? Onu da geçelim, Kyoto Protokolü'nün herhangi bir soruna çözüm getirdiğini düşünen kaldı mı? Çernobil benzeri nükleer felaketlerin hiç de imkansız olmadığı görüldü. Nagazaki ve Hiroşima'nın tekrarlanamaz olduğunu kim iddia edebilir ki?



daki felaket sırasında da bu gerçek kendini gösterdi. Santral inşa edilirken hesaplanan, en fazla 5.7 metre uzunluğunda bir tsunamiydi. Ancak 11 Mart'ta 15 metrelik tsunami Fukuşima'nın kapısını çaldığında artık çok geçti(Patrick O'Connor, wsws.org, 24.04.11). Santraldeki güç kaynakları bir sel baskınına göre dizayn edilmemişti ve tsunami Fukuşima'yı vurduğunda güç kaynakları devreden çıktı. Soğutma sistemlerinin devreden çıkmasıyla üç ünite de soğutma kaybı yaşandı. Nükleer santral savunucuları bu tip vakaları "tasarım ötesi kaza" olarak adlandırıyorlar. Tasarım ötesi... Tasarlayamadıklarından değil, olası en kötü senaryoya karşı alınacak güvenlik önlemleri mali bir yükü de beraberinde getireceğinden.

Mesele salt bununla da sınırlı değil. Fukuşima'daki patlama sonrası, Fukuşima'yı da işleten dünyanın en büyük dördüncü enerji şirketi olan TEPCO'nun birçok skandalı daha ortaya çıktı. TEPCO'nun yıllar boyu santralde yapması gereken denetimleri yapmadığı ortaya çıktı. Japonya Nükleer Güvenlik Kurumu'nun raporuna göre TEPCO depremden önce 33 önemli parçayı denetimden geçirmemiş.

Nükleer santral inşasında seçilen yerler de çok fazla önemseniyor değil. Örneğin Türkiye'de yapılması planlanan Akkuyu Santrali de aktif fay hattına oldukça yakın. Santralin yapılacağı Akkuyu körfezinin Ecemiş fay hattına uzaklığı 25 km. Akkuyu'da 8 şiddetinde bir depremin olası olduğu bildiriliyor. 1872 yılında bölgede 7.5 şiddetinde bir deprem gerçekleşmiş. Yine Çin'in kurmakta olduğu birçok santralin, fay hattına yakın bölgelerde olduğu da bilinen bir gerçek.

Nükleer santrallerin yarattığı tehlikeler kapitalizmin kar merkezli işleyişinde katlanarak artıyor. Almanya gibi gelişmiş bir kapitalist ülkede dahi santrallere yönelik güvenlik önlemleri maliyeti artıracağı gerekçesiyle alınmıyor, nükleer atıkların nereye konacağı hala bilinmiyorsa, Japonya gibi dünyada güvenlik için yaptığı altyapı yatırımlarıyla öne çıkan bir ülkede bile nükleer felaketler patlak veriyorsa, Çin gibi Hindistan gibi çevreyi canavarca

katleden devletlerin halini siz düşünün. Almanya Yeşiller Partisi Eşbaşkanı Cem Özdemir'in belirttiğine göre "Çekird ek erimesi tehlikesi olmayan tek bir nükleer santral yok dünyada. Hiçbir sigorta şirketi nükleer santralleri sigorta etmeye yanaşmıyor." (1) Sigorta şirketleri bile nükleere hiç bulaşmıyorsa bir bildikleri var demektir.

Bu yüzden, kapitalizm altında nükleer enerjinin güvenilir olmasından bahsetmek yalan dolandan ibarettir! Bırakalım nükleer santralleri, kapitalizm doğaya dair diğer pek çok konuda da defalarca sınıfta kaldı. BP'nin Meksika Körfezi'nde yaptıkları ne çabuk unutuldu? Doğa sorunlarına dünya çapında çözüm ona çözüm bulmak için toplanan ama emperyalistlerin birbirini yedikleri bir platform olmanın ötesine geçemeyen "İklim Zirvesi" fiyaskosu ne çabuk unutuldu? Onu da geçelim, Kyoto Protokolü'nün herhangi bir soruna çözüm getirdiğini düşünen kaldı mı? Çernobil benzeri nükleer felaketlerin hiç de imkansız olmadığı görüldü. Nagazaki ve Hiroşima'nın tekrarlanamaz olduğunu kim iddia edebilir ki?

Kapitalistler Nükleer Santrallerden Neden Vazgeçemez?

Şimdi akademisyenlerin, medyadaki bazı tayfanın, kimi çevrecilerin hükümetlere nükleer santrallerin kapatılması

konusunda baskı yaparken sistemin işleyişini gözden kaçırmakla ne kadar büyük bir hata yaptıklarına dikkat çekelim. Emperyalist kapitalist sistemde bugün nükleer santrallere karşı samimi bir duruş düzeni toptan karşımıza almayı gerektirecektir. Çünkü nükleer enerji konusunda ulus devletlerarasında müthiş bir kapışma almış başını gidiyor. Bu rekabetin engellenmesi mümkün değil. Kar etmekten, sermayeyi büyütme

başka hiçbir arzusu ve kaygısı olmayan bir üretim biçimini konuşuyoruz. Bu rekabetin engellenmesinin neden mümkün olmadığını göstermek için önce kapitalist devletlerin neden nükleer enerjiye ihtiyaç duyduğunu anlamalıyız.

1-) Maliyet Hesapları: Her ne kadar hükümetleri "ikna etmek" için kimi akademisyenler tarafından nükleer enerjinin pahalılığından dem vurulsa da biz bunun böyle olmadığını iddia etmek durumundayız. Evet, dönemsel aralıklarla yarattığı felaketlerle, atıkların depolanması için yapılacak masraflarla, güvenliğin sağlanmasıyla nükleer santraller, ciddi bir maliyet yükü.

Maliyete büyük bir bütçe ayırırsanız tabi... Ama kimin umurunda?

Dönemsel felaketlerin faturasını zaten devletler, şirketlerin üzerinden alıp emekçi



Nükleer santrallerin yarattığı tehlikeler kapitalizmin kar merkezli işleyişinde katlanarak artıyor. Almanya gibi gelişmiş bir kapitalist ülkede dahi santrallere yönelik güvenlik önlemleri maliyeti artıracağı gerekçesiyle alınmıyor, nükleer atıkların nereye konacağı hala bilinmiyorsa, Japonya gibi dünyada güvenlik için yaptığı altyapı yatırımlarıyla öne çıkan bir ülkede bile nükleer felaketler patlak veriyorsa, Çin gibi Hindistan gibi çevreyi canavarca



halkın üstüne yıkmak konusunda uzmanlaştılar. Atıkların depolanması da umursanmıyor, denize döküldükten, toprağa gömüldükten sonra atığın doğaya vereceği geri dönülmez zarar kimin umurunda? Güvenlik tedbirlerinin yarattığı maliyet de şirketler tarafından minimize edildiğinde nükleer enerji üretiminin kapitalistler için oldukça ucuz olduğu görülüyor. Çünkü hammadde maliyeti, diğer enerji üretim biçimlerinin aksine oldukça sınırlı. Nükleer enerjiyi avantajlı kılan da bu. Maliyet hesaplarına dair şöyle bir veri var elimizde: "Nükleer Enerji Enstitüsü'nün (NEI) 2008 yılında tesis kurulum maliyetlerini dikkate almadan yaptığı hesaplamalara göre, ABD'de 1 kw elektrik üretiminin maliyeti, nükleer enerji ile yaklaşık 2 cent (100 cent = 1 ABD Doları) iken kömür ile 3.5 cent, doğalgaz ile 8 cent, petrol ile 18 cent düzeyinde gerçekleşmiş." (Metin Ercan, 19.03.11, Radikal)

İşte bu yüzden her kim nükleer enerji konusunda çevreyi ve insan hayatını yüceltir, emperyalist yarışta önemli bir silahtan da yoksun kalmış olur. Büyük bir kapitalist güç haline gelmede enerji hayati bir etken. ABD dünyanın bir ucundan neden sürekli Ortadoğu'nun bir ülkesini bombalıyor sanıyoruz? Nükleer enerji, petrol gibi pahalı ve fiyatı düzensiz olan bir enerji kaynağının yanında enerjiye açlık duyan büyük kapitalistler için bulunmaz nimet. Dünyada şu an 30 ülkede 442 nükleer santralin faaliyette olduğu, 60 tanesinin de yolda olduğu söyleniyor.

Nükleere yöneliş 1970'lerden itibaren hız kazandı. OPEC petrol krizinin ardından enerji ithalatına bağımlı ülkeler nükleer enerjiyi gündemlerinin baş sıralarına koydular, 1973-1988 yılları arasında nükleer araştırmalar için 100 milyar sterlin harcadı. (2) Böylece hem görece pahalı olan petrol gibi bir hammaddeye olan bağımlılıklarını daha azaltmayı hedeflediler, hem de petrol fiyatlarının dalgalanmalarından kendilerini bir ölçüde koruma amacı güttüler.

2-) Askeri Yön: Maliyet faktörünün yanında nükleer santraller aynı zamanda askeri bir amaca da hizmet ediyor.

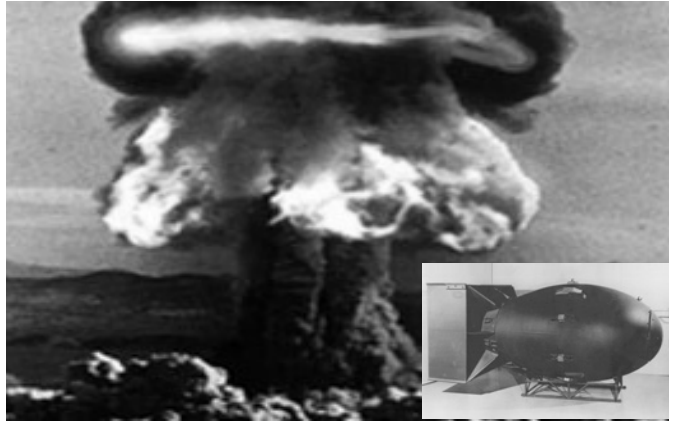
Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Taner Yıldız: "Mahallenin delisi biz miyiz? Dünyada halen 440 nükleer santral işletiliyor. Onlar kapatma kararı mı aldılar?" (3) derken sonuna kadar haklı. Türkiye, emperyalist bir güç olarak yükselişini sürdürmek istiyorsa nükleer santralleri askeri amaçları için de kullanmak zorunda. Bu yüzden, nükleer meselesi emperyalist rekabetten bağımsız bir olgu olarak alınıp salt içerisinde barındırdığı tehlikeler dolayısıyla insan yaşamına yönelttiği tehditlerle değerlendirilemez. Nükleer enerji olgusu askeri rekabetten ve emperyalist saldırganlıktan bağımsız bir olgu değildir.

Dahası, nükleer teknolojinin tarihsel gelişimine baktığımızda da bu alana yönelik projelerin öncelikle askeri amaçlar doğrultusunda ortaya çıktığını, enerji üretiminin bunu takip ettiğini görüyoruz. Nükleer silah üretimi için gerekli olan plütonyumun kullanılması nükleer reaktörlerin doğumunu oluşturdu. Ancak bundan sonra ve nükleer silah yapımını kolaylaştırdığı için nükleer santraller yaygınlık kazandı. "Nükleer enerji kullanacak ülkelerin teknolojik olarak atom bombası yapacak düzeye gelmeleri son derece kolaydır. Çünkü uranyumun zenginleştirilmesi ile nükleer bomba imali olası olduğu üzere zenginleştirme yapmadan da, atom reaktörlerinden çıkan kullanılmış atıkları işlemek suretiyle değerlendirerek plütonyum ve dolayısı ile nükleer bomba imaline yarayacak radyoaktif madde elde etmek olasıdır. Nükleer santralden çıkan kullanılmış çubukların içinde plütonyum birikmektedir ve oranı %0.6 civarındadır. Ayrıştırma tesislerinde bunu işleyince ciddi oranda atık dolayısıyla ve atom bombası yapacak miktarda da plütonyum elde edilebilir." (Ali Külebi, Türkiye'nin Enerji Sorunları ve Nükleer Gerekliklik)

Diyebiliriz ki, kapitalistlerin nükleer silahlara ilgisi olmasaydı nükleer enerji araştırmaları hiç başlamamış olabilirdi. İlk nükleer santral 1950 yılında ABD'nin Idaho eyaletinde kuruldu. Bu tarihlerde mevcut enerji kaynaklarının yerine yenisinin aranması için hiçbir somut neden mevcut değildi. Ancak nükleer santrallerin inşası yukarıda aktardığımız gibi emperyalist ülkelerin askeri amaçlarıyla birebir uyum içerisinde. Özellikle dünyada yeni güç dengelerinin oluşmaya başladığı, Çin gibi yükselen güçler karşısında ABD hegemonyasının zayıfladığı bir dönemde askeri politikalar özel bir önem kazanıyor. Böyle bir dönemde emperyalist devlerin nükleer teknolojiyi "barışçıl" amaçlarla kullandığını sanmak çocukça olacaktır. Emperyalizmin doğası nükleer santralleri bugün için zorunlu kılıyor. Güçlü olan devlet diğerlerine diz çöktürmek için dört elle nükleer silahlara sarılıyor.

Nükleer Enerji Gerçekten Terk Ediliyor Mu?

Greenpeace gibi örgütlerin, faaliyet gösterdikleri ülkelerdeki hükümetleri nükleer



Kapitalistlerin nükleer silahlara ilgisi olmasaydı nükleer enerji araştırmaları hiç başlamamış olabilirdi. İlk nükleer santral 1950 yılında ABD'nin Idaho eyaletinde kuruldu. Bu tarihlerde mevcut enerji kaynaklarının yerine yenisinin aranması için hiçbir somut neden mevcut değildi. Ancak nükleer santrallerin inşası yukarıda aktardığımız gibi emperyalist ülkelerin askeri amaçlarıyla birebir uyum içerisinde. Özellikle dünyada yeni güç dengelerinin oluşmaya başladığı, Çin gibi yükselen güçler karşısında ABD hegemonyasının zayıfladığı bir dönemde askeri politikalar özel bir önem kazanıyor.



santrallerin kapatılmasına ikna etmeye çalışırken kullandıkları argümanlardan biri de nükleer santrallerin yaygınlığını yitirdiği iddiası. 1986'dan sonra reaktör inşalarının azaldığını, santral kapatmalarının da arttığını vurgulayıp dünyanın nükleer enerjiden sırt çevirdiğini belirtiyorlar. Oysa son dönemdeki gelişmeler, nükleer enerjiye böyle bir açıdan karşı çıkmanın ne derece sorunlu olduğunu gösterdi. George Bush, göreve gelmesinin ardından "Otuz senedir nükleer santral yapmadık ama on yılda çok sayıda yapacağız" derken santral inşalarının yeni dönemde hız kazanacağını "müjdeliyordu". Gerçekten de nükleer santral inşası yakın dönemde tekrar hız kazandı. Fransa bugün elektrik enerjisi ihtiyacının %78'ini sahip olduğu 59 nükleer santralden sağlıyor. Bu sayede Fransa enerji ihracatçısı bir ülke konumuna bile geldi. İngiltere'nin 19, Almanya'nın 17, Kanada'nın ise 18 nükleer santrali bulunuyor.

Nükleere yönelişin bugünkü en iyi örneğini ise Çin, Hindistan gibi yükselişteki ülkeler oluşturuyor. Bu ülkelerin günden güne büyüyen sanayileri enerjiye çok büyük ihtiyaç duyuyor. Boşuna değil Çin'in Latin Amerika'da, Afrika'da yatırımlar yapması, bir şarkıdır tutturmuş gidiyorlar: Aman petrol canım petrol! Ama petrol de yetmiyor. Muazzam bir hızla sanayileşen Çin, var olan on nükleer santralin sayısını artırmak istiyor. Dahası sadece bu ülkeler değil, petrole sahip olanlar bile nükleer enerji rekabetine girişmiş durumda.

Hükümetleri ikna etmek için kullanılan bir diğer iddia da nükleer enerjinin dünya çapındaki enerji üretiminin çok az bir kısmını karşıladığı, dolayısıyla vazgeçilebilir olduğu yönünde. Nükleer santrallerle üretilen enerji, dünya elektrik üretiminin %14'ünü oluşturuyor. Türkiye'deki santrallerin ise ülkenin elektrik ihtiyacının %5'ini karşılayacağı söyleniyor.

Ama bu %5'ten vazgeçin demek, sistemin doğasından da hiçbir şey anlamamak demek. Nükleer santrallere bu istatistiği veri olarak karşı çıkamayız, kapitalistler o %5'i bile kolay kolay bırakmazlar. "Biraz radyasyon iyidir" derler, ya da Özal gibi "radyoaktif çay daha lezzetlidir" buyururlar, hiç olmadı Tayyip Erdoğan gibi tüp gazın patlama riskiyle, bütün bir canlı yaşamını tehdit eden nükleer felaketi bir tutarlar, o da olmadı Kenan Evren gibi "radyasyon kemiklere yararlıdır" derler... Ama nükleerden vazgeçmezler!

Nükleer Sevdalıları Nükleere Neden Sevdalı?

Tayyip Erdoğan'ın, nükleer enerjiden doğan riskleri tüp gazla karşılaştırması çok tepki çekti ancak Erdoğan bu benzetmeyi yaparken sınıfının sözcülerinin onlarca yıldır söylediklerinden farklı bir şey söylemiş olmuyordu. Sadece kendine has pervasız üslubuyla, mevcut pisliği örtme zahmetine hiç

girişmedi, hepsi bu. Akademide onlarca yıldır nükleeri haklı çıkarmak için kullanılan risk-fayda analizleri özünde Erdoğan'ın söylediklerinden farklı bir şey söylemiyor. Sadece akademi, daha "bilimsel" ve "akademik" bir tonda derdini anlatırken, Tayyip bütün vurdumduymazlığını takınarak özünde aynı söylemi kitleler önünde paylaşıyor.

Risk-fayda analizinden kastımız enerji üretiminden doğacak kayıplarla, getireceği yararların karşılaştırılmasıdır. Bu analizin temelinde kar oranlarının karşılaştırılmasının yattığını söylemek bile gereksiz. Ancak nükleer sevdalıları sadece maliyet hesapları üzerinden yapacakları analizlerle toplumsal

bir meşruiyet elde edemeyeceklerini bildiklerinden nükleer enerjinin mevcut enerji üretim biçimlerinden daha temiz, insan hayatı için daha risksiz olduğunu da kanıtlamaya çalışıyorlar. Böylece de "Asıl biz 'çevrecinin daniskası'yız" diyerek Greenpeace' cilere, yeşillere ve bilim insanlarına çevreci örgüte nanik yapıyorlar.

Nükleer enerji yanlılarının "çevreci" lere karşı tutumlarında, pek çok alanda üstünlüklerinin olduğunu söylemek mümkün. Örneğin nükleer reaktörlerin küresel ısınmaya karşı önemli bir adım olabileceğini söyleyerek bir manipülasyona başvurabiliyorlar. Bu manipülasyonu yapabilmelerinin sebebi, çevreci örgütlerin onlara bu boşluğu açmış olmasından kaynaklanıyor. Tartışma, nükleer enerji ve fosil kaynaklı enerjiler ikilemine hapsedildiğinde nükleer yanlılarının eline büyük kozlar verilmiş oluyor. Ne mi bu kozlar?

Fosil yakıtlar, bilindiği gibi yüz milyonlarca yıl içinde oluşan kömür, petrol ve doğalgaz gibi yakıtlar. Bu yakıtlar yandığında çok büyük miktarda kükürt ve azot oksit ortaya çıkar. Bunlar asit yağmurlarına, doğanın tahribine ve ozon tabakasının incelmeye yol açarlar. Nükleer sevdalıları ise nükleer reaktörlerin fosil kaynaklı enerjiden çok daha az karbon salınımı yaptığını, dolayısıyla küresel ısınma sorununu çözmek için nükleer enerjinin yaygınlaşmasının bir adım olduğunu öne sürüyorlar. Tam da bu noktada nükleer yanlılarının tuzağına düşmemek gerekiyor. Nükleer enerji üretiminin daha az karbon salınımı yapması, onu kesinlikle mevcut enerji biçimleri içerisinde en temiz konuma oturtmuyor. Çünkü nükleer enerji üretiminin asıl tehlikesi, başlarda da gördüğümüz gibi insanlığa ciddi bir radyoaktif tehlike vaat ediyor olması. Nükleer enerji uzmanları her ne kadar enerji üretimi sırasında doğaya salınan radyasyonun, doğal radyasyon seviyesiyle kıyas edilemeyecek derecede düşük olduğunu söyleseler de, kömürle çalışan termik santrallerin doğaya bıraktığı zararlı gaz çeşitlerinin yanında, ürettikleri radyasyonun da nükleer santralin üretimi sırasında açığa

İnsanlığın ihtiyaç duyduğu enerji üretimi için her ikisi de farklı yönlerden doğaya ve insan yaşamına tehdit oluşturan enerji üretim biçimlerine muhtaç mıyız? Üretici güçlerin mevcut seviyesi bize gösteriyor ki, enerji üretimi için alternatif enerji kaynaklarını kullanmak, dünya çapında bir enerji üretim ve iletim sistemi örgütlemek olasıdır. Doğaya karşı tehdit içermeyen, insan hayatı için minimum ölçüde risk yaratan alternatif enerji kaynaklarının kullanılması mümkündür. İşte bu yüzden, nükleer enerji savunucularının tartışmayı bapsettiği bu ikilemi reddediyoruz ve bugünü değerlendirirken verili çerçeveden çıkarak, yeni bir üretim tarzının, sosyalizmin çerçevesinden bakıyoruz enerji sorununa.



çıkan radyasyondan çok daha büyük olduğunu belirtmeler de, yukarıda açıkladığımız gibi sorun atıkların depolanmasında ve santrallerde yaşanan felaketler sırasında ortaya çıkıyor. Dolayısıyla nükleer yanlılarının tartışma eksenini, nükleer enerjinin risklerinden çok alakasız başka yerlere taşıma eğilimine karşı uyanık olmak gerekiyor.

Öte yandan nükleer savunucularının bir diğer argümanı da nükleer enerjinin iş güvenliği açısından da daha tercih edilebilir olduğu yönünde. Deniliyor ki: "ABD'nin tüm elektriğinin hepsi kömürden üretilseydi meydana gelecek ölüm sayısı, tümü nükleerle üretilseydi meydana gelecek ölüm sayısının 20 katı olacaktı"(1994, Nükleer Enerji ve Çevre, Gürçan Yülek). Elbette burada da olası felaket senaryoları hesaba katılmıyor. Çünkü onlara göre Çernobil sonrasında yeni bir nükleer felaketin yaşanması imkansızdı: "Günümüzde yeni teknolojilerle inşa edilmiş olan bir nükleer santrale uçak düşse, sadece içindeki yolcuların öleceği söyleniyor."(Ali Külebi, a.g.e.)

Tüm bu iddialı açıklamaların, nükleer facianın artık imkansız olduğuna dair efsanelerin yanlışlığı Fukushima'yla birlikte bir kez daha açığa çıktı. Çernobil'de koruma kabı yoktu, artık kaza olmaz dediler. Fukushima'da koruma kabı da vardı, değişen bir şey olmadı. Ama anlaşılan göz göre göre yalanlarına devam edecekler. Görünen o ki bir süre de, nükleer enerji savunucularından 3. nesil reaktörlerin ne kadar güvenli olduğuna, ne kadar mükemmel işlediğine, kaza olasılığını nasıl sıfıra indirdiğine dair masallar dinleyeceğiz. 3. nesil reaktörlerin ise temelde diğerlerinden hiçbir farkı yok. Daha uzun bir santral ömrü, daha gelişkin teknik ne yazık ki insanlığa yönelen tehdidi ortadan kaldırmıyor.

Peki biz bu ikileme hapsolmak zorunda mıyız? İnsanlığın ihtiyaç duyduğu enerji üretimi için her ikisi de farklı yönlerden doğaya ve insan yaşamına tehdit oluşturan enerji üretim biçimlerine muhtaç mıyız? Üretici güçlerin mevcut seviyesi bize gösteriyor ki, enerji üretimi için alternatif enerji kaynaklarını kullanmak, dünya çapında bir enerji üretim ve iletim sistemi örgütlemek olasıdır. Doğaya karşı tehdit içermeyen, insan hayatı için minimum ölçüde risk yaratan alternatif enerji kaynaklarının kullanılması mümkündür. İşte bu yüzden, nükleer enerji savunucularının tartışmayı hapsettiği bu ikilemi reddediyoruz ve bugünü değerlendirirken verili çerçeveden çıkarak, yeni bir üretim tarzının, sosyalizmin çerçevesinden bakıyoruz enerji sorununa.

Salt nükleer enerjiye karşı çıkmak samimi yetersizdir. Yapılan bu ölçüde nükleer yanlısı çevreler, fosil kaynaklı enerjinin zararlarından, nükleer santrallerde ne kadar az karbon salındığından, üretim süresince ne kadar az işçinin öldüğünden vs dem vururlar, böylece kendimizi alabildiğine kısırlı bir tartışmanın içerisinde buluruz. Bu yüzden de Marksistler olarak, ikisi de farklı şekillerde insan hayatına ve doğaya zarar veren enerji üretim çeşitleri arasında seçim yapmayı reddediyoruz. Yenilenebilir, temiz, doğaya ve insan hayatına karşı olası en az tehdidi içeren alternatif enerji kaynaklarının potansiyel varlığında, diğer tüm yöntemler tarihsel olarak gerici karakter

kazanmışlardır. Bunlar artık üretici güçlerin gelişmesine köstek olmakta; insan yaşamına ve doğaya kastetmektedirler.

Üretici Güçlerin Gelişimi ve Marksizm

Peki, bu iki biçimi reddederken teknolojik gelişmeye karşı tavrımız nasıl olmalı? Öncelikle işçi sınıfının hiç de öyle "her türden" teknoloji kullanımına karşı olmadığını belirtmekle başlayalım. Enerji kaynaklarının geliştirilmesi maddi yaşamın yeniden üretimi için büyük önem taşır. Enerji üretimini sağlamadan, insanlığın varlığını sürdürmesi mümkün değil. Sosyalizmde de mevcut enerji kaynaklarının geliştirilmesi, yeni kaynakların bulunup kullanılması için çalışmalar yapılacaktır. Üretici güçlerin gelişimini, insanın kendini gerçekleştirmesine, özgürleşmeye giden yolda vazgeçilmez bir aşama olarak görüyoruz.

Marksizm, insanlığın kurtuluşunun, kişinin kendini gerçekleştirmesinin maddi temellerini yarattığı için önem veriyor üretici güçlere. Ama sermaye sınıfının ideologlarının, her daim enerji ihtiyacının artıyor olmasından dem vurmasını da sorgulamak zorundayız. Bu kadar enerjiye kimin ihtiyacı var? Bu enerji insan yaşamını daha da geliştirmek için mi kullanılıyor yoksa "büyüme oranları"nın dayattığı bir zorunluluk mu bu artan enerji ihtiyacı?

Burjuva ideologlar üretici güçler sorununa yaklaşıpken büyüme oranlarını, kar oranlarını düşünürler, Marksizm ise "insan"ı merkeze koyar. "Bir hümanizm biçimi olarak Marksizm, böyle hususlarda insanlığı değer standardı

yapar. İnsan dışı çevreye yapısal değer yüklenmesini yadsır. Değerler insani bir fenomendir."(Sean Sayers, Marksizm ve İnsan Doğası sf:237) Nükleer santral meselesine de bu perspektiften bakmak gerekiyor. Nükleer santraller insanlık için ne ifade ediyor? Kendimize sormamız gereken soru şu: Dizginsiz bir enerji üretimi için rekabet mi; yoksa insan sağlığını, yaşam alanlarımızı,

Çözüm, yenilenebilir, atık sorunu olmayan, doğa ve insanla barışık bir enerji üretim ve iletim sistemini dünya çapında oluşturmaktan geçiyor. Üretici güçlerin günümüzdeki gelişmişlik derecesi, yeni teknolojiler, üretimin böyle bir amaçla örgütlenmesi halinde başarılı olunabileceğini kanıtlamış durumda. Ancak tüm bunlar mevcut üretim ilişkilerinin sınırları içerisinde başarılamaz. İnsanlığın kullanımı için değil, artı-değer için üretim yapan; rekabet ilkesine dayandığı için alternatif enerji üretiminin maliyetine asla katlanmak istemeyen; ulus devlet arası kapışmalar, emperyalist savaşlar dolayısıyla dünya çapında bir enerji üretim ve iletim sisteminin mümkün olmadığı kapitalist sistemde bunun sağlanması mümkün değil. İşte bu yüzden kapitalizm içerisinde enerji sorununun çözümü de salt teknik değil toplumsal bir değişimi zorunlu kılıyor.



doğayı hiçe sayan nükleer santrallere karşı çıkmak mı? Kapitalizm altında nükleer santrallerin insan yaşamını tehdit etmeden yapamadığını geçmişte çok gördük, hala da görüyoruz, 3. kuşağın risksiz olduğu iddiası da boş laftan öte bir şey değil. Bu yüzden Marksizm diyor ki: "Belli bir üretim biçimi çevreyi ve bizzat insan yaşamının olabilirliğini tehdit ederse, o zaman bu bakımdan değerli değildir ve engellenmelidir." (Sayers, age sf:237) İşte bu yüzden, üretimi bir piyasa anarşisine tabi kılan ve insan ihtiyaçlarını önemsemeyen dizginsiz bir üretimin yarattığı barbarlıktansa "insanlığı" merkeze koyan bir yaklaşımı öne çıkarmalıyız.



Alternatifler ve Çözüm

Günümüzdeki enerji çeşitlerine alternatif olarak temiz enerji kaynakları başlı başına detaylı olarak incelenmesi gereken bir araştırma konusu. Biz burada sadece bu alternatifleri tanıtmaya çalışacağız.

Bu alternatiflerden biri güneş enerjisidir. Bu enerji kullanımından herhangi bir atık çıkmaması insanlığın ve doğanın geleceği için çok önemlidir. Bir diğer alternatif nükleer füzyon reaksiyonuyla oluşan enerjidir. Nükleer füzyon reaksiyonuyla elde edilen enerji oldukça temiz bir enerjidir ve Marksistler bu nükleer enerji çeşidine karşı çıkmıyor, tam tersine onun geliştirilmesinin zorunluluğunu savunuyorlar. İki hidrojen atomunun çekirdeğinin kaynaşarak helyum çekirdeğini oluşturmasıyla gerçekleşen füzyon reaksiyonu, fisyonun tersine reaksiyon sonrası ihmal edilebilir düzeyin üstünde radyoaktif madde yaratmaz. Ancak füzyon reaksiyonu için araştırmalar sürmektedir, sosyalist bir toplumda füzyon reaktörleri temiz enerji üretiminde çok ileri bir rol oynayabilecektir.

Öte yandan hidrojen de bir yakıt olarak bugünkü fosil kaynaklı yakıtların yerini alabilecek bir yakıttır. "Hidrojen halen kullanılan yakıtların en verimlisinden dahi %40 daha verimli bir yakıttır ve üstüne üstlük sadece bildiğimiz basit sudan üretilmesi mümkün olduğu için neredeyse tükenmez bir yakıttır. Öte yandan, bolluk ve verimliliğin yanı sıra hidrojen bütünüyle temiz bir yakıttır. Zira hidrojenin yanmasından çıkan tek atık su buharıdır." (Deniz Morali, Radyoaktif Kapitalizm)

Tüm bu alternatiflerin kapitalizm altında yaygın bir şekilde kullanılmasını bekleyeceksek daha çok beklememiz gerekecek. Evet, kapitalistler halihazırda yenilenebilir enerji kaynakları için çalışmalara bütçe ayırmaktalar, örneğin

Google yenilenebilir enerjiye geçiş çalışmaları kapsamında güneş enerjisi elde edecek tesisler için 168 milyon dolar, rüzgar enerjisi için de 100 milyon dolar ayırmış. Google tek örnek değil, birçok firmanın da bu yönde araştırmaları var. Ancak bu adımların, sorunun aciliyeti düşünüldüğünde son derece yetersiz olduğu görülüyor. Kaldı ki kapitalistleri yenilenebilir enerjiye dair çalışmalar yapmaya iten şey de yine doğaya ve insana dair kaygılar değil, kar faktörü. Yeni teknolojilerin gelecekte kullanımının artmasıyla büyük karlar elde edeceklerini görüyorlar ve yarışta geri kalmamak için şimdiden küçük adımlarla bile olsa bu yarışa hazırlanıyorlar. Böylece bir yandan servetlerine servet katarken, bir yandan da doğaya ve topluma yardım ettiklerini iddia edebilecekler. Temel mottoları ise "Yeşil(yenilenebilir enerji) olarak yeşil(dolar) yapmak"(Making Green by Being Green). Bu yüzden de alternatif enerji üretimlerinin birçoğu ticari olarak rekabet koşullarına uygun düşmediğinden bu alana dönük çalışmalar oldukça sınırlı kalabiliyor.

Dahası, yeni teknolojiler kullanım için çok daha avantajlı hale gelse dahi dev petrol tekellerinin, mevcut enerji üreticisi patronların baskısı altında bunların hemen yaygınlık kazanması mümkün değil. Bu yüzden doğaya ve insana zarar veren mevcut enerji çeşitlerinin bir süre daha kullanılması kapitalizm için zorunlu. Ancak insanlığın, kapitalizmin yenilenebilir enerjiye geçiş yolunda attığı küçük adımları bekleyecek zamanı kalmadı. Dünyamız gitgide daha büyük bir tehdit altında giriyor, çevre sorunu günden güne büyüyor.

Çözüm ise yenilenebilir, atık sorunu olmayan, doğa ve insanla barışık bir enerji üretim ve iletim sistemini dünya çapında oluşturmaktan geçiyor. Üretici güçlerin günümüzdeki gelişmişlik derecesi, yeni teknolojiler, üretimin böyle bir amaçla örgütlenmesi halinde başarılı olabileceğini kanıtlamış durumda. Ancak tüm bunlar mevcut üretim ilişkilerinin sınırları içerisinde başarılamaz. İnsanlığın kullanımı için değil, artı-değer için üretim yapan; rekabet ilkesine dayandığı için alternatif enerji üretiminin maliyetine asla katlanmak istemeyen; ulus devlet arası kapışmalar, emperyalist savaşlar dolayısıyla dünya çapında bir enerji üretim ve iletim sisteminin mümkün olmadığı kapitalist sistemde bunun sağlanması mümkün değil. İşte bu yüzden kapitalizm içerisinde enerji sorununun çözümü de salt teknik değil toplumsal bir değişimi zorunlu kılıyor.

(1)<http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalDetayV3&ArticleID=1043531&Date=21.03.2011&CategoryId=85>

(2)http://www.bolsevik.org/isci_uni_1012.htm

(3)<http://haber.sol.org.tr/devlet-ve-siyaset/o-kafa-hic-degismiyor-haberi-40443>



BİN LADİN OPERASYONU ÜZERİNE

ABD'nin ölüsüne dirisine ödül koyduğu, uğruna Afganistan'lara kadar gittiği(!) Usame Bin Ladin- Amerika'nın o "korkunç" hayaleti- artık bir ölü. 2 Mayıs tarihinde bizzat Obama'nın yaptığı açıklamayla Bin Ladin'in Pakistan'ın Abbotabad şehrinde çok gizli bir operasyonla öldürüldüğü açıklandı. Haber ABD'de tam anlamıyla bayram havası yarattı. Öyle ya ezeli düşmandan intikam alınmış, böylece ABD'nin büyüklüğü herkese gösterilmişti! ABD milliyetçiliğinin özellikle son



10 yıldır İslamofobi üzerinden inşa ediliyor olması sonucu Bin Ladin operasyonu ABD halkının ulusal gururunu okşadı. Obama'nın haberi vermesinin ardından ellerinde bayraklar yüzlerce insan anında Beyaz Saray önüne gelip kutlama yaptı.

Obama'nın yaptığı açıklamalara göre Bin Ladin on yıllık takip sonunda CIA'nın başarılı bir operasyonu ile öldürülmüştü. Pakistan hükümetinin operasyondan habersiz olduğu iddiaları bir yana Bin Ladin'in Pakistan'ın askeri akademilerinin birine çok yakın bir yerde, yüksek duvarlarla korunmuş bir malikanede (üstelik uzun süredir de aynı yerde ikamet ederken) bulunmuş olduğu bilgisi ABD-El Kaide-Pakistan-Taliban ilişkiler yumağının iç yüzünü işaret etmektedir. ABD'nin güya büyük bir savaş içinde olduğu "teröristlerle" nasıl bir ilişki

inde olduğunu şovenizmin zehiriyle uyuşmuş ABD'deki dar bir kesim dışında hemen herkes görüyor. Bin Ladin neden öldürüldü ya da neden şimdi öldürüldü gibi birtakım sorular kamuoyunun kafasını meşgul ederken cevaplar üretebilmek için tarihsel süreci incelemek icap ediyor. El Kaide'nin nasıl ortaya çıktığı ve Bin Ladin'in ne zaman ve nasıl ön plana çıktığına bakmak, ABD'nin kendisine neden ihtiyaç duymuş olduğunu anlamak bugünkü sorularımıza cevap verebilmek adına izlenebilecek en sağlıklı yol olacaktır.

Soğuk Savaş Döneminde Ortadoğu

Soğuk Savaş döneminin politikaları gereği ABD, özellikle Ortadoğu ülkelerini kendi tarafına çekmek ve SSCB'nin alanını daraltmak; ona karşı üsler kurmak ve böylelikle hem enerji kaynakları üzerindeki tahakkümünü garanti altına almak hem de en büyük rakibini bu bölgeden ekarte etmek hedefindeydi.

ABD bu amaçla Suudi Arabistan aracılığıyla Afganistan, Pakistan başta olmak üzere bölgenin birçok ülkesinde İslamcı örgütler kurdurdu ya da var olanları yanına çekti. Bu örgütleri gerek eğitimlerini bizzat CIA tarafından verdirerek gerekse maddi desteklerle kendi çıkarları doğrultusunda sahneye sürdü. Şimdilerde sözde düşmanı ilan ettiği El- Kaide, Taliban gibi yapılanmalar, bu çerçevede yaratıldı, açıktan maddi manevi destek gördü. "ABD, küresel üstünlüğündeki her türlü zayıflamaya kaçınılmaz olarak, kendisine yönelik bir tehdit, Sovyetler'in dünya hakimiyetine susamışlığının bir belirtisi olarak gördü. Bu nedenle 1970'lerin devrimleri her

Bin Ladin'in adını bütün dünyaya duyuran şaibeli 11 Eylül saldırıları oldu. O tarihten itibaren El Kaide ve Ladin ABD'nin baş düşmanı olarak ilan edildi. Dengeleyici güç durumunda olan SSCB'nin dağılmış olmasının da getirisiyle bölgeye müdahale için her daim bahane arayan ve yeni tezler yazıp olmadık komplolara girişen ABD, bu saldırıyla birlikte kendisi ve dolayısıyla da Ortadoğu için yeni bir sürecin kapısını aralayacaktı.



zamanki gibi iki taraf arasında esas olarak Afrika'da ve daha sonra Sovyet ordusunun İkinci Dünya Savaşı'ndan beri ilk kez kendi sınırlarının dışına çıkarak müdahale ettiği Afganistan'da iki taraf arasında vekalet yoluyla sürdürülen ve "ikinci soğuk savaş" denilen sürece yol açtı."(1) Bu ikinci soğuk savaş sürecinin getirisi olarak SSCB'nin işgali altındaki Afganistan'a müdahalesini Pakistan üzerinden yapma planını adım adım ören ABD, yerele çok iyi adapte olarak emperyalist hedeflerini etkin şekilde uygulamaya koydu. Önceleri bir ulusal direniş hareketi olan mücahitler, SSCB'nin Afganistan'ı işgalinin öncesinde başlayan ve işgalle birlikte doruk noktasına ulaşan radikal İslamcı bir güce dönüştüler. ABD'nin ellerinde büyüyen serpilen mücahitler; SSCB'ye ağır kayıplar verdiren ve SSCB'nin ilerleyişinin önüne geçen birer unsur olarak ABD'nin o dönem için fazlasıyla işine yaradı. Hatta 1994'te Molla Muhammed Ömer liderliğinde medrese öğrencileri tarafından oluşturulan ve yine ABD eliyle kurdurulmuş bir hareket olan Taliban SSCB'nin Afganistan topraklarından çekilmesinden sonra iktidar boşluğundan yararlanmış ve güneyden başlayarak kuzeye doğru gerçekleştirdiği bir hareketle iç savaş yaşayan ülkenin kontrolünü Eylül 1996'da ele geçirmiştir. Böylelikle bölgede ABD emperyalizminin iktidarını sağlamlaştırmıştır.

Pakistan'ın da sürece dahil edilebilmesi için yeniden şekillendirilişi 1970'li yıllara dek uzanır. 1979 yılında Pakistan'da sol eğilimli Zülfikar Ali Bhutto'yu idama götüren 1977 darbesinden sonra 1988 yılına kadar iktidarda kalacak olan General Ziya Ül Hak, emperyalizmin isteklerini harfiyen yerine getirmiş; çeşitli ülkelerden gelen binlerce cihatçının medreselerde eğitim almasını sağlayarak "yeşil kuşak" projesine "naçizane" katkılarını sunmuştu. ABD bu darbenin meyvelerini toplamış ve Afganistan'a müdahale üssünü güvenli hale getirmiştir. "Bu medreselerde eğitim alan yüz binlerce Pakistanlı Peştun ve Afgan "talebe" 1990'larda Afganistan'da Taliban iktidarını inşa edecekti."(2)

Afganistan ve Pakistan'ın yanında ABD'nin bir diğer müttefiki Suudi Arabistan'ı da unutmamak gerekiyor. Suudi Arabistan öteden beri ABD'nin bölgedeki en büyük müttefiklerinden birisidir. Suudi egemenleri Afganistan'daki cihatçıların sadece finansmancısı olmamış; lojistik anlamda da onlara hayli yardımcı olmuştu. Öyle ki Suudi Arabistan ve ABD'nin mücahitlere yardımı 1980 yılında 30 milyon doları bulurken 1989 yılında ödenek 1 milyar dolara tırmanmış bulunuyordu. Sanırsız bu rakamlar verilen desteğin büyüklüğü konusunda bir kanı oluşturmaya yardımcı olur.

Usame Bin Ladin'in Yükselişi

11 Eylül olayının ardından ABD tarafından baş düşman ilan edilen böylelikle tüm dünyanın tanımış olduğu Usame Bin Ladin kimdir peki?

Yemen'in Hadramut şehriden olan Bin Ladin Suudi prensleriyle içli dışlı bir ailenin; çok zengin bir müteahhit olan (aynı zamanda bir dönem Suudi Arabistan'da

bakanlık da yapmıştır) Muhammed Bin Ladin'in 54 çocuğundan on yedincisi olarak dünyaya gelmiştir. 1970'li yılların başında üniversite okurken Müslüman Kardeşler örgütünden etkilenen Bin Ladin radikal İslamcılarla tanışmış; SSCB işgali sırasında cihat çağrılarına kulak vererek Afganistan'da savaşa katılmıştır, ancak sadece bir militan olarak değil aynı zamanda servetinin desteğini de sunarak. 1979 Aralık ayında, arkadaşı Suudi Gizli Servisi Şefi Prens Turki bin Faysal tarafından Pakistan Peşaver'e yollandı. Sovyet karşıtı mücahitlerin merkezlerinden biri olan Pakistan'ın Peşaver kentine yerleşen Usame bin Ladin, bu direnişin başlıca örgütleyicilerinden Filistinli Abdullah Azam ile tanıştı. İşte o üsse cihat yapmak için birçok Arap gelmekteydi ve bu üs 80'li yılların sonuna doğru Ladin'in liderliğini yapacağı El Kaide'nin temelini atacağı yer olacaktı.

El Kaide'nin ön plana çıkmaya başladığı dönem ise Körfez Savaşı sürecidir. Saddam Hüseyin, hatırlanacağı gibi Kuveyt'in kendisine ait petrolü çaldığını ve üretimi yüksek tutup petrol fiyatlarının düşmesine neden olarak Irak'ı zarara uğrattığını ileri sürmüştü. Aynı zamanda Kuveyt'e olan yaklaşık 70 milyar dolarlık borcunun silinmesini istemişti. Bu konuda yapılan görüşmelerden istediği sonucu alamayınca esasen ABD'nin cesaretlendirmesiyle 2 Ağustos 1990'da Kuveyt'i işgal etti. 26 gün sonra da Kuveyt'i 19. eyaleti olarak topraklarına kattığını açıkladı. Kuveyt'in Irak tarafından ele geçirilmiş olması

komşu Suudi Arabistan için büyük bir tehdit oluşturmuştu. Saddam'ın bu çılgınlığının ABD için altın bir fırsat olduğu ise kısa zaman sonra anlaşılacaktı. Irak'ın Kuveyt'i işgali eskiden beri Irak ile itilafli olan Suudi Arabistan tarafından büyük bir risk unsuru olarak algılandı. Diğer taraftan Saddam, Kuveyt'i ele geçirerek dünya petrol dengelerini alt üst etmişti, Suudi

Afganistan'da SSCB'ye karşı yürütülen cihat ile İran'da Humeyni'nin zaferi Müslüman coğrafyasında taşları yerinden oynatmıştı. Stalinizm İran'da da en az Afganistan'daki kadar büyük suçlara imza attı: Moskova merkezli Tudeh ve Fedai (Çoğunluk) -ki bu gruplar İran solunun en büyük örgütleriydi- Humeyni rejiminin iktidarını sağlamlaştırmasına yardım ettiler. 1980lere girildiğinde Stalinizmle temsil edilen sol Ortadoğu'da kesin bir geri çekilme içine girerken İslami örgütler büyük prestij elde edeceklerdi. Bin Ladin gibilerini en başta bu tarihsel arka plan çerçevesinde yorumlamak gerekir. Stalinizmin ve çoğu kez işbirliği içerisinde oldukları Baas rejimlerinin ihanetleri olmaksızın Ladin vb leri güçlenemezlerdi.



Arabistan'ı da ele geçirse dünya petrol rezervlerinin yarıya yakını kontrol altına almış olacaktı. Bütün bunlar Saddam'a karşı askeri müdahalede bulunulması için dünya çapında geniş bir kamuoyu yaratılmasını beraberinde getiriyordu. ABD önderliğindeki Batılı güçlerin Irak'a saldırması için tüm şartlar böylelikle artık olgunlaşmıştı. Bunun üzerine 28 ülke 17 Şubat 1991'de Irak'a büyük bir saldırı başlattılar. 3 Mart'ta Irak, imzalamak zorunda kaldığı anlaşma sonucu Kuveyt'ten çekildi.

Ancak bu süreç içerisinde Suudi Arabistan ile ABD'nin ilişkileri, Suudilerin ülkenin tüm kaynaklarını savaş sırasında ABD'ye sunması, kendi çocukları olan cihatçı örgütlerle ters düşmesine neden oldu. Ne de olsa Müslüman bir ülkeye Hristiyan dünya saldırıya geçi-

sonlarına gelindiğinde tüm bu ülkelerdeki ağırları güçlendiren hatta bu ağa yeni ülkeler de katan Usame Bin Ladin, 1996 yılında sonra da Taliban rejiminin koruması altında kaldı.

Diğer taraftan ABD ile cihatçı organizasyonların çapraşık ilişkileri devam etti. Bir yandan Ladin dünyanın çeşitli ülkelerinde ABD hedeflerine saldırılar düzenlerken (Mısır, Kenya ve Tanzanya saldırıları en kanlı olanlarıdır) bir yandan da Ladin ile ilişkileri olan mücahit çevreler binlerce gönüllüyle Müslümanların taraf olduğu Bosna ve Kosova savaşları ile Çeçenistan'daki çatışmalara katılıyordu. Mücahitlerin bu bölgelerdeki pozisyonlarının ABD çıkarları ile birebir örtüştüğü göz önüne alındığında -tıpkı Afganistan'da olduğu gibi- ABD'nin mücahitlerle olan ilişkisinin ne kadar girift olduğunu hesap edebiliriz.

Bin Ladin'in adını bütün dünyaya duyuransa şaibeli 11 Eylül saldırıları oldu. O tarihten itibaren El Kaide ve Ladin ABD'nin baş düşmanı olarak ilan edildi. Dengeleyici güç durumunda olan SSCB'nin dağılmış olmasının da getirisiyle bölgeye müdahale için her daim bahane arayan ve yeni tezler yazıp olmadık komplolara girişen ABD, bu saldırıyla birlikte kendisi ve dolayısıyla da Ortadoğu için yeni bir sürecin kapısını aralayacaktı.

Önce düşman İslam üzerinden büyük bir vatanperverlik kampanyası örgütlendi, şovenizme tavan yaptırıldı. Sonrasındaysa anti terör yasaları ile özgürlükler kısıtlandı. Böylelikle içeride destek ve disiplin sağlanmış oldu.

Böylelikle artık "sefere" çıkılabilirdi. Önce Afganistan ardından Irak 11 Eylül saldırıları gerekçe gösterilerek işgal edildi. Ladin'i barındıran Taliban iktidardan düşürüldü ama Taliban direnişini Peştun bölgeleri olan Afganistan- Pakistan hattı boyunca sürdürdü. Bush demişti ya "Bin Ladin'in kellesi alınana kadar savaş devam edecek", ne hikmetse Ladin yer yarılmış içine girmişti. Ladin ise TV ve internetteki videolarla ABD'ye ve onu müttefiklerine meydan okumaya devam ediyordu. İstanbul, Madrid ve Londra gibi yerlerde çok cana mal olan ve yine şüpheleri üzerine çeken bombalı eylemler emperyalist saldırganlığa itilim vermeye devam etti.

Bin Ladin'in doğuşu ve yükselişi itibarıyla ABD yapımı olması ve ABD'ye düşman kesildikten sonraki eylemleriyle de aslında ABD çıkarlarına hizmet ettiği gerçeği ve bütün bu süreçler boyunca karanlıkta kalan bir sürü nokta çeşitli komplo teorilerine kaynaklık etti. Öyle ki bazılarının göre Bin Ladin gerçekte hiç var olmadı ya da tam tersi Bin Ladin hala sağ. Karanlık ilişkiler ağını tam olarak aydınlatmak ancak dünya çapında sosyalist devrimler gerçekleştiğinde mümkün olabilir. Fakat emperyalist saldırganlığın eğilimlerini analiz etmek ve sahte kahramanların maskesini düşürmek Marksistlerin görevidir.

Usame Bin Ladin'in Düşüşü

Gelelim Bin Ladin'in öldürülmesine... Bush döneminde devralınan bu azılı düşmanın "ele geçirilmesi"



ABD ile cihatçı organizasyonların çapraşık ilişkileri devam etti. Bir yandan Ladin dünyanın çeşitli ülkelerinde ABD hedeflerine saldırılar düzenlerken (Mısır, Kenya ve Tanzanya saldırıları en kanlı olanlarıdır) bir yandan da Ladin ile ilişkileri olan mücahit çevreler binlerce gönüllüyle Müslümanların taraf olduğu Bosna ve Kosova savaşları ile Çeçenistan'daki çatışmalara katılıyordu. Mücahitlerin bu bölgelerdeki pozisyonlarının ABD çıkarları ile birebir örtüştüğü göz önüne alındığında -tıpkı Afganistan'da olduğu gibi- ABD'nin mücahitlerle olan ilişkisinin ne kadar girift olduğunu hesap edebiliriz.

yor ve onların başı olan ABD, Suudi Arabistan'ı göz göre göre işgal ediyordu. Bin Ladin, Kuveyt işgal edilir edilmez Kral Fahd'la iletişime geçip sınır güvenliğinin kendilerince sağlanması istedi. Bu isteği reddedilince Pakistan, Afganistan, Sudan, Yemen, Somali gibi birçok ülkeyi dolaşarak örgütü büyütmek ve bu "haçlı işgalinin hesabını sormak" için harekete geçti. Suudi rejimine açıktan yaptığı tehditler ve eleştiriler sonucunda 1994 yılında vatandaşlıktan çıkarıldı. 1990'ların



şerefine Obama nail oldu. Gerçi nail oldu olmasına ama Ladin'in öldürülüşündeki gariplikler ister istemez tüm dünyada sorgulandı, sorgulanıyor. Ladin ölümü de tüm yaşamı gibi şaibelerle dolu.

Bin Ladin öldürüldü ama ortada durumu kanıtlayan fotoğraf felan yok. Cesedi de denize atılmış! Oldukça düşündürücü olan bu gariplikler kafalarda soru işaretleri doğurdu ve komplo teorilerine kaynaklık etti. Meselenin ABD'nin Ladin'i canlı olarak ele geçirmek istememesiyle alakalı olması büyük ihtimal. Çünkü Ladin mahkeme önüne çıkarsa burada söyleyecekleri ABD emperyalizminin foyasını açığa çıkartabilirdi. Bu yüzden öldürülmesi gerekiyordu. Ladin kaldığı malikanede çatışmaya dair hemen hiçbir izin bulunmayışı da Ladin infaz edildiğini gösteriyor. Hepsini birkaç cam kırığı dışında malikanede çatışmanın olduğunu gösteren hiçbir iz yok. Bir direniş yaşanmadığı ortada. Zaten malikane olayın ardından kısa bir süre sonra apar topar yıkıldı.

Ladin'in Pakistan gizli servisinin denetiminde bu evde bir çeşit ev hapsinde yaşadığı, savunmasız ve bitkin bir durumda olduğu anlaşılıyor. ABD'li komandolar Pakistan istihbaratının en azından bir bölümünün yardımıyla malikaneye elini kolunu sallayarak giriyor ve Ladin'i infaz ediyor. Operasyonun gayet anlaşılır özeti bu.

Bu karanlık ilişkiler ağının her tarafından pislik fişkiriyor. Bin Ladin sorgulanan eşlerinden birisinin ifadesine göre 2003'ten beri zaten Bin Ladin Pakistan'da yaşıyormuş. Bunda şaşırtıcı bir şey yok ama asıl şaşırtıcı olan Ladin'in barındığı yerin kendisi. Latin Afgan sınırındaki uçsuz bucaksız dağlar ve derin vadilerle dolu olan bölgede değil ulu orta bir yerde başkent İslamabad'a yaklaşık 100 km uzaklıkta bulunan Abbotabad kentinde bulunuyormuş. E şimdi dünya sormaz mı hani bu adam 10 yıldır dağlık arazilerdeki en izbe mağaralarda saklanıyordu. ABD askeri gücü de bu adamın peşindeydi. Pakistan gizli servisi, Taliban ve Taliban kaynaklı cihatçı organizasyonları yakinen tanıyor. ABD de Pakistan gizli servisini. Ama ne hikmetse Bin Ladin 10 yıl boyunca bulunamadı.

Operasyon açıklanırken altı çizilen şeylerden biri de Pakistan'ın operasyondan haberdar edilmediği; hatta ve hatta Pakistan ve ABD güçleri arasında bir çatışma çıkması tehlikesinden korkulduğuydu. Bu ortaoyunu her şeyin adım adım nasıl planlandığını kendi kendine itiraf etmiyor mu? "Biz bu adamı zaten öldürecektik de müttefikimiz bize ihanet etti." Birçok cepheden ABD'nin operasyonun şekli ve zamanlaması açısından kendisini kurtarabilmesi için iyi düşünülmüş bir senaryo olmuş. Pakistan'daki yönetim de ABD ile açık işbirliği yaptığını saklamak zorundaydı aksi takdirde ülke içindeki muhalefetin altından kalkamazdı.

Dikkat çekici bir diğer bilgi de CIA ajanlarının ülkede çok yoğun bir şekilde bulunuyor olması, hatta Pakistan güvenlik güçlerinin zaman zaman bu kalabalıktan şikayetçi olduğu ve ters düştüğü bilgisidir. Ama pardon! Yine de bunca göz onu ararken o, burunlarının

dibinde; bir malikanedeymiş. Zaten ne hikmetse Irak'ta bir türlü bulunamayan kitle imha silahları gibi Bin Ladin de bir türlü bulunamıyordu. Ama neyse ki artık tehlike bitti. Düşman yeryüzünden silindi.

ABD için her zaman elini daraltıcı değil aksine genişletici olan El Kaide'nin eylemleri ABD'yi yapacaklarından alıkoyacak değil; El Kaide de Bin Ladin öldüğü için dağılacak değil. Zaten örgüt yapısı itibariyle merkezi bir yapılanma değil. Yalnızca lider kişilerden gelen eylem çağrıları yerellerde kendi özgün yapısıyla örgütlenmiş birimler tarafından hayata geçiriliyor. 11 Eylül saldırılarının planlayıcısı Halid Şeyh Muhammed, El-Kaide'nin önde gelen mali sorumlularından Mustafa Ahmet Muhammed (Mustafa Ebu'l



Yezid), Irak'ta El-Kaide ile işbirliği yapan Ürdünlü Ebu Musab el Zerkawi (Ahmed Fazıl Haleyle) ve El-Kaide'nin önde gelen askeri sorumlularından Muhammed Atıf öldürülmüştü fakat bunları hiçbir örgütü dağıtmadı(3). Ancak bu ölüm misilleme eylemleri olarak da geri dönecektir, buna şüphe yok.

Neden Şimdi?

Her şeyden önce Usame Bin Ladin'in öldürülmesini Ortadoğu halklarının yiğit kalkışmalarından çok uzakta bir yere koymamak

gerekir. Burjuvazinin dizlerini tir tir titreten bu beklenmedik isyan dalgası karşısında paniğini gizlemek için can ciğer ortakları diktatörlere, demokrasiye kulak vermelerini öğütlemişlerdi. Devrimci kalkışmaların halihazırda örgütsüz oluşu Libya'da olduğu gibi emperya-

Seçildiğinden bu yana ulusal güvenlik adına çekingen davranmakla suçlanan ve yeterince saldırgan bulunmayan Obama bir sonraki seçim için böylelikle çok iyi bir yatırıma da imzasını atmış oldu; operasyonu bizzat yönetmesi ve an be an Merkel ile birlikte izlemesi adeta operasyonla ilgili en çok ön plana çıkan şeylerden biri olmuştu. Böylelikle Obama terörle mücadele konusundaki başarısızlık eleştirilerini bertaraf etmiş de oldu; bir taşla iki kuş vurmak diye buna denir.



Mısır'da, Tunus'ta, Bahreyn'de, Yemen'de, Suudi Arabistan'da ve diğerlerinde gelişen kitlesel ayaklanmaların (sırada Cezayir, Fas, Ürdün vb'lerinin olması ihtimali hesaba katıldığında) ABD önderliğindeki Batılı emperyalistleri ne kadar ürküttüğü ortada. Özellikle Mısır'daki kitle dinamizmi durulmadığı ölçüde büyük bir risk oluşturuyor. Durum böyleyken ABD'nin yeniden El Kaide kartını devreye sokması hiç de ihtimal dışı değil. Yani intikam almak isteyen El Kaideciler öyle eylemler yaparlar ki devrim dalgasının yarattığı hava dağıtılabilir ya da en azından zehirlenebilir. Örneğin dikkatlerden kaçmaması gerekir, Mısır'da bir süredir Hristiyan-Müslüman çatışması alevlendirilmek isteniyor. Son olarak kiliseler ateşe verildi ve onlarca insan öldürüldü. Saldırıların sorumluluğunu El Kaidecilerin üstlenmesi dikkat çekici. Mısır'da ve diğer Ortadoğu ülkelerinde önümüzdeki süreçte bu tarz provokasyonların örgütlenmesi hiç de şaşırtıcı olmayacaktır.

list müdahaleler için bir sebep olduysa da Arap emekçileri halen davalarının peşini bırakmış; ölümlerden yılmış değil. Bu durumu yerinde gözlemleyen ABD avucunun içinde bildiği Ortadoğu'dan beklenemeyen tokadı bir kez daha yeme ihtimaline karşı yeni bir düzenleme sürecine girdi.

Mısır'da, Tunus'ta, Bahreyn'de, Yemen'de, Suudi Arabistan'da ve diğerlerinde gelişen kitlesel ayaklanmaların (sırada Cezayir, Fas, Ürdün vb'lerinin olması ihtimali hesaba katıldığında) ABD önderliğindeki Batılı emperyalistleri ne kadar ürküttüğü ortada. Özellikle Mısır'daki kitle dinamizmi durulmadığı ölçüde büyük bir risk oluşturuyor. Durum böyleyken ABD'nin yeniden El Kaide kartını devreye sokması hiç de ihtimal dışı değil. Yani intikam almak isteyen El Kaideciler öyle eylemler yaparlar ki devrim dalgasının yarattığı hava dağıtılabilir ya da en azından zehirlenebilir. Örneğin dikkatlerden kaçmaması gerekir, Mısır'da bir süredir Hristiyan - Müslüman çatışması alevlendirilmek isteniyor. Son olarak kiliseler ateşe verildi ve onlarca insan öldürüldü. Saldırıların sorumluluğunu El Kaidecilerin üstlenmesi dikkat çekici. Mısır'da ve diğer Ortadoğu ülkelerinde önümüzdeki süreçte bu tarz provokasyonların örgütlenmesi hiç de şaşırtıcı olmayacaktır. Bu konuda Irak'ın ABD tarafından işgal edilmesinden sonra başlayan direnişin seyrini hatırlamak gerekiyor. Irak'ın daha çok Sünnilerin yaşadığı orta bölgelerinde başlayan direniş ABD'yi ciddi oranlarda yıpratırken sürece müdahil olan Zerkavi önderliğindeki El Kaideci yapılanmalar şiddeti çok büyük boyutlarda Şiilere yönlendirdiler. On iki imamların türbelerini bombaladılar, Şii hacıları öldürdüler, bu benzeri sayısız katliama imza attılar. Buna mısilleme olarak ordu ve polis kuvvetlerindeki Şiiler Sünni köylerini yerle bir etti. Sonuçta mezhepsel savaş tüm direnişin enerjisini yok etti ve ABD'nin başını çok ağrıtan bu süreç sonlandı. Benzer bir senaryonun yeniden devreye sokulması hiç de uzak ihtimal değil. Özellikle kilit ülke Mısır'ın durumu belirsizliğini koruyor. Kitle dinamizmine müdahale edip onun durdurmanın fazlaca yolu yok. Liderlerinin intikamını almak isteyen El Kaide'nin eylemlerini tırmandırması ABD için elverişli bir durum yaratacaktır. Unutmamak gerekir ki Ortadoğu devrimleri tüm dünya için en az 11 Eylül kadar büyük bir dönüm noktasını teşkil ediyor. Bu sürece müdahale etmek ABD için hayati bir önem taşıyor. Yani Ladin'in öldürülmesinin zamanlaması ile Ortadoğu devrimleri arasında çok kritik bağlar bulunuyor.

Ladin'e yönelik operasyonun yukarıda değinilmeye çalışılan haliyle aslında değişen pek çok dengenin bir yansıması olarak ortaya çıkması dünyanın özellikle 2009 krizinin patlak vermesiyle birlikte alt üst olması beklenen ilişkilerin yani maddi sürecin bir gereği ve de sonucu olarak değişmesinden ibaret.

Seçildiğinden bu yana ulusal güvenlik adına çekingen davranmakla suçlanan ve yeterince saldırgan bulunmayan Obama bir sonraki seçim için böylelikle çok iyi bir yatırıma da imzasını atmış oldu; operasyonu bizzat yönetmesi ve an be an Merkel ile birlikte izlemesi adeta operasyonla ilgili en çok ön plana çıkan şeylerden biri olmuştu. Böylelikle Obama terörle mücadele konusundaki başarısızlık eleştirilerini bertaraf etmiş de oldu; bir taşla iki kuş vurmak diye buna denir.

Ekin Akçay

1. E. Hobsbawm, Kısa 20. Yüzyıl; 1914-1991 Aşırıliklar Çağı, Sarmal Yayınevi, Ekim 1996, s.519
2. Veli U. Arslan, ABD, Oyunağını Öldürdü, bolsevik.org, 04.05.2011
3. Yrd. Doç. Dr. Serhat Erkmen, Usame Bin Ladin'in Öldürülmesinin Sonuçları ve El-Kaide Üzerindeki Etkileri, orsam.org.tr, 02.05.2011
4. Irak'ta İranlı Rejim Muhafiflerine Katliam, bolsevik.org, 14.04.2011

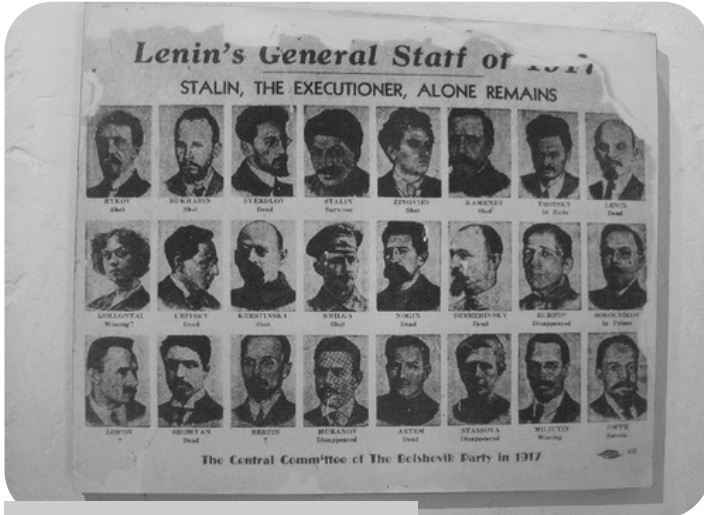


1936 Mahkemeleri Dosyası

Stalin'in Büyük Terörü: Kökenleri ve Sonuçları

Bu konferans Profesör Vadim Rogovin tarafından 28 Mayıs 1996 tarihinde Avustralya'nın Melbourne Üniversitesi'nde verildi.

Bu toplantıyı düzenleyenlere, bana Avustralya'nın bu önde gelen üniversitesinde, böyle geniş bir katılımcı grubuna seslenme olanağını verdikleri için teşekkür etmek istiyorum. Bugün modern tarihteki en trajik olaylardan -üzerine çok sayıda kitap ve makale yazılmış, ancak yine de hakkında birçok muamma ve yanlış anlama bulunan olaylardan- bazıları hakkında konuşacağım. Bu tarihsel olgu kimi zaman Büyük Temizlik ya da Büyük Terör ya da kimi zaman sadece 1937 olarak adlandırılıyor. Tarihte bu olaylarla ilgili olarak kurulabilecek çok az sayıda analoji var.



Bolşevik Parti'nin 1917'deki Merkez Komite üyelerinin neredeyse tamamı Stalin'in Büyük Terörü sırasında yok edildi.

Kuşkusuz yirminci yüzyıl sivil halka yönelik olarak yapılan az sayıda kitlesel terör ve hatta soykırım girişimine tanık olmadı. Hitler'in toplama kamplarında Stalin'in kamplarında ve hapsehanelerindekine kıyasla daha fazla sayıda insan öldü. I. Dünya Savaşı sırasında, birkaç gün içinde, bir milyondan fazla Ermeni öldürüldü.

Genellikle bu etnik soykırım örneklerine Sovyetler Birliği'nde olduğu kadar gelişkin bir demagoji eşlik etmedi. Çoğu durumda kurbanlar hiçbir zaman için işlememiş oldukları korkunç suçları itiraf etmeye zorlanmadılar.

Bizim ülkemiz, Rusya, 20 yıllık bir dönem içinde üç iç savaşa tanık oldu ve ardından bir dünya savaşının getirdiği yıkımı yaşamaya zorlandı.

Birinci iç savaş 1918 ile 1920 yılları arasında baş gösterdi. Bu, devrimci kitlelerin, yabancı istilacıların desteğiyle ayrıcalıklarını sürdürmek isteyenlere karşı ayaklanmasıydı.

Bu iç savaş, diğer ülkelerde devrimlerden sonra yaşanan iç savaşlarla pek çok benzerlik taşıyor. Sözgelimi, Rusya'da yaşanan iç savaşla 1860'larda Amerika Birleşik Devletleri'nde baş gösteren iç savaş arasında çok sayıda benzerlik var. Troçki, Rus ve Amerikan iç savaşları arasında o kadar çok ortak nokta bulmuştu ki, bir ara bütünüyle bu soruna adanmış bir kitap yazmayı bile tasarlamıştı.

Sözünü ettiğim ikinci iç savaş 1928 ile 1933 arasında yaşandı ve yaklaşık olarak altı yıl

sürdü. Bu iç savaş Stalinist klik tarafından köylülüğe karşı bir bütün olarak yürütülen şiddet dolu, zorla kolektifleştirme biçimini aldı ve ülke çapında yaşanan gerçek bir iç savaşa dönüştü. Tarihte bu iç savaşa benzeyen pek çok savaş var. Sözgelimi on sekizinci yüzyılın sonunda Fransız Devrimi'ne karşı köylülerin gerçekleştirdikleri Vendée ayaklanması yaşanmıştı.

Ancak, bizlerin Büyük Temizlik olarak söz ettiğimiz olguyla, üçüncü iç savaşla ilgili olarak uygun bir tarihsel analoji kurmak olanaksız. Daha önce tarihte hiçbir zaman yüz binlerce insan evlerinden zorla alınıp, hapse atılıp, işkence edilip, çeşitli suçları itiraf etmeye zorlanmadı ve bütün bunların ardından ya yok edilip ya da toplama kamplarına gönderilmedi. Bugün, Büyük Terör'den 60 yıl sonra bile birçok insan için bu konudan soğukkanlılığı koruyarak söz etmesinin güç olması şaşırtıcı bir durum değil.

Uzun sayılamayacak bir süre önce, İngiltere'de verdiğim konferanslar sırasında bana farklı biçimlerde karşı çıkan insanlarla karşılaştım. Bir yaşlı İngiliz Stalinist bana Büyük Terör'den söz etmenin sadece bir burjuva propagandası örneği olduğunu söyledi. Bu kişi II. Dünya Savaşı sırasında İngiltere'yi kurtardığına inandığı Stalin'e övgüler yağdırdı. Stalin'e yönelik övgülerini haklı göstermek için bu savaş sırasında Sovyetler Birliği'nde 27 milyon insanın öldüğünü söyledi.



Kendisine 27 milyon insanın Büyük Britanya'nın nüfusunun yaklaşık olarak yarısı kadar olduğuna işaret ederek cevap verdim. Daha sonra bu kişiye eğer Churchill bir savaşın eşiğinde kolordu komutanlarının birçoğunu da içermek üzere ülkenin en değerli unsurlarını yok etmiş olsaydı ve onun bu korkunç hatası nedeniyle ülke nüfusunun yarısını kaybetseydi bu durumda ne diyeceğini sordum.

Londra konferansım sırasında bir başka karşıtım, Ukraynalı bir milliyetçi, bana neden büyük ölçüde Bolşeviklere karşı doğrudan girilmiş olan teröre bu kadar önem verdiğimi, ancak 15 milyon insanın öldürüldüğünü söylediği Ukrayna halkına karşı girilmiş olan terörü göz ardı ettiğimi sordu.

Burada anti-komünistlerin Büyük Terör'ün kurbanlarını aşırı derecede abartma çabalarının tipik bir örneği ile karşı karşıya geliyoruz. Örneğin Solzhenitsyn kamplarda ve hapishanelerde yok edilen insan sayısını 60 milyon olarak veriyor.

Eğer seçim öncesinde yapılan kampanyalar sırasında Moskova'da dolaşırsanız benzer rakamların Yeltsin yanlısı güçler tarafından kurulmuş olan çeşitli stantlarda kullanıldığını görebilirsiniz. Buralarda "komünistlerin ülkemizde 60 milyon insanı yok ettiklerini unutmayın" diyen afişler yer alıyor. Gerçek kurbanların sayısını 12 kat fazla gösteren bu rakamların halkı uyandıracağı düşünüyor.

Ve elbette buna kıyasla, Yeltsin tarafından Çeçenistan'da yürütülen savaşta ölen insan sayısı pek ufak kalıyor. Ve yine buna kıyasla 1993 yılının Ekim ayında Beyaz Evde, Rus Yüksek Sovyeti'nin top ateşine tutulması da önemsiz kalıyor. Bu eylem sırasında sadece bine yakın insan öldü. Yeltsin yanlısı güçler komünistlerin iktidara geri dönmeleri durumunda on milyonlarca insanı ortadan kaldıracak bir terör uygulayacaklarını söylüyorlar. Bu rakamlar Stalin'in 1953 yılında ölmesinin ardından geçen 40 yıl sırasında Sovyetler Birliği'nde gerçekte hiç siyasi idam gerçekleştirilmemiş olmasına karşın zikrediliyor. Stalin'in öldüğü günün ertesinde halefleri onun hazırlamakta olduğu yeni bir terör dalgasını durdurdular ve kitlesel bir iade-i itibar sürecini başlattılar.

Pek çok insan terörün kime yöneltilmiş olduğunu göz ardı ediyor. Güvenilir veriler bütün Sovyet tarihi boyunca yaklaşık olarak dört milyon insanın devlete karşı suç işlemekle suçlandığını ve mahkum edildiğini gösteriyor. Bu insanların 700-800 bini vurularak öldürüldü. Bu rakamlar her açıdan şok edici, ancak buna kimi başka rakamları eklememiz gerekiyor. Sözelimi bütün kurbanların yaklaşık olarak yarıya yakını hapse iki yıllık bir dönem içerisinde atıldılar -1937 ve 1938 yıllarında. Bu iki yıl boyunca, geriye kalan bütün Sovyet tarihi boyunca öldürülenlerden altı kat fazla insan öldürüldü.

Büyük Terör'ün ikinci özelliği esas hedefinin komünistler olmasıydı. Bu iki yıllık dönemde hapse atılan iki milyon insanın yarısından fazlası tutuklandıkları sırasında parti üyesiydiler. Bundan başka, Terörün başladığı sırada daha önce partide yer almış, ancak çeşitli muhalefet faaliyetleri içinde yer aldıkları için ihraç edilmiş yaklaşık bir buçuk milyon insan vardı. Bu insanların bir çoğu Büyük Terör

sırasında tutuklandı ve ortadan kaldırıldı.

Büyük Terör hakkında birçok farklı siyasi eğilim tarafından desteklenen ve yaygınlaştırılan bir başka efsane daha var. Bu efsaneyi Kruşçev'in 1956'da 20. Parti Kongresi'nde Stalin'in işlediği suçlarla ilgili olarak sunduğu gizli raporda ya da Robert Conquest ve Solzhenitsyn gibi açıkça anti-komünist olan insanların çalışmalarında bulabilirsiniz.

Bu efsane bütün Sovyetler Birliği halkının terörle gerçek anlamda sersemleyip suskunlaştığını, ya uygulanan baskı hakkında hiç sesini çıkarmadığını ya da körlemesine teröre inandığını ve terörü desteklediğini söyler. Bu efsane aynı zamanda baskının kurbanlarının Stalin'e muhalefet etmek de dahil, hiçbir suç işlemediklerini iddia eder. Bu insanlar, hiçbir suç işlemedikleri halde Stalin'in aşırı paranoyasının kurbanı olmuştur. Bu efsaneye göre, Stalin'in rejimine karşı hiçbir ciddi muhalefet ortaya çıkmadığına göre, kurbanlar da bu tür bir muhalefet etme suçu işlememiş demektir.

Bu efsaneleri çürütebilmek için kısa bir süre önce gün

ışığına çıkarılan ve yayınlanan çeşitli dosyalara ve önemli davalara bakmak gerekiyor.

Örneğin dünyaca tanınan fizikçi ve gelecekte Nobel ödülü alacak olan Akademisyen David Landau davası bunlardan biridir. Sadece kendi işiyle meşgul olan, parti üyesi olmayan ve görünüşte siyasetle ilgilenmeyen bu genç fizikçinin ve akademisyenin hiçbir suçunun olmayacağı ve dolayısıyla herhangi bir haklı gerekçe olmadan tutuklanmış olduğu düşünülebilir.

Landau davasını içeren dosya kısa bir süre önce yayınlandı. Soruşturma sırasında Landau'ya çoğaltılmasına ve dağıtımına hazır hale getirilmesine yardımcı olduğu anti-Stalinist bir bildiri gösterildi. Landau'nun meslektaş ve aynı zamanda bir komünist olan Kopets bildiriye kaleme aldığını kabul etti. Kopets bunun çoğaltılması işini düzenledi ve Landau'yu ve diğer öğrencileri ve fizikçileri bu gizli çalışmada yer almaya teşvik etti. Bu insanlar

Teslimiyeti kabul etmeyen binlerce Troçkist, ülkenin çeşitli yerlerinde sürgünde ya da hapisteydi. Bunların arasında birçok önde gelen parti üyesi de vardı. Bu muhaliflerin her birinin önüne iki seçenek konuluyordu. Ya bir teslimiyet mektubu imzalayacaklar ve bürokrasinin içinde güvenli pozisyonlara yerleşeceklerdi ya da bu tür deklarasyonu imzalamayı reddedecekler ve hapishane kamplarında ya da Sovyetler Birliği'nin en ücra köşelerinde sürgünde çürüyeceklerdi. Burada ilginç bir noktaya işaret etmek, 1936'da ilk Moskova duruşması hazırlanırken sürgündeki onlarca muhalifin Moskova'ya geri getirildiğini belirtmek gerekir. Bunların bir tek tanesi bile yalan ifade vermeyi kabul eden bir teslimiyet belgesini imzalamayı kabul etmedi. Bu nedenle bunlar ilk Moskova Duruşmasına dahil edilmediler, ancak gizli olarak yapılan dava öncesi soruşturma sırasında öldürüldüler.



bildiriye 1938 yılında yapılacak olan bir 1 Mayıs gösterisinde dağıtmayı planlıyorlardı.

Kısa bir süre önce bu tür bildirilerin var olduğunu gösteren çok sayıda örnek yayınlandı. Bu bildiriler, haklarında çok az şey bildiğimiz insanlar tarafından yazılmıştı ancak bunlar yazdıkları bildirileri tutarlı bir komünist tutumla kaleme alan insanlardı ve Stalin ve kliğine karşı, sosyalizme ihanet ettikleri için mücadeleye girişilmesi çağrısı yapıyorlardı. Bu bildirilerin içeriği sadece mevcut siyasi sistemin ya da daha doğrudan söylemek gerekirse Stalin'in ve onun kliğinin yıkılmasına yönelik bir çağrı olarak yorumlanabilir.

Kuşkusuz bunlar birbirinden yalıtık vakalardı, ancak Büyük Terörün uygulamaya konulmasından önce, sosyalizmin ideallerinden daha önce hiç olmadığı ölçüde sapmış bir rejim haline gelmiş olan Stalinizme karşı, çok daha yaygın, çok daha ciddi ve iyi örgütlenmiş bir muhalefet vardı.

Stalin'e karşı verilen bu savaş daha öncesinde, 1923'te Sol Muhalefet'in oluşturulmasıyla başladı. Parti içi mücadelenin aldığı biçim 20'li yıllar boyunca gittikçe keskinleşti. Binlerce ve binlerce komünist, parti demokrasinin parti içindeki Stalinist klik tarafından ortadan kaldırılmasına karşı, ilk zamanlarda açık olarak ve daha sonra muhalefet grupları yasaklanınca, yeraltında yasadışı biçimde, bu muhalefet içinde yer aldılar. Bu insanlar, Sovyet halkının büyük çoğunluğunu derin bir yoksunluğun içine iten zorla kolektifleştirmeye ve yanlış sanayileşme yöntemlerine karşı çıktılar. Gittikçe artan ayrıcalıklara ve toplumsal eşitsizliğe karşı çıktılar. Bürokrasi siyasi iktidarı işçi sınıfından gasp etmişti ve konumunu ve ayrıcalıklarını pekiştiriyordu.

1932'de Stalinist önderliğin maceracı politikalarının ülkeyi çok keskin bir ekonomik ve siyasi krize doğru sürüklemekte olduğu gözle görülür hale gelince muhalefetin düzeyinde de belirgin bir değişim yaşandı. 1932 yılında sadece eski muhalefet grupları daha aktif hale gelmekle kalmadı, bunlara yeni oluşan muhalefet grupları da katılmaya başladı.



Yaşanmakta olan iç savaşın sonucunun, bir ikinci dünya savaşının olup olmayacağını belirlemede etkili olacağı İspanya'da, güçlü bir Marksist parti, POUM vardı; bu parti Dördüncü Enternasyonal'den kopmuş olmasına karşın, tutarlı bir biçimde anti-Stalinist politikalar izlemeye devam ediyordu. Stalin'in Dördüncü Enternasyonal'in gücünü artırması ve birçok ülkede Stalinize edilmiş Komintern'e karşı bir tehdit oluşturması olasılığı karşısında duyduğu korku onu Büyük Terörü başlatmak zorunda olduğu sonucuna varmaya itti.

Bunlar arasında belki de en ilginç olan Riutin grubu olarak adlandırılan gruptur.

Riutin çok karmaşık bir evrim geçirmiş olan eski bir Bolşevikti. Riutin, 1920'li yıllar boyunca ateşli bir Stalinistti, ancak 1930'da birçok konuda hatalı olduğu ve Stalinist bürokrasiye karşı yeni bir mücadelenin yürütülmesi gerektiği sonucuna ulaştı. Sol Muhalefetle, Troçkistlerle birleşmenin yollarını aradı. Riutin grubu, Riutin platformu adı verilen, 100 sayfadan daha uzun bir belge yayınladı. Bu belgede, ülke çapında bütün temel sorunlarla ilgili olarak yaşanan ekonomik ve siyasi kriz gözler önüne seriliyordu. Stalin ve klığı bu belgeden o kadar korktular ki, bunu Riutin'in ihracını tartışmakta olan Merkez Komitesi

üyelerine dağıtmayı reddettiler. Merkez Komitesi bu belgeyi okumadan Riutin'i suçlu ilan etti ve platformun aleyhinde oy kullandı.

Bu sırada, teslimiyeti kabul etmeyen binlerce Troçkist, ülkenin çeşitli yerlerinde sürgünde ya da hapisteydi. Bunların arasında birçok önde gelen parti üyesi de vardı. Bu muhaliflerin her birinin önüne iki seçenek konuluyordu. Ya bir teslimiyet mektubu imzalayacaklar ve bürokrasinin içinde güvenli pozisyonlara yerleşeceklerdi ya da bu tür deklarasyonu imzalamayı reddedecekler ve hapisane kamplarında ya da Sovyetler Birliği'nin en ücra köşelerinde sürgünde çürüyeceklerdi.

Burada ilginç bir noktaya işaret etmek, 1936'da ilk Moskova duruşması hazırlanırken sürgündeki onlarca muhalifin Moskova'ya geri getirildiğini belirtmek gerekir. Bunların bir tek tanesi bile yalan ifade vermeyi kabul eden bir teslimiyet belgesini imzalamayı kabul etmedi. Bu nedenle bunlar ilk Moskova Duruşmasına dahil edilmediler, ancak gizli olarak yapılan dava öncesi soruşturma sırasında öldürüldüler.

1932 yılında farklı muhalefet eğilimlerinin çok sayıda temsilcisinin Stalinist önderliği yıkmak ve uygulamaya yeni politikalar koymak için birleşik bir anti-Stalinist blok oluşturmanın gerekliliğini tartışmaya başlamış olmaları önemlidir. Riutin platformu komünistleri birbirinin karşısına çıkaran ayrımların, parti içinde var olan daha önceki bütün farklılıkların önemini yitirdiğini söylüyordu. Ya Stalinist klikten ve onun halka karşı işlemekte olduğu suçlardan ya da Stalinist klığı defederek partiyi Lenin'in sosyalizm anlayışının ilkelerine geri taşımaktan yana olacaksınız.

Sol Muhalefetin eskiden önde gelen üyelerinden biriyken, resmi olarak teslimiyet belgesini imzalamış ve daha sonra yeniden muhalefet çalışmasına geri dönmüş olan Ivan Smirnov, 1931 yılında resmi bir iş gezisi için Berlin'e gitti. Smirnov, Troçki'nin oğlu Lev Sedov'la ilişkiye geçti ve Troçki ve Meksika'daki ve Avrupa'daki oğulları ile Sovyetler Birliği'ndeki eski ve yeni eğilimlerden meydana gelen, yeni oluşmakta olan muhalefet bloğu arasında, gösterilen çabaların koordine edilmesinin gerekliliği konusunu görüşmeye başladı.



Bu muhalefet eğilimlerine üye olan pek çok insan, 1932'nin sonlarında ve 1933'ün başlarında tutuklanmış olsalar da, yakalananlardan biri bile, bu tek birleşik anti-Stalinist bloğun oluşumu konusunda ifade vermedi. Gizli polis, yani GPU, 1932'den itibaren bir birleşik bloğun oluşturulmakta olduğunu, ancak 1935 ve 1936'da, 1934'ün Aralık ayında Kirov'un öldürülmesinin ardından, yeni bir tutuklama dalgası başlayınca ve pek çok insan ağır işkencelerden geçirildikten sonra öğrenebildi. Bu, Stalin'i Büyük Terörü başlatmaya yönelten ana etkenlerden biriydi.

Şimdi geriye dönüp Moskova Duruşmaları'na baktığımızda, bu düzmece duruşmada söylenenlerin yüzde 90'nının hayal ürünü bir yalanlar yığını olduğunu görebiliriz. Sanıklar Gestapo ajanı olduklarını, yabancı devletler için ajanlık yaptıklarını, sabotajlar düzenlediklerini vb. itiraf ettiler. Ancak öne sürülen iddiaların yüzde 10'a yakını doğruydı. Bu insanlar kendi aralarında bağlantılar kurmaya çalışmışlar ve Stalin'in kliğini yıkmak için kavgaya vermişlerdi.

Büyük Terör sadece Stalin'in Sovyetler Birliği'nde büyüyen muhalefetten gittikçe daha fazla korkar hale gelmesinden kaynaklanmıyordu. Aynı zamanda önemli dış politika konularıyla da ilişkiliydi. Troçki Dördüncü Enternasyonal'i kurmaya yönelik olarak başlattığı hareketin etrafında daha fazla taraftar topladıkça, Stalin, Troçki'nin düşüncelerinin artan etkisinden gittikçe daha fazla korku duyar oldu.

Yurtdışındaki komünist partileri bütünüyle Stalin tarafından manipüle edilmekte olan Komintern'e tam anlamıyla sadık olsalar da, hemen her ülkede gittikçe daha fazla sayıda, Dördüncü Enternasyonal'i destekleyen Troçkist muhalefet grupları ortaya çıkıyordu.

Komintern'in arşivlerinde, muhalefetin hemen her ülkede önemli bir gücünün olduğunu, muhalefetin sendikalarda ve sosyalist partilerde güçlü bir etkiye sahip olduğunu ve sayısının kimi ülkelerde birkaç bine ulaştığını gösteren, büyük ölçüde dahili kullanım amacıyla hazırlanmış pek çok belge bulunabilir.

Yaşamakta olan iç savaşın sonucunun, bir ikinci dünya savaşının olup olmayacağını belirlemede etkili olacağı İspanya'da, güçlü bir Marksist parti, POUM vardı; bu parti Dördüncü Enternasyonal'den kopmuş olmasına karşın, tutarlı bir biçimde anti-Stalinist politikalar izlemeye devam ediyordu. Stalin'in Dördüncü Enternasyonal'in gücünü artırması ve birçok ülkede Stalinize edilmiş Komintern'e karşı bir tehdit oluşturması olasılığı karşısında duyduğu korku onu Büyük Terörü başlatmak zorunda olduğu sonucuna varmaya itti. Büyük Terör sadece Sovyetler Birliği'nde yaşayan insanları değil, yurtdışındaki binlerce kurbanı da silip yok etti.

Hiçbir zaman unutmamamız gerekir ki, o sıralarda kapitalist Avrupa'daki rejimlerin yarıya yakını ya faşist ya da yarı-faşist totaliter rejimlerdi. Birçok komünist, sosyalist ve demokratik kafa yapısına sahip insan bu ülkelerden kaçmış ve Sovyetler Birliği'nden siyasi

sığınma hakkı talep etmişti. Sovyetler Birliği'nde on binlerce yabancı komünist ve komünizm sempatisi vardı ve bunların tamamına yakını Büyük Terör sırasında yok edildi.

Sovyetler Birliği'ndeki bu siyasi göçmenlerin, burjuva demokratik ülkelerden gelmiş olsalar bile nasıl korkunç bir yaşam sürdüklerini gösteren çok sayıda belge bulunabilir. Sözelimi önde gelen Avustralyalı bir komünistin karısı olan Audrey Blake, 1930'larda bütün yabancı haberlerin engellendiğini ve Troçki'nin düşünceleri hakkında bütün tartışmaların lanetlendiğini yazdı.

Amerika Birleşik Devletleri'nde, o yıllarda bütün Troçkist literatürün yasaklanmış olduğunu söyleyen hayatta kalmış olan birçok eski komünistle bir araya gelme şansım oldu. Önderlerinin duyduğu korku o kadar büyüktü ki onların bu türden şeyler okumalarına izin vermeyi bile reddediyorlardı. Yine de Büyük Terörün sonuçları basitçe Sovyetler Birliği'nde kendisini bütünüyle Ekim devrimine ve sosyalizme adanmış insanların binlerce ve binlercesinin öldürülerek ve tutuklanarak kurban edilmiş olmalarıyla ölçülemez. Bu konu, bunun ötesine geçmeyi gerektirir.

Büyük Terörle ilgili haberler batıya ulaştığında, binlerce, belki de yüz binlerce insan sosyalizm düşüncesinden korkuyla uzaklaştılar. Başka koşullar altında bu insanlar dünya tarihindeki en büyük uluslararası siyasi hareket olan, komünist hareket içinde yer almaya hazır olacak insanlardı. Ancak gördükleri şey karşısında dehşete düştüler ve sosyalizm düşüncesi gözlerinden düştü.

Büyük Terörden çeşitli komünist partilerin sağ olarak kurtulan önderleri büyük ölçüde yozlaşmışlardı ve Stalin'e bağlı hale gelmişlerdi çünkü kendi yoldaşlarına zulmedilmesinde rol üstlenmişlerdi.

1930'larda çok tiksindirici ve soysuzca bir rol oynamış olanların bazıları bugünlerde Stalinizme karşı mücadele vermiş insanlar olarak hürmetle anılıyorlar.

Bunların arasında 1956 Macaristan ayaklanmasında önemli bir rol oynamış olan Macar komünist önder Imre

Büyük Terör sadece Stalin'in Sovyetler Birliği'nde büyüyen muhalefetten gittikçe daha fazla korkar hale gelmesinden kaynaklanmıyordu. Aynı zamanda önemli dış politika konularıyla da ilişkiliydi. Troçki Dördüncü Enternasyonal'i kurmaya yönelik olarak başlattığı hareketin etrafında daha fazla taraftar topladıkça, Stalin, Troçki'nin düşüncelerinin artan etkisinden gittikçe daha fazla korku duyar oldu. Yurtdışındaki komünist partileri bütünüyle Stalin tarafından manipüle edilmekte olan Komintern'e tam anlamıyla sadık olsalar da, hemen her ülkede gittikçe daha fazla sayıda, Dördüncü Enternasyonal'i destekleyen Troçkist muhalefet grupları ortaya çıkıyordu.



Nagy yer alıyor. Ortaya çıkan belgeler Nagy'nin 1929 yılından başlayarak Sovyetler Birliği'nde siyasi göçmen olduğunu gösteriyor. 1930'da Nagy NKVD'nin paralı ajanı haline geldi ve onun yaptığı ihbarlar üzerine onlarca Macar, Alman ve diğer ülkelerden komünistler tutuklandı.

Yugoslav komünisti Tito'nun NKVD'nin paralı bir ajanı olduğunu gösteren doğrudan bir kanıt bulunmamasına karşın pek çok belge onun Yugoslav komünist partisindeki Troçkistlere karşı nasıl şevkle temizlik hareketi yürüttüğünü gösteriyor. Sadece Moskova'da 800'ün üzerinde Yugoslav tutuklandı.

1939'da Tito Yugoslavya'ya partinin başı olarak döndü ve temizliğin sürdürülmesini ve derinleştirilmesini istedi. Tito bu görevin sorumluluğunu, aralarında Milovan Jilas'ın da bulunduğu diğer komünistlere verdi.

1960'larda, 70'lerde ve 80'lerde ünlü bir muhalif haline gelen

Jilas anılarında temizlikler sırasında oynadığı rolden hiç söz etmedi, ancak şu ilginç olayı anlattı. 1942 yılında, II. Dünya Savaşı'nın doruk noktasında olduğu sırada, yaşlı bir Yugoslav komünist tutuklandı. Bu adam 1937 temizliklerinden sadece Moskova'ya gitmeyi kabul etmediği için sağ olarak kurtulmuştu. Sonradan Moskova'da Yugoslav ve diğer komünistlerin nasıl zulüm gördüklerini anlatan "Sovyet Thermidorunun Bilançosu" başlıklı bir kitap yayınladı. Jilas bu adamın Tito'nun emriyle tutuklanıp, ağır bir biçimde işkenceden geçirilmesine ve dövülmesine karşın bir yabancı ajan olduğunu itiraf etmeyi reddettiğini anlatır.

Eğer Büyük Terörün Sovyetler Birliği'ndeki ve yurtdışındaki etkilerinden söz edeceksek, Bolşevik tarzı bilincin bütünüyle ortadan kaybolduğunu söylememiz gerekir.

Bu tür bilinç sosyalist eşitlik ideallerine ve enternasyonalizme bağlılık ve partide birinin üst düzeyde bir konumda olmasının kendisine ayrıcalık sağlamasına izin vermemek olarak nitelendirilebilir. Bu bilinç, aynı zamanda, dava için özveride bulunmaya gönüllü olmak olarak nitelendirilebilir.

Eğer Büyük Temizlikler yapılmamış olsaydı, Stalin'in izlediği siyasi hat boyunca uygulamaya koyduğu büyük değişiklikleri gerçekleştirmesi çok zor olurdu. Büyük Terörün kurbanı olanların büyük çoğunluğu gerçek anti-faşist ruhla büyümüş ve eğitilmişlerdi. Eğer sağ kalmış olsalardı, eğer yok edilmemiş olsalardı, Stalin için 1939'da Ribbentrop-Molotov paktını imzalamak çok daha zor olurdu. Ve eğer bu pakt söz konusu olmasaydı, II. Dünya Savaşı tarihinde başlamış olduğu şekilde başlamayabilirdi.

Eğer Büyük Temizlikler yapılmamış olsaydı, Stalin'in izlediği siyasi hat boyunca uygulamaya koyduğu büyük değişiklikleri gerçekleştirmesi çok zor olurdu. Büyük Terörün kurbanı olanların büyük çoğunluğu gerçek anti-faşist ruhla büyümüş ve eğitilmişlerdi. Eğer sağ kalmış olsalardı, eğer yok edilmemiş olsalardı, Stalin için 1939'da Ribbentrop-Molotov paktını imzalamak çok daha zor olurdu. Ve eğer bu pakt söz konusu olmasaydı, II. Dünya Savaşı tarihinde başlamış olduğu şekilde başlamayabilirdi. Eğer Büyük Terör sırasında yok edilenler, gerçek enternasyonalistler, öldürülmemiş olsalardı, Stalin Sovyetler Birliği'nde II. Dünya Savaşı sonrasında gerçekte resmi devlet politikası haline gelen anti-Semitizmi uygulamaya koyamazdı ya da bunu yapabilecek olsa bile çok zorluk çekerdi.

Eğer Büyük Terör sırasında yok edilenler, gerçek enternasyonalistler, öldürülmemiş olsalardı, Stalin Sovyetler Birliği'nde II. Dünya Savaşı sonrasında gerçekte resmi devlet politikası haline gelen anti-Semitizmi uygulamaya koyamazdı ya da bunu yapabilecek olsa bile çok zorluk çekerdi.

Kimi zaman yeni üyeler, kimi zaman da 1937'de yeni seçilenler olarak adlandırılan bir kuşak, ekonomi, hükümet ve ordu da partinin yüksek mevkilerine doğru yükselmeye başladılar. Bu insanlar daha önce hayal bile edemeyecekleri yüksek mevkilere geldiler.

Bu konumları elde eden insanların Bolşevizmle hiçbir bağı ve Marksizm'e hiçbir ideolojik bağlılığı yoktu. Sonuç olarak bu insanların SSCB'deki siyasi yapıyı çürüten kokuşmanın en kaba saba biçimlerine çok kolayca kapıldıkları görüldü. Bu insanlar Sovyetler Birliği'nde hemen hemen 50 yıla yakın bir süreyle iktidarda kaldılar. Ve bunlar ülkenin ahlaki ve ideolojik yaşamına bütünüyle yabancı salt kinik bir nesil yetiştirdiler.

Bu tür insanların iktidar mevkilerinde bulunmaları, ülkenin düşünsel yaşamını yönetiyor olmaları, mevcut sistemi son 10 yıl içinde nasıl bu kadar kolaylıkla paramparça edebildiklerini açıklamamıza yardımcı oluyor. Önce toplumun ideolojik kabağını çatlattılar, daha sonra onu siyasi olarak tahrip ettiler.

Şu ana kadar tarih toplumsal yapıda keskin bir dönüşüm yaşandığı zaman, bu değişimin iktidarda önde gelen mevkileri elinde tutan insanlara yansıdığını gösterdi. Ne var ki durum Rusya'da ve eski Sovyetler Birliği cumhuriyetlerinin birçoğunda böyle olmadı. Rusya'da, Ukrayna'da, Batıklarda ve diğer birçok eski cumhuriyetlerde rejimin başında bulunanlar eski parti nomenklatura, eski parti bürokrasisi ve seçkini üyeleri. Bu insanları Bolşevikler ya da Leninistler olarak adlandırmak gerçeklerle tam anlamıyla alay etmek olur.

Bu insanlara damgasını vuran şey tam bir ideolojik ilkesizlik ve bununla bir araya gelen, Bolşevizmin ideallerine son derece düşman olan milliyetçi bir yöneliştir. Bu şekilde, onlarca yıl önce yaşanmış olmasına karşın Büyük Terörün sonuçları ülkemizde ve Sovyetler Birliği'nin yıkıntıları üzerinde oluşan

15 yeni devlette hâlâ hissedilmeye devam ediyor ve bu ülkelerin hepsi kendilerine yıkım getiren koşullarla yüz yüzelir.

15 yeni devlette hâlâ hissedilmeye devam ediyor ve bu ülkelerin hepsi kendilerine yıkım getiren koşullarla yüz yüzelir.



Arap Devrimlerinin Mottosu:

**YA SÜREKLİ
DEVİRİM
YA SÜREKLİ
KATLIAM!**



İlk olarak Tunus'u saran ayaklanma rüzgarının Mısır başta olmak üzere Arap coğrafyasına yayılacağını, daha da öteye bütün Ortadoğu ve Kuzey Afrika'ya sıçrayacağını ve "Arap baharı" denilen devrimci dalgayı tetikleyeceğini kimse tahmin edememişti. Hele ki Arap gençliği ve emekçilerinin direnişi Mısır ve Tunus'ta bir iki ay sürmeden 20-30 yıllık diktatörleri alaşağı edince şaşkınlık daha da arttı. Hem Türkiye'de hem dünyada kitlelerin devrimci gücüne güvenmeyen kimileri olayların arakasında başka odaklar aramaya yöneldiler. Bırakalım onlar Arap emekçilerinin devrimci kalkışmasını ABD destekli eylemler olarak algılaya dursun ABD'nin bölgedeki müttefikleri olan Tunus'ta Bin Ali'nin 14 Ocak'ta, Mısır'da Hüznü Mübarek'in 11 Şubat'ta gidişinden sonra da emekçi kitleler daha ileri taleplerle eylemlerine devam ediyor. Sadece Mısır ve Tunus değil, Irak'tan Moritanya'ya kadar uzanan bir coğrafya isyan dalgasının içinde tutuşuyor.

Peki bu noktaya nasıl gelindi? Yıkılmaz sanılan, birkaç on yıldır varlığını sürdüren diktatörler nasıl alaşağı edildi ve çokları da kalmakla gitmek arasında çırpınıyor? Devrim dalgasının dinamiklerini anlamak bu kalkışmanın geleceğinin ve dolayısıyla yeni Ortadoğu'nun nasıl şekilleneceğini kavramamızı sağlayacaktır.

Bir Anda Değil, Mayalandı

Her ne kadar devrimlerin ne zaman patlak vereceğini bilemesek de onları yaratan maddi koşullar er ya da geç "bıçağın kemiğe dayanma" noktasına vararak siyasal ifadelerini de bulacaklardır: "...altüst oluşların incelenmesinde, daima, iktisadi üretim koşullarının maddi altüst oluşu ile -ki, bu, bilimsel bakımdan kesin olarak saptanabilir-, hukuki, siyasal, dinsel, artistik ya da felsefi biçimleri, kısaca, insanların bu çatışmanın bilincine vardıkları ve onu sonuna kadar götürdükleri

ideolojik şekilleri ayırt etmek gerekir."(1)

Arap devrimci dalgası da hiç beklenmeyen bir anda patlak verse de -ki hangi devrimin şimdiye kadar zamanlaması bilinebilmiştir- ona can veren maddi gerçeklikler ve mücadele deneyimleri bir süreç içinde şekillendi. 350 milyonluk Arap nüfusun 190 milyonunun 24 yaşın altında olduğu ve bu genç nüfusun %75'inin işsiz olduğu bir coğrafyada bir yandan neoliberal saldırılarla sefalet koşullarına mahkum edilen milyonlar diğer yanda ise türlü çürümüşlüklerle iktidar nimetleriyle zenginleşen küçük bir azınlık var olduğu sürece elbette ki bir an ve bir yerde kitlelerin öfkesi taşma noktasına gelir, geldi de. Mısır'da 2006 yılında "ekmek isyanı" olarak bilinen süreç bunun bir örneği ki bu örnek Arap Baharını mayalandıran mücadele deneyimlerini ve bağımsız sendikal örgütlenmeleri yaratan önemli bir direnişti. Arap emekçilerinin dalgası sadece 2006 ekmek isyanlarında değil, son birkaç yıldır Yunanistan'dan, İngiltere'ye, Fransa'ya kadar Avrupa'nın birçok yerinde kendini hissettiren mücadele deneyimleriyle de mayalandı. Tüm bunlara 2006'dan bu yana ekonomik krizin acı reçetesi olarak gıda fiyatlarındaki ciddi artış, genç nüfusta %30'ları-40'ları geçen işsizlik, ücretlerin eriyip pul olması ve çalışma koşullarının berbatlaşmasını da ekleyelim. Sözün özü şu ki, Arap devrimleri bir anda patlamış görünse de toplumda alttan alta sessizce mayalandı ve çelişkiler artık katlanılamaz bir noktaya geldiğinde bir kıvılcımla ateş aldı.

Egemen sınıflar da bu gerçeğin farkında. İngiliz Savunma Bakanlığı 2007 yılında gelecek 30 yılın küresel eğilimlerinin haritasını çıkarmaya çalışan raporunda küresel eşitsizliğin olası sonuçlarını bakın nasıl tarifliyor:

"Zengin ve yoksullar arasındaki uçurum muhtemelen artacak ve mutlak yoksulluk küresel bir sorun olarak kalacaktır... Bu



yüzden, varlık ve avantajdaki eşitsizlik ve bunlara bağlı olan şikâyet ve kızgınlık, sayıları giderek artan, hatta babalarından ve dedelerinden maddî olarak daha zengin olması muhtemel insanlar arasında bile giderek daha belirgin olacaktır. Mutlak yoksulluk ve göreceli dezavantajlı olanlar; beklentileri yerine gelmeyenler arasında haksızlık olduğu görüşünü körükleyecek, hem toplum içinde hem de toplumlar arasında kargaşa, suç, terörizm ve ayaklanma şeklinde sonuçlanacak biçimde kendini gösterecek gerginliği ve kararsızlığı arttıracaklardır. Bunlar aynı zamanda, salt muhtemelen dinî, anarşist ya da nihilist hareketlerle ilişkili kapitalizm karşıtı fikirlerin yeniden çıkmasına neden olmakla kalmayacak, aynı zamanda popülizmin ve Marksizm'in dirilişine neden olacaktır."(2)

Nasıl bir Devrim?

Uzun yıllardır ideologlarının borazanlığında "devrimler çağının bittiğini" haykıran egemen sınıfların suratını tokat gibi patlayan Arap devrimci dalgası, sanki gerçek anlamda bir devrim değilmiş gibi yansıtılmaya, burjuva medya tarafından çok-



Süveyş Kanalı işçilerinin de katıldığı grev dalgası Mübarek'e öldürücü darbeyi vurdu.

lukla "internet devrimi", "facebook, twitter devrimi" ya da tekil ülkeler için "yasemin devrimi"(Tunus) gibi tanımlamalarla yumuşatılmaya çalışılmakta. Burjuvazinin çarpıtmaları bunlarla da sınırlı değil. Yaşananların gerçek anlamda bir devrim klasmanında değerlendirilmemesi için ayaklananları orta-sınıf olarak yaftalamaktan, onların sadece diktatörlüklere karşı demokrasi için mücadele ettiklerine, topyekun bir sistem değişimi istemediklerinden kitlelerin İslamcıların önderliği altında ilerlediğine kadar çokça iddia dillendirildi. Diktatörlerin devrilmesinden sonra da talepleri için sokağı terk etmeyen Tunuslu ve Mısırlı kitleler bu iddialara boşa çıkarsa da bu çarpıtmalara cevap verelim.

Öncelikle kitlelerin sadece demokrasi özlemiyle sokağa döküldüğü söylemiyle başlayalım. Yazımızın başlangıç kısmında açıklamıştık, Arap coğrafyası onlarca yıldır süren neoliberal saldırının altında inim inlemekte iken bölgedeki emperyalizmin işbirlikçisi egemenler türlü yozlaşmışlıkla elde ettikleri servetleriyle zevki sefa içinde yaşıyorlar. Arap egemenleri bir yandan da her türlü ekonomik, politik mücadeleye karşı amansız şekilde saldırıp yarattıkları baskı ve korku imparatorluğuyla konumlarını garanti altına alıyorlardı. Bu süreçte Arap diktatörleri kitlelerin cehenneme çevrilmiş yaşamının sorumlusu olarak cisimleştiği gibi emperyalizme göbekten

bağları öfke ve nefreti üzerlerine daha da çok çekti. Dolayısıyla ilk planda, diktatörlerin gitmesi talebiyle başlayan bu ayaklanmalar, aslında bu diktatörlerde cisimleşen rejimlere karşı bir isyandan başkası da değildi. Diktatörlerin yerinden edilmesinden sonra da eylemler taleplerini çeşitlendirerek ve derinleştirerek, örgütlülüğünü artırarak yoluna devam ediyor.

Rosa Luksemburg, Rusya'da 1905 Devrimi'nden çıkardığı sonuçlarla "Siyasi mücadelede elde edilen her taze zafer, hem dışsal olasılıkları hem de işçilerin içindeki mücadele arzusunu arttırarak, ekonomik mücadelede yeni bir motivasyon yaratır. Siyasi mücadelenin her köpüklü dalgası arkasında, içinden ekonomik mücadelenin binlerce filizinin fişkırdığı verimli bir alüvyon tabakası bırakır"(3)

diyerek ekonomik ve siyasal mücadele arasındaki etkileşimi ortaya koyuyordu. Rosa'nın tariflediği gibi siyasal mücadelenin

Mısır'da kitleler Mübarek'in gidişinden sonra Tahrir meydanını bir an olsun boş bırakmadılar; Tahrir meydanı Mübarek'in yargılanmasından Refah sınır kapısının açılarak Filistin üzerindeki ambar-gonun delinmesine, ücret artışından İsrail'le anlaşmaların feshine kadar çok sayıda taleple yürütülen yeni mücadelelere ev sahipliği yaptı. 19 Şubat'ta yayımlanan Mısır Bağımsız Sendikalar Bildirgesi'nin şu talebi de Arap emekçilerinin demokrasi ötesinde daha radikal, sistemin temeline dinamit koyan eşitlikçi taleplerine önemli bir örnek: "Asgari ve azami ücretler arasındaki farkın azaltılması ve bu yolla devrimin getirdiği toplumsal adalet prensibi uyarınca en fazla ücretin asgari ücretin 15 katını aşmaması."

kazanımları Mısır ve Tunus'ta hem yeni siyasal talepleri hem de ekonomik mücadeleleri yükseltmenin ve elde etmenin motivasyon ve özgüvenini sağladı; yolunu açtı. Mısır'da kitleler Mübarek'in gidişinden sonra Tahrir meydanını bir an olsun boş bırakmadılar; Tahrir meydanı Mübarek'in yargılanmasından Refah sınır kapısının açılarak Filistin üzerindeki ambar-gonun delinmesine, ücret artışından İsrail'le anlaşmaların feshine kadar çok sayıda taleple yürütülen yeni mücadelelere ev sahipliği yaptı. 19 Şubat'ta yayımlanan Mısır Bağımsız Sendikalar Bildirgesi'nin şu talebi de Arap emekçilerinin demokrasi ötesinde daha radikal, sistemin temeline dinamit koyan eşitlikçi taleplerine önemli bir örnek: "Asgari ve azami ücretler arasındaki farkın azaltılması ve bu yolla devrimin getirdiği toplumsal adalet prensibi uyarınca en fazla ücretin asgari ücretin 15 katını aşmaması."(4)



Benzer şekilde Tunus'ta da kitleler Bin Ali'nin gidişinden sonra da 100 binlerce eylemciyle "zafere kadar devrim" şiarlarıyla eski rejimden toptan kopuş için sokaklara döküldüler. Ülkenin geleceğine karar vermek için halkın seçtiği bir kurucu meclis talebini yükselten emekçi kitleler, devrim sırasında oluşturdukları ve idareyi eline alan devrimci komitelerin gücünü kırmak adına atanan bölgesel valileri kaçırmaya mecbur etti. Örgütlenen yeni mücadeleler ve grevler devlet kurumlarındaki yöneticileri de yerlerinden ederek yoluna devam ederken radikalliğinin Bin Ali'nin defedilmesinin ötesine gittiği aşikardır.

Devrimci kitlelerin orta-sınıflardan mı oluştuğu ve İslamcılarının önderliğinde mi ilerlendiği sorusuna yazının devamında değineceğiz ancak burada Arap devrimlerinin niteliğine açıklık getirelim. Arap dünyasını saran devrim dalgası tamamlanmış değil. Mısır ve Tunus'ta şimdiye kadar tanıklık ettiğimiz devrimler, rejimleri topyekun alaşağı eden sosyal devrimler değil, politik devrimler ki onlar şu an yöneticileri değiştirmekle sınırlıdır. Ancak başta da belirttiğimiz gibi devrimler çeşitli safhalardan geçerek ilerler, bir sürecin içinde gerçek niteliklerine bürünürler. 1917 Rus devrimi 8 ayda gerçek niteliğine kavuşmuştur. Alman devriminde bu evre çok daha uzun olmuştur, 1918 Kasım'ından 1923 Ocak'ına kadar. Daha nice örneklerde devrimlerin başarılı ya da başarısız olarak tamamlanması çeşitli safhaları içeren süreçleri almıştır. Bu safhalar devrim ve pusuda bekleyen karşı-devrimin zafer ve yenilgileri üzerinden ilerler; buna göre uzar ya da kısalmır. Ancak asıl olan bu dönem emekçi kitleler için her bir anın çok önemli dersler ve deneyimler içerdiği

2006'daki grev dalgası sırasında işçi sınıfının kimi unsurları sınıf bilincini geliştirerek daha da öne çıkmış, özellikle Maballa tekstil işçileri ve vergi dairesi emekçileri siyasal bir karakter kazanarak bağımsız sendikalar örgütleme hakkı talebiyle mücadele yürütmüşlerdi. Bu grev dalgasında ortaya çıkan bağımsız işçi örgütlenmesi ve onun yarattığı mücadele deneyimleri, emekçi kitlelerin sınıf bilincini ilerleterek Mısır'ı vuran devrimci kalkışmanın mayası olduğu gibi onun görünmeyen önderliklerini de yaratmıştır.

hızlandırılmış bir mücadele okulu oluşudur. Böyle okullardan geçmeden işçi sınıfının muzaffer olma şansı yoktur; 1905'ler olmadan 1917'lerin zafere ulaşamayacağı açıktır. Devrimin niteliği üzerine tartışmaları t a m a m l a m a d a n değinmek istediğimiz bir noktada burjuva ideologların iddia ettiği gibi Arap emekçilerinin temel talebi demokrasi dahi olsa onu elde etmek için bile işçi sınıfının iktidara el koymasının zorunlu olduğu; dolayısıyla Ortadoğu'da tek çıkar yolun sürekli devrim

olduğu gerçeğidir. 2009 yılında ABD Savunma Sekreteri Robert Gates tarafından bakanlığa danışmanlık hizmeti veren Savunma Politikaları Danışma Kurulu'na atanan Robert D. Kaplan'ın 24 Ocak'ta New York Times'ta bölgenin istikrarı ve ABD çıkarları açısından demokrasinin tehlikeli olduğuna dem vuran şu açıklaması bu gerçeği ortaya koymaktadır: "Ülkesini tam kontrol edebilen bir otokrat, seçilmiş ancak zayıf bir liderden çok daha kolay taviz verebilir. Sadece Mahmud Abbas'ın Batı Şeria'daki hükümetine göz atmak yeter. Gazze'de Hamas'ı iktidara getiren demokrasidir. Ortadoğu için istediklerimiz konusunda daha dikkatli olmalıyız."(5)

Kısacası, dünya çapında ABD ve İsrail karşıtlığının tavan yaptığı Ortadoğu coğrafyasında Batılı emperyalistler güdük bir demokrasi aracılığıyla da olsa halkın istediklerini seçmesine göz yumamaz. ABD'nin İsrail'den sonra en çok yardım yaptığı Mübarek Mısır'ında Ortadoğu'da ABD politikalarını desteklemek ve İsrail'in alanını genişletmek adına hareket edilirken örneğin 1991 Körfez Savaşı'nda ABD birlikleriyle birlikte çarpışmak mümkündür, peki ya "demokratik" bir dönüşümden sonra? Ya da halkın yarısından fazlasının İsrail'le 1979'da yapılan barış anlaşmasının feshini istediği Mısır'da halkın istediği siyasal partilere oy vererek parlamentoyu oluşturduğu bir rejimde İsrail ile ilişkiler ne duruma gelecektir? Tabii ki demokratik denilen rejimlerde de halkın isteklerinin gerçek anlamda parlamentoya ya da yönetime yansımaları iddia etmiyoruz ama Kaplan'ın da dediği gibi ABD ve İsrail'e yoğun nefret duyulan bu coğrafyada seçilmiş bir liderin onlara tavizler vermesi çok daha zordur, verilecek tavizler de çok daha sınırlıdır. Öyleyse Ortadoğu'da demokrasi adına piyasaya sürülecek olan önceden oluşturulmuş parlamentoların göstermelik seçimlerle işbaşına getirilmesinden başkası olmayacaktır. Dolayısıyla demokrasi ancak ve ancak işçi sınıfının kendi iktidarından geçmektedir.

İşçi Sınıfının Rolü ve Önderlik Sorunu

Burjuvazi gerçek düşmanını iyi bildiğinden işçi sınıfının küçülmesinden, artık devrimlerin öznesi olmadığından dem vuruyor. Buna yabancı değiliz. Çokça "proletarya öldü" naraları dinledik. Bugünlerde bu propagandanın aldığı biçim, işçi sınıfının çeşitli unsurlarını orta-sınıf olarak yaftalamanın yanı sıra bu unsurların artık sisteme karşı değil sistemdeki kazanım-

Gramsci, tarihte saf bir kendiliğindenliğin var olmadığını vurgular ve en kendiliğinden hareketin içinde bilinçli liderliğe dair öğeler olduğunu söyler. Arap devrimlerinde de aynı gerçeği görüyoruz. En kendiliğinden görünen, önderliksiz hareketlerde dahi bilinçli liderliğin öğeleri bulunmakta. Bu öğelerin içinde Mısır'da 2006'dan beri şekillenen bağımsız emek hareketinin önderleri, Tunus'ta UGTT var örneğin.



larını korumak için mücadele ettiği yanılsaması yaratmaya çalışmak. Aynı iddialar Arap devrimlerine de uygulanıyor. Her üniversite mezunu beyaz yakalıyı ya da adayını becerebilseler bize orta-sınıf diye yutturacaklar. Hele ki nüfusun yarısından fazlasını oluşturan eğitilmiş gençlerin işsizlik cenderesinde ezildiği Arap coğrafyasında orta sınıfların merkezinde olduğu ayaklanma iddiaları iyiden iyiye komik oluyor.

Ortadoğu ve Kuzey Afrika'nın çeşitli ülkelerinde milyonlarca insanın içinde yer aldığı bir devrim dalgasına katılımın büyük oranda işçi sınıfı saflarından olduğu açıktır. Ancak biz

işçilerin eylemci kitleler içindeki sayısal varlıklarının ötesinde sınıf hareketini örgütleyerek grevlerle, işgallerle, gösterilerle devrimci kalkışmanın bir parçası olduğunu ve olduğu andan itibaren de büyük değişimler yarattığını görüyoruz. Örneğin Mısır'da 8 Şubat'ta başlayan grev dalgası Mübarek'e öldürücü darbeyi indiren güç olmuştur. Önce Süveyş Kanalı işçileri, Kahire'deki Telekom işçileri ve Helwan metal işçileri gibi az sayıda işyerinde başlayan grevler kısa sürede Mısır çapında yayıldı ve 9 Şubat'a gelindiğinde 300 bin işçi grevdeydi. Hastanedeki teknik çalışanlardan posta işçilerine, tekstil işçilerine kadar ülke çapında yüz binlerce işçi ekonomik talepleriyle greve çıktılar, işyerlerini işgal ettiler. Sadece Mısır'da değil, Tunus'ta da başından itibaren UGTT sendika konfederasyonu isyan dalgasının önderliğindeydi. Ya da Bahreyn'de tek sendikal konfederasyon olan GFBTU(Bahreyn İşçi Sendikaları Konfederasyonu) genel grev çağrısıyla direniş hareketine destek verdi, bunun bedelini binlerce işçi işten atılarak ödedi. Yine Mısır'da 2006 yılındaki ekmek isyanından sonra şekillenmeye başlayan bağımsız sendikal hareketin, Mübarek'in devrilmesinden sonra rejimin kontrolündeki MSF(Mısır Sendikalar Federasyonu)'den kopuşlarla güçlenmesi işçi sınıfının devrimci dalgaının neresinde olduğunu göstermektedir.

Gramsci, tarihte saf bir kendiliğindenliğin var olmadığını vurgular ve en kendiliğinden hareketin içinde bilinçli liderliğe dair öğeler olduğunu söyler. Arap devrimlerinde de aynı gerçeği görüyoruz. En kendiliğinden görünen, önderliksiz hareketlerde dahi bilinçli liderliğin öğeleri bulunmakta. Bu öğelerin içinde Mısır'da 2006'dan beri şekillenen bağımsız emek hareketinin önderleri, Tunus'ta UGTT var örneğin.

2006'daki grev dalgası sırasında işçi sınıfının kimi unsurları sınıf bilincini geliştirerek daha da öne çıkmış, özellikle Mahalla tekstil işçileri ve vergi dairesi emekçileri siyasal bir

karakter kazanarak bağımsız sendikalar örgütlenme hakkı talebiyle mücadele yürütmüşlerdi. Bu grev dalgasında ortaya çıkan bağımsız işçi örgütlenmesi ve onun yarattığı mücadele deneyimleri, emekçi kitlelerin sınıf bilincini ilerleterek Mısır'ı vuran devrimci kalkışmanın mayası olduğu gibi onun görünmeyen önderliklerini de yaratmıştır.

Devrim Dalgası Nereye Doğru Gidiyor?

Arap emekçilerinin devrimci dalgası Kuzey Afrika'nın bir ucundan Ortadoğu'nun diğer ucuna kadar uzanmış; devrimlerin seri şekilde yayılmasına denk düşer şekilde içine yeni ülkeleri çekerek ilerlemektedir. Tunus'ta başlayan isyan,

dalga dalga Mısır, Yemen, Bahreyn, Fas, Yemen, Ürdün, Umman, Cezayir, Kuveyt, Irak ve Moritanya ile bir nebze olsa İran'a taşınmıştır. Mısır'da Mübarek'in devrilmesinden sonra da kitlelerin mottosu "Miş Kifaye(Yeterli değil)!" olmuştur. Emekçi halk artan özgüven ve elde edilen zaferlerle askeri yönetimin grev yasaklarına, Tahrir protestolarını engelleme girişimlerine rağmen emin adımlar ve taleplerini genişleterek yoluna devam etmektedir. Arap emekçilerinin süren

eylemleri karşısında yönetim politik kredibilitesini kaybetmeye başlamıştır bile. Askeri yönetim değişim taleplerine önce direniş gösterse de sonunda ısrarlı mücadele karşısında geri adım atarak tavizler vermektedir. Son olarak İsrail ile anlaşmalarına uymaya

devam edeceğini açıklayan yönetim, Kahire'den kitlelerin "Tel Aviv ile bağlar kopmazsa isyan tekrar başlar, yeni yönetimi de deviririz" söylemi ile yükselttiği eylemler nedeniyle sıkışmış durumda.

Eylemci halk, Refah sınır kapısını açmayı başardıktan sonra şimdi de İsrail ile yapılan ticari ve askeri anlaşmaların fes olmasını ve İsrail'e gaz sevkiyatının durmasını istiyor. Tunus'ta da eylemler Bin Ali'den sonra durulmadan sürüyor. Halk Bin Ali artıklarının tamamen temizlenmesi ve kendilerinin seçeceği bir kurucu meclisin oluşturulması talebiyle mücadelesini devam ettiriyor. Bu süreçte de oluşturduğu devrimci komiteler aracılığıyla gündelik yaşamın organizasyonuna katılıyor. Mısır'da ve Tunus'ta içişlerini bakanlığı ve gizli polis teşkilatının ofislerini basan kitlelerin önemli kazanımlarından biri de gizli polisin yasaklanması oldu.

Devrimci dalgaının yayıldığı ülkelerden rejimin kırılmaya en yakın olduğu yer ABD'nin "terörle savaş" stratejisinde en önemli müttefiklerinden Yemen. Yemen'de devlet başkanı Abdullah Salih'in gitmesi talebiyle yürütülen direniş, rejimin kendi yandaşlarını sokaklara sürerek çatışmalar örgütlemesine, sivil polislerin eylemcilere ateş açarak bine yakın insanı katletmesi ve 2 binden fazlasını yaralamasına rağmen karar-



Bahreyn'de protestoların simgesi haline gelen inci meydanı yerle bir edilerek direniş dair her şey kazılıp atılmak isteniyor.





hıllıkla devam ediyor. Salih eylemler karşısında ilk başlarda çeşitli koşullar öne sürerek çekileceğini söylese de direnişçi kitlelerin kabul etmemesi üzerine 2013'e kadar iktidardayım diyerek rest çekti. Aylardır süren oturma eylemine eklenen resmi kurum, okul ve özel şirketlerdeki grevlerle birlikte yüz binlerce kişilik kitleleriyle Yemenli isyancılar "devrimimize zorla da olsa devam edeceğiz" şiarıyla Salih'i alaşağı etmekte kararlı.

Rejimle eylemciler arasında çatışmaların olanca şiddetiyle geçtiği ülkelerden birisi de Bahreyn oldu. Bahreyn'de Sünni krala karşı ayaklanan çoğunlukla yoksul Şiiilerden oluşan direniş hareketinin Suudi Arabistan'daki Şiiileri tetikleyeceği korkusuyla eylemlere sadece Bahreyn asker ve polisi değil, Suudi Arabistan polisi de getirilerek vahşice müdahale edildi. Tank ve ağır silahlı araçlarla gerçek mermiler kullanarak eylemcilere saldıran Suudi polisinin kaç kişiyi katlettiği bile tam olarak bilinmiyor. Yaralıları yardım ettiği gerekçesiyle doktor ve cerrahların tutuklandığı ülkede çok sayıda insan gözaltında katledildi. Protestoların simgesi haline gelen İnci meydanı yerle bir edilerek İnci meydanı yerle bir edilerek direnişe dair her şey kazılıp atılmak isteniyor. Şii yerleşim yerlerinde gençlerle polis arasında çatışmalar devam ederken rejim Şiiilere karşı topyekun bir savaşa girişmiş durumda; 16 tane camileri bu süreçte yıkıldı. Bahreyn'in en büyük sendika federasyonu GFBTU'nun 13 Mart'ta hareketi desteklemek için genel grev ilan etmesinin ardından ise binlerce işçi greve katıldıkları gerekçesiyle rejim tarafından işlerinden atıldılar. Libya'da, Suriye'de rejimlerin kanlı eylemlerini an be an karşımıza sürenler söz konusu kendi işbirlikçileri (ABD'nin 5. deniz filosuna ev sahipliği yapan Bahreyn gibi) olunca bırakın ses çıkarmayı desteklerini esirgemiyorlar. Bir ABD'li yetkilinin 5 Mart'ta Wall Street Journal'da çıkan bir haberde geçen şu açıklaması yeterince açıktır: "Herkes fark eder ki Bahreyn çökmeyecek kadar önemli"(6). 1,2 milyon kişilik nüfusun yaşadığı ve bunların yarısının vatandaşlık haklarına sahip olmayan mülteciler olduğu Bahreyn'de 100 binden fazla insanın sokaklarda direnişe katılmış olması bu öfke ve korkuyu açıklıyor olduğunu düşünüyoruz.

Arap coğrafyasında yayılan direniş dalgası karşısında korkuyla titreyen kimi diktatörler ülkelerinde beliren gösteriler sonrasında bazı ödünler vermeye, reformlardan söz etmeye başlasalar da kazanımların özgüveniyle kitleler eylemlerini artırdıklarında çıplak şiddete başvurmaktan kaçınmıyorlar.

Ocak ayının ortalarında Ürdün'de başlayan protestolar karşısında Kral II. Abdullah, hükümeti görevden alıp toplantı ve gösteri yürüyüşleri üzerindeki yasakları gevşeterek kitleleri yavaşlatmayı planladıysa da geri adım atılmaması üzerine direnişin güçlü olduğu belli başlı şehirleri tanklarla kuşatma noktasına geldi. Göstericilere acımayacağız diye tehditler savuran kralın en büyük destekçilerinden birisi kendisini arayarak ülkesinin(ABD'nin) Ürdün'ün yaşadığı zor dönemde yanında olduğunu söyleyen Hillary Clinton oldu.

Cezayir'de de gıda fiyatlarına, yolsuzluklara karşı ve

özgürlük talebiyle kitlesel protestolar patlak verdi. 10'dan fazla eylemci protesto için kendini yaktığı ülkede öğrencilerin eylemlerinin yanı sıra doktorların grevleri de sürüyor. Yönetim 1992'den beri devam eden OHAL'i kaldıracağını açıklasa da eylemler hız kesmiyor.

Arap baharı kendisini Fas'ta, Kuveyt'te de gösterdi; kitlelerin isyanı karşısında yasaklamalar, vahşi polis saldırıları, eylemcilerin katledilmesi ve tutuklamalar bulsa da çeşitli tavizlerle yoluna devam ediyor. Bu isyan süreci Moritanya'ya kadar yayılmış durumda. Yine 2009 yılında seçim sürecine hile karıştığı söylemiyle harekete geçen İranlı muhalifler, Arap isyanı sonrasında da başarılarını çıkarsalar da yoğun terör ve baskı nedeniyle şimdilik kabuklarına çekilmiş durumdadır, İran'da geleceğin yeni ayaklanmalar getirmesi ise kaçınılmaz.

Arap dünyasında Suudi Arabistan, Umman gibi petrolün nimetlerinden çeşitli şekillerde faydalanan bazı ülkeler ise kitlelere rüşvet vererek hareketlerin önünü kesme telaşına düştü. Dünya petrol tankeri trafiğinin %40'ının geçtiği Hürmüz boğazını İran'la birlikte kontrol eden Umman'da yükselen protestolar sonrasında

Sultan bir haftada 2 defa kabine değişikliğine giderken 2,6 milyar dolarlık ekonomi planı açıklayıp işçi maaşlarını %43 artırdı, emekli maaşlarına zam yaptı.

Arap coğrafyasını saran isyan dalgasının etkisini hissettirdiği ülkelerden birisi de Irak. Herhalde ki ABD Irak'ta ve özellikle Kürt bölgesinde rejimin sürdürülebilir olmadığını düşünüp müdahale etti! Irak'ta özellikle 20 yıldır iki partinin (KDP-KYP) tekelindeki Kuzey Irak yönetimine karşı Talabani'nin bölgesi Süleymaniye, Barzani'nin bölgesi Erbil ve diğer Kürt kentlerinde ardı arkası kesilmeyen gösteriler yapılıyor. Gösterilerde Mesut Barzani'nin istifası isteniyor. 50 bin kişilere ulaşan gösterilere başlangıçta KDP ateş açıp 4 kişiyi katlettikten

Arap emekçilerinin temel talebi demokrasi dahi olsa onu elde etmek için bile işçi sınıfının iktidara el koyması zorunludur; Ortadoğu'da tek çıkar yolun sürekli devrimdir. 2009 yılında ABD Savunma Sekreteri Robert Gates tarafından bakanlığa danışmanlık hizmeti veren Savunma Politikaları Danışma Kurulu'na atanan Robert D. Kaplan'ın 24 Ocak'ta New York Times'ta bölgenin istikrarı ve ABD çıkarları açısından demokrasinin tehlikeli olduğuna dem vuran şu açıklaması bu gerçeği ortaya koymaktadır: "Ülkesini tam kontrol edebilen bir otokrat, seçilmiş ancak zayıf bir liderden çok daha kolay taviz verebilir. Sadece Mahmud Abbas'ın Batı Şeria'daki hükümetine göz atmak yeter. Gazze'de Hamas'ı iktidara getiren demokrasidir. Ortadoğu için istediklerimiz konusunda daha dikkatli olmalıyız."



sonra müdahale etmemeye başladı. Eylemci Kürtlerin temel sıkıntısı KDP-KYP yönetimlerinin zenginleşirken halkın Iraklılarla ortak olan kaderi yoksulluğun yanı sıra yolsuzluk, işsizlik ve yönetimin giderek artan baskıcılığı. Irak'ta gösteriler sadece Kürt bölgeleriyle sınırlı değil, ülkenin dört bir yanında sokağa çıkma yasağına, türlü tehditlere rağmen devam eden protestolarda 14 kişi katledildi. Direnişçilerin talepleri ise Kürtlerle aynı.

Devrimler ABD'nin Çıkarına Mı?

Kitlelerin devrimci eylemine inancı olmayan, Arap emekçilerinin devrimci gücüne güvenmeyen ve de düş-

manını her şeye muktedir devasa bir güç o l a r a k algılayan kimi sol çevreler, Arap devrimci kalkışmasının a r k a s ı n d a A B D ' n i n o l d u ğ u n u , sürdürülebilir o l m a y a n Ortadoğu'nun yeniden şekillendirildiğini dillendiriyor-



Arap devrimci kalkışmasının içinde İslamcıların rolü nedir? İsyen dalgasının başlarında bu soru çokça soruldu. Protestolar boyunca başları açık militan kadınlar, laik gençlerin varlığı; direnişçilerin taleplerinin İslamcı bir nitelik taşımayışı bu konuda belli bir netlik yarattı.

bu önermeleriyle İP ile aynı noktada buluşması bize doğrusu pek şaşırtıcı gelmedi. TKP yapımı "Devrimden Sonra" filmi yansıtıldığı şekliyle işçilerin devrimle ilişkisini fabrikalarının kamu-laştırıldığını işlerine ara verilerek bir bildiriyle haber almaları ve tekrar işlerine geri dönmeleri şek-

linde kurgulayan bir partiden işçi sınıfının devrimci eylem ve gücüne güvenmesini biz zaten beklemiyoruz, dolayısıyla şaşırtıcı olan bir nokta da yok. Ancak kendilerini izleyen samimi unsurlar nezdinde yarattıkları kafa karışıklığına açıklık getirmek bir devrimci sorumluluk olarak önümüzde duruyor.

Öncelikle süreci başından beri takip edenler bilecektir, ABD devrimci kalkışmaların başlangıcında ve tüm coğrafyayı daha etkisi altına almamışken bu eylemlerin bazı reform ödünleriyle kapatılması yönünde irade koymuş; ne zaman ki bunun yeterli olmadığı görülmüş o zaman taktik değişikliğine gidilmiştir. ABD, öncelikle bölgedeki önemli müttefik güçlerine arka çıkmayı denemiş, ancak iş kontrol edilemez noktaya gelince daha da radikalleşmiş ve sistemle bütün bağlarını koparmış bir hareketin ortaya çıkmasını engellemek adına eski müttefiklerinin üstünü çizmekten çekinmemiştir. Örneğin

Hillary Clinton, dünyada İsrail'den sonra ABD askeri yardımını en çok alan Mısır'da ilk gösteriler başladığında "Bizim görüşümüze göre Mısır hükümeti sağlam olup, Mısır halkının meşru isteklerine ve çıkarlarına yanıt vermenin yollarını aramaktadır." (7) diyerek Mübarek ve şürekasına sahip çıkmaya çalışmıştır. Yine Bahreyn'de direnişteki halk Suudi polis ve askeri güçleri tarafından takır takır katledilirken sesleri sedaları çıkmamakta, aksine Bahreyn ile Körfez tatbikatlarına devam etmektedirler. Yükselen eylemler karşısında Ürdün egemenlerinin yanında olduğunu ifade eden ABD Dışışleri Bakanı Hillary Clinton'dan başkası değildir.

Arap devrimci dalgası, ABD çıkarına değil, bölgedeki ABD-İsrail hegemonyasına açıkça bir tehdittir. Son eylemlerde Mısırlıların İsrail'le her türlü ilişkisinin kesilmesi talebini yükseltmeleri bu gerçeğin bir kanıtıdır. Arap devrimci kalkışmaları var olan haliyle ABD'nin resmi ideologları ve İsrail tarafından da bir tehdit olarak algılanmaktadır.

Eski Amerikan Milli Güvenlik Danışmanı, ABD dış politikasının yaratıcılarından Zbigniew Brzezinski'nin küresel siyasal uyanışı egemen küresel hiyerarşiye tehdit olarak algılaması bugün Arap devrimleri için de geçerlidir:

"Bu tür enerjiler egemen sınırları aşmakta ve en üstte Amerika'nın hâlâ tünemiş durumunda olduğu mevcut küresel hiyerarşiye olduğu kadar mevcut devletlere de engeller ortaya çıkarmaktadır."

Brzezinski politik olarak uyanmış kitleleri kontrol etmenin onları katletmekten daha zor olduğunu vurgulayan şu sözleri bölgede demokratik rejimlerin neden ABD'nin çıkarlarına uymadığını ortaya koymaktadır:

"Dünya'nın başta gelen, eski ve yeni güçleri de, bir gerçeklikle karşı karşıyalar: Askeri güçleri her zamankinden daha büyük düzeye ulaşmışken dünyanın politik olarak uyanmış kitleleri üzerinde kontrol kurmaları tarihsel olarak en düşük düzeydedir. Açık söylemek gerekirse: Önceleri bir milyon kişiyi kontrol etmek, bir milyon kişiyi fiziksel olarak öldürmekten daha kolaydı. Bugün, bir milyon kişiyi öldürmek, bir milyon kişiyi kontrol etmekten son derece daha kolaydır." (8)

İsrail Başbakan Yardımcısı Silvan Shalom, "Arap dünyasının yeni ve çok kritik bir dönemiyle karşı karşıyayız" dedikten sonra bu dönemin kendileri için pek de hayra alamet olmadığını bilinciyle Tunus'taki ayaklanmanın "başka ülkelerde de tekrarlanabilecek bir örnek yaratabileceğinden ve bunun muhtemelen bizim sistemin istikrarını sarsabileceğinden" (9) korktuğunu ifade etmektedir.

Arap dünyasını saran devrimci dalga kontrol edilmesi güç bir ateş topuna dönüşmüştür ve el yakmaktadır; bu el sadece gözden çıkarılabilecek Arap elitlerinin değil petrol zengini vazgeçilmez diktatörlerin, İsrail'in ve ABD'nindir de. Ortaya çıkan tabloda diktatörlerin gidişinden sonra bile yatışmayan ve taleplerini genişleten bir kitle hareketi vardır; bu da hem bölge egemenlerinin hem de emperyalist güçlerin çıkarlarına büyük bir tehdittir.

Savaşta kazanıp masada kaybetmek diye bir söz vardır.



Arap emekçileri belki mücadele alanında kazanabilirler ancak bu kazanımları koruyacak iradeyi ortaya koymadan, önderliği çıkarmadan devrimci kalkışmaları ABD tarafından etkisizleştirilip kontrol altına alınmaya çalışılacaktır. ABD, Arap emekçilerinin karşısında durmadığını anlamıştır; şimdi yapmaya çalıştığı onları destek verir görünürken alttan alta devrimin kuyusunu kazıp görüntüde demokratik rejimler kurarak (Irak'ta, Afganistan'da olduğu gibi!) kendi çıkarlarına hizmet edecek yeni elitler yaratmaktır. Kısacası ABD'nin stratejisi Arap devrimlerini pasifize ve manipüle etmekten başkası değildir. Ancak ABD ve İsrail'e karşı büyük bir öfke ve nefretin biriktiği, Obama'nın yumuşak güç saf-satalarının yalan dolandan başka birşey olmadığını iyi bilindiği bir coğrafyada şanslarının çok olmadığını söylesek yanlış olmaz. Geçtiğimiz on yıl içinde ABD, uzun yıllar boyunca arka bahçesi olarak gördüğü Latin Amerika'da önemli mevziler kaybetti. Benzer bir durum Ortadoğu'da da yaşanır mı sorusunun zihinlerde canlandığı koşullarda ABD'nin enerji kaynaklarının can damarı bu bölgeyi kaybetmeye tahammül edemeyeceğini; "sözde demokratik" projeler işlemezse etnik ve mezhepsel ayrışmalara oynanarak bölgenin bir çatışma ortamına sürüklenmesinin de mümkün olduğunu akıllardan çıkarmamak gerekir. (Mısır'da karşı-devrim Hristiyanları hedef alarak emekçi kitlelerin birliğine darbe vurmaya halihazırda deniyor. Ya da Bahreyn'de rejim direnişi Şii-Sünni gerilimine çevirmeye çalışıyor.) Ancak emperyalist kapitalist sistemin bu oyunlarının Arap emekçileri devrimci mücadelelerindeki ısrarlarını sürdürüp sınıf bilincini yükselterek ilerledikleri sürece hayata geçmesi mümkün değildir.

İslamcıların Etkisi

Arap devrimci kalkışmasının içinde İslamcıların rolü nedir? İsyan dalgasının başlarında bu soru çokça soruldu. Protestolar boyunca başları açık militan kadınlar, laik gençlerin varlığı; direnişçilerin taleplerinin İslamcı bir nitelik taşıması bu konuda belli bir netlik yaratsa da Arap emekçilerinin önderliksiz olduğu koşullarda bölgede etkili İslamcılar önemli bir güç olarak olayları yönlendirebileceği fikri hala akılları kurcalıyor. Öncelikle Tunus'ta 24 Şubat'ta yapılan bir kamuoyu yoklamasından bir sonuç vererek başlayalım. Bu kamuoyu araştırmasına göre İslamcı Ennahdha partisi katılımcıların sadece %3,1'inin desteğini kazanmış durumda. Her ülkenin kendine has özgün yanları bulunmakla birlikte bütün bir Arap coğrafyasına baktığımızda benzer bir manzara karşımıza çıkıyor. İslamcıların etkisinin zayıflığının iyi bir örneği de Financial Times'ın Ortadoğu editörü Roula Khalaf'ın ifadesiyle "10 yıl önce bin Ladin, Arap dünyasında bir kahraman olarak" görülürken "bu isyanlarda genç Araplar kendi seslerini bulup, kendi kendilerinin kahramanları haline gelerek, kendi geleceklerini, 'cihat'tan tamamen farklı bir yolla" şekillendirme noktasına varmışlardır. Bin Ladin'in ABD tarafından öldürülmesinin ardından Arap dünyası bu konuda eylemlerle sarsılmıyor oluşunun anlamı yeterince açık değil mi? Aynı Financial Times haberinde

görüşlerine başvuru alan uzmanı Emile Hokayem sözleri de oldukça önemli: "Bin Ladin'i kahraman yapan öfkeydi. Ama insanlar, başka yerde umutlarını görünce Arap toplumunda bir anda anlamsız bir varlık haline dönüştü."(10)

İslamcılar, uzun yıllar emperyalizmin doğrudan sömürgeci olmuş, sonrasında da hiçbir zaman ellerini çekmedikleri bir coğrafya olan Ortadoğu'da Arap milliyetçiliği ve "sosyalizm" adına yaşanan deneyimlerin başarısızlığından sonra öfkenin taşıyıcısı oldu. İran dışında da iktidar olmayan İslamcılar, muhalif bir unsur olarak varlıklarını sürdürerek yıllarca yıpranmadan kaldılar. Ancak İran deneyimi bir başarı öyküsünden çok, bir iflas olduğu 2009'da kendi içinde patlayan isyan dalgasında iyice açığa ortaya çıktı. İran rejimi onlarca yılda kendi içindeki gençliği bile memnun edip İslami bir yaşama angaje edememişti ki dünyanın geri kalanındaki ezilenlere, yoksullara umut olabilirdi. İslamcılar, kitlelilik kazandıkları 1970'li yıllardan bu yana zaten büyük oranda ılımlılaşmış ve sisteme entegre olmuşlardı; ancak bu hareketler iktidara yaklaşma olanakları oldukları yerlerde daha da işbirlikçi noktalara taşındı. Mısır'da direniş sürerken Müslüman Kardeşler Arap emekçilerinin kalkışmasını yok

sayarak rejimle anlaşmaya girişti. Müslüman Kardeşler, askeri yönetimle giriştiği belli anlaşmalar çerçevesinde en azından kendi kitlelerini sokaktan uzak tutarak istikrarın sağlanması ve rejimde çok büyük değişikliklere gitmeden yola devam edilmesinde önemli roller almaya devam ettiği sürece statükonun bir parçası olarak algılanacak ve kitleler gözünde yıpranacaktır. Ortadoğu'da sol hareketin ve Arap milliyetçiliğinin zayıfladığı koşullarda ezilen kitlelerin bir alternatifine dönüşen İslami hareket, Arap emekçilerinin kendi eyleminin gücüyle ilerlediği koşullarda etkisini kaybetmiştir, kaybedecektir. İslamcılar hem emperyalizmle anlaşıyor, hem de başka bir dünya için ayağa kalkan gençlikle arasındaki mesafeyi gittikçe açıyor. Siyasal

Arap devrimci dalgası, ABD çıkarına değil, bölgedeki ABD-İsrail hegemonyasına açıkça bir tehdittir. Son eylemlerde Mısırlıların İsrail'le her türlü ilişkinin kesilmesi talebini yükseltmeleri bu gerçeğin bir kanıtıdır. Arap devrimci kalkışmaları var olan haliyle ABD'nin resmi ideologları ve İsrail tarafından da bir tehdit olarak algılanmaktadır... Arap dünyasını saran devrimci dalga kontrol edilmesi güç bir ateş topuna dönüşmüştür ve el yakmaktadır; bu el sadece gözden çıkarılabilecek Arap elitlerinin değil petrol zengini vazgeçilmez diktatörlerin, İsrail'in ve ABD'nindir de. Ortaya çıkan tabloda diktatörlerin gidişinden sonra bile yatışmayan ve taleplerini genişleten bir kitle hareketi vardır; bu da hem bölge egemenlerinin hem de emperyalist güçlerin çıkarlarına büyük bir tehdittir.



İslam Ortadoğu'da da miadını doldurmuştur; varlığını devam ettirmemesi anlamında değil ama kitlelerin umut kaynağı olmaktan uzak hale gelmesiyle.

Libya ve Suriye Nasıl Değerlendirilmeli?

Arap coğrafyasındaki isyan dalgası Şubat'ta Libya'ya sıçradığında kitleler Kaddafi diktatörlüğüne karşı ayaklandılar. Kaddafi ve çevresindekiler uzun yıllar boyunca toplumsal muhalefetin en ufak örneklerini bile yaşatmayıp tek adam diktatörlüğünü sürdürürken zenginliklerine zenginlik kattılar. Oysaki halkın kaderinde artan işsizlik, yoksulluktan başka bir şey yoktu. Bu koşullarda tetiklenen isyan dalgası uzun zamandır Kaddafi'nin husumet içinde olduğu doğu Libya'daki aşiretler bölgesi ve merkezindeki Bingazi'yi üs edindi. Kaddafi güçleri direnişçiler karşısında önce Trablus çevresine sıkışsa da kısa süre toparlanarak isyancıları geriletti. İşte bu süreçte Bahreyn'de, Ürdün'de direnişçiler takır takır katledilirken sesleri çıkmayan emperyalistlerin "sivilleri koruma" kaygıları beliriverdi. Ne de olsa Libya petrol zenginiydi ve Kuzey Afrika ile Ortadoğu arasında stratejik bir konuma sahipti. Ancak NATO yönetiminde

kendi çıkardıkları savaştan kaçan 900'e yakın mültecinin gemilerini her türlü yardım çağrılarına rağmen batmaya ve içindekileri de ölüme terk etmeleri olmuştur. Libya'da yaşananlar tekrar göstermektedir ki sürekli devrim seçeneğinin inşa edilemediği koşullarda halkların hesabına düşen katliamlar olacaktır.

Libya gibi Suriye de Ortadoğu'da SSCB döneminde "sosyalist(!)" olarak lanse edilmiş rejimlerden biri. Arap milliyetçiliğinin taşıyıcısı Baas rejimlerinin ulusal kalkınmacı modelini kitlelere "sosyalizm" olarak yutturmaya çalışan Stalinistlerin bir kısmı şimdilerde de yüzlerce direnişçiye gün be gün katleden, onlarca yıldır Kürtlere vatandaşlık hakkı tanımayan, 48 yıldır ülkeyi OHAL rejimiyle yöneten Suriye'yi anti-emperyalist olarak sahiplenmemizi utanmazca isteyebiliyorlar. Suriye'de Mart ayında önceleri siyasal reform talebiyle başlayan eylemler Beşar Esad'ın kendi destekçisi eylemlerden aldığı güçle bu talebi yaşama geçirmek konusunda adım atmamasıyla güçlenerek sürdü. OHAL ve DGM'lerin kaldırılması, Kürtlere vatandaşlık hakkı tanınması gibi bazı açılımlar yaşama geçirilse de sokakta devam eden eylemlere karşı devlet terörü artarak devam etti. Devletin saldırganlığı arttığı oranda eylemlerin kitleselliği ve radikalliği de arttı. Binlerce kişinin gözaltına alınmasına, yüzlerce kişinin katledilmesine, direniş şehirlerini kuşatan tanklara rağmen özellikle yoksul doğu ve güneyde Kürtler ve Araplar rejime karşı birlikte mücadele ediyorlar. Artık sokaklara dökülen direnişçilerin talepleri Esad ve Baas partisi rejiminin son bulması yönünde. Rejim ise direnişe karşı saldırganlığını artırarak ve ölçeğini genişleterek devam ettiriyor. Devlet aygıtında bir parçalanma eğiliminin henüz olmadığı Suriye'de Esad, bir yandan Irak'ta yaşanan süreçten duydukları korkuyla rejime kendilerini mahkum hisseden Hristiyanlar ve kendi mezhebinden Alevilerin desteğine güvenerek diğer yandan da emperyalist kamptaki bölünme nedeniyle kendisine yönelik bir müdahale olmayacağına güvenle eylemcilere vahşice saldırarak isyan dalgasını sonlandırmayı deniyor. Rejimin toplum içine sirayet edemediği, bağımsız sendikalar, siyasal partiler, sivil toplum gibi emniyet sübaplarının olmadığı yerde Arap egemenlerine kaba şiddetle "ya herro ya merro" demekten başka şans da kalmıyor. Baas rejimi işler kontrolden çıktığı noktada geçmişte olduğu gibi -1982'de Hama ve Humus'ta ayaklanan halka karşı Baas rejimi havadan ve karadan saldırarak 40 bin insanı katletmiştir- daha büyük çapta katliamlara da girişebilecek potansiyeldedir. Libya'yı ele alırken de belirttiğimiz gibi emekçi halkın kendi devrimci alternatifini yaratamadığı, bunun olanaklarının şu an mevcut olmadığı koşullarda onu bekleyen ne yazık ki Baas rejimleri ya da emperyalist güçlerin elinde katliama tabii tutulmaktan başkası değildir.

Sonuçlar

İsyan dalgasının başlangıcından itibaren Türkiye'nin Arap coğrafyası için "model ülke" olduğu yönünde çıkarılan asparagasının çöküşüne de tanıklık ettik. Artık kimse modellikten bahsetmiyor. Nasıl bahsetsinler!



Libya'ya emperyalist müdahale yapanların tek dertlerinin çıplak çıkarları olduğunu kanıtlayan en iyi örnek Libya'da kendi çıkardıkları savaştan kaçan 900'e yakın mültecinin gemilerini her türlü yardım çağrılarına rağmen batmaya ve içindekileri de ölüme terk etmeleri olmuştur.

devam eden emperyalist müdahale hava saldırılarıyla Kaddafi güçleri zayıflatsa da hala belirli aşiretlerin desteğini kaybetmemiş olan Kaddafi rejimi direnişini sürdürüyor. Libya'da yaşananlar büyük dersler içeriyor. Tek derdi Libya'nın petrollerini kavuşmak ve bölgede stratejik konumdaki Libya üzerinden hegemonyasını devam ettirmek olan emperyalist güçler, ABD'nin yeni bir bölgede daha kara operasyonuna girmek istemediği koşullarda Kaddafi'ye küçük bir bölgeyi ayırarak Libya'yı parçalamaktan çekinmeyeceklerdir. Egemen sınıf artıklarının çıkarı kaderlerini emperyalistlerle birleştirmekten geçse de halka emperyalistlerin sunabileceği tek şey daha büyük yağma, dolayısıyla daha çok yoksulluk ve baskıdan başkası değildir. Libya'ya emperyalist müdahale yapanların tek dertlerinin çıplak çıkarları olduğunu kanıtlayan en iyi örnek Libya'da



Kendi içindeki Kürtleri ezen, işsizliğin alıp başını gittiği, ülkenin ucuz emek cennetine dönüştüğü, ifade ve eylem hakkı önünde gün geçtikçe artan yasakların olduğu bir ülke kanları, canları pahasına diktatörlerini yerlerinden etmeye soyunmuş ve bunu belli topraklarda başarmış bir halkın modeli değil, olsa olsa istenmeyi olur!

Arap devrimci dalgası birçok ders ve sonuçla önümüzde duruyor. Öncelikle uzunca yıllardır itibarını kaybetmiş Arap kimliği bu direniş dalgasıyla tekrar itibar kazandı. Arap halkı, kendine dayatılan en baskıcı diktatörlüklere, sefalet içinde bir yaşama dur deme irade, kararlılık ve enerjisine sahip olduğunu; hem de bu iradeyi bedelini canıyla ödeyerek onlarca yıllık diktatörlerini devirecek

Mısır, bölgenin en gelişmiş, mücadelecı ve güçlü işçi sınıfına sahip gücü olarak bir kez daha Arap siyasetinin odağında duru-yor. Mısır'da emekçiler devrimci kalkışmalarını sonuna kadar ilerletip bu süreci Bolşevik nitelikte bir parti örgütleyerek ve onun öncülüğünde yeni kavgalara hazırlanarak tamamlarlarsa isyan dalgası bölgede hem yayılmaya hem de derinleşmeye devam edecektir. Aksi taktirde rejimin eski ve yeni egemenlerinin hazırda bekleyen karşı-devrimi "kan, kan, kan istiyorum" diye bağırarak sahneye fırlayacak ve tüm kazanımları, yaratılan örgütlülükleri yok ederek ilerleyecektir.

Direnişlerin hedefi toplumun İslami normlara göre yeniden örgütlenmesi değil; daha eşitlikçi ve özgürlükçü bir toplum özlemiydi. Bin Ladin'in ABD tarafından öldürülmesinin Ortadoğu'da yarattığı tepkilere bakmak bile yeterince açıklayıcıdır. Arap devrimci dalgası, İslamcılığın yükselişinin değil, zayıflayışının (anlık bir olgudan bahsetmiyoruz) emaresi oldu.

Yazının bütünü içinde bu devrimci dalganın ABD'nin bölgedeki varlığı ve çıkarlarına bir karşı koyuş taşıdığını; ancak ABD'nin müdahaleleriyle bu süreci etkisizleştirme ve manipüle etmeye çalıştığını belirttik. Arap emekçileri, devrimci kalkışmalarına sonuna kadar sahip çıkmadıkları anda pusuda bekleyen Arap egemenleri ve Batılı emperyalistler süreci kendilerinden yana döndürmeye çalışacaklar. Göstermelik demokratik rejimleri kitlelerin hızını kesmediği oranda da kanlı oyunlara başvurmaktan çekinmeyecekler.

Toplam Arap nüfusunun dörtte birini barındıran Mısır, bölgenin en gelişmiş, mücadelecı ve güçlü işçi sınıfına sahip

noktaya kadar ilerletebileceğini göstermiştir. Arap halkı şimdilerde mücadele ile birlikte anılır olmuştur. Arap coğrafyasına dair değişen bir algılayış da İslamcılık üzerinedir. Burjuva ideologlar Arap isyanının prestijini dünya çapında kırmak adına uzun süre bu eylemlerin arkasında İslamcılar olduğunu dem vurdular. Ancak eylem sürdükçe ortaya çıkan manzaraya bakınca, dilendirilen taleplerin çok farklı olduğunu gördük. Laik, eğitilmiş gençler ve eylemlerde militanca yer alan kadınlar, çok yerde ortaya çıkan Che'li pankart ve bayraklar...

gücü olarak bir kez daha Arap siyasetinin odağında duruyor. Mısır'da emekçiler devrimci kalkışmalarını sonuna kadar ilerletip bu süreci Bolşevik nitelikte bir parti örgütleyerek ve onun öncülüğünde yeni kavgalara hazırlanarak tamamlarlarsa isyan dalgası bölgede hem yayılmaya hem de derinleşmeye devam edecektir. Aksi taktirde rejimin eski ve yeni egemenlerinin hazırda bekleyen karşı-devrimi "kan, kan, kan istiyorum" diye bağırarak sahneye fırlayacak ve tüm kazanımları, yaratılan örgütlülükleri yok ederek ilerleyecektir. Oluşturacakları göstermelik demokratik rejimler, verilen ödünler Arap emekçileri durdurmadığı, kitleler taleplerini radikalleştirerek ilerlediği oranda etnik, mezhepsel çatışmalar cehenneminin bölgede tekrar yaratılacağından kuşumuz olmasın*. Arap emekçilerinin ve dolayısıyla da dünya proletaryasının tek güvencesi, kendi güçlerine inançla devrimlerine sahip çıkarak devrimci örgütlenmelerini tamamlamaları ve ilerlemeleri.

Aynur Akman

* Daha yeni Mısır'da Hristiyanlar ve Müslümanlar arasında silahlı çatışma olarak sunulan provokasyonda 12 kişi öldü.

- (1)Karl Marks, Ekonomi Politğin Eleştirisine Katkı, Sol Yayınları, Ankara: 1979, s. 25
- (2)DCDC, The DCDC Global Strategic Trends Programme, 2007-2036, 3rd ed. The Ministry of Defence, Ocak 2007: s. 3
- (3)Rosa Luksemburg, Kitle Grevi, 4.bölüm (aktaran, Ergin Yıldızoğlu, Mısır'da Tek Yol Sürekli Devrim, 17.02.2011, www.globalpolitikultur.blogspot.com)
- (4)Mısır Bağımsız Sendikalar Bildirgesi, Kahire, 19 Şubat 2011
- (5)Aktaran Ali Bulaç, Ortadoğu, AK Parti, Demokrasi, Zaman, 29 Ocak 2011
- (6)Adam Entous, Julian E. Barnies, U.S. Wavers on 'Regime Change', The Wall Street Journal, 5 Mart 2011
- (7)Simon Tisdall, Egypt Protests Are Breaking New Ground, The Guardian, 25 Ocak 2011
- (8)Zbigniew Brzezinski, America's Geopolitical Dilemmas. Speech at the Canadian International Council and Montreal Council on Foreign Relations: 23 Nisan 2010
- (9)Clemens Höges, Bernhard Zand and Helene Zuber, Arab Rulers Fear Spread of Democracy Fever, Der Spiegel, 25 Ocak 2011
- (10)Roula Khalaf, Al-Qaeda Sidelined By Rise Of Peaceful Protest, Financial Times, 3 Mayıs 2011
- (11)Aktaran Ali Bulaç, Ortadoğu'nun Neresinde?, Zaman, 11 Nisan 2011



1936 Mahkemeleri Dosyası

Devrim Kuşağı Yok Ediliyor!



1917 Rus devrimin hemen ardından kendilerini bekleyen tehlikenin en çok farkında olanlar, devrimin kaderinin dünya devrimine bağlı olduğunu düşünen Lenin başta olmak üzere Bolşevik Parti'nin Troçki ile temsil edilen devrimci Marksist kanadıydı. Ne yazık ki bekledikleri tehlikeyle çok fazla zaman geçmeden yüzleşeceklerdi. Almanya'da 1918-9, 1921 ve 1923 devrimci ayaklanmalarının yenilgiye uğraması, İtalya'da 1920-1922'de gerçekleşen iki kıvılcığın geri püskürtülmesi ve Avrupa'nın bir dizi ülkesinde yenilgiyle sonuçlanan devrim girişimleri Rusya'da işçi iktidarını giderek yalnızlaştırdı.

1917 Rus devrimin hemen ardından kendilerini bekleyen tehlikenin en çok farkında olanlar, devrimin kaderinin dünya devrimine bağlı olduğunu düşünen Lenin başta olmak üzere Bolşevik Parti'nin Troçki ile temsil edilen devrimci Marksist kanadıydı. Ne yazık ki bekledikleri tehlikeyle çok fazla zaman geçmeden yüzleşeceklerdi. Almanya'da 1918-9, 1921 ve 1923 devrimci ayaklanmalarının yenilgiye uğraması, İtalya'da 1920-1922'de gerçekleşen iki kıvılcığın geri püskürtülmesi ve Avrupa'nın bir dizi ülkesinde yenilgiyle sonuçlanan devrim girişimleri Rusya'da işçi iktidarını giderek yalnızlaştırdı. Beyaz Ordu'ya karşı üç yıl süren savaş sonucu sanayisi neredeyse tamamen dağılmış, işçi sınıfı bütün enerjisini tüketmiş, köylülerin zor alımlar ve Savaş Komünizmi uygulamaları nedeniyle isyan noktasına geldiği devrimler ülkesini sırada "baharatlı yemek"ler bekliyordu.

Devrimin tek ülkeye sıkışıp kalmasının en önemli sonucu işçi iktidarının ve devrimi gerçekleştiren Bolşevik Parti'nin giderek bürokratlaşması oldu. İç savaşın ardından patlama noktasına ulaşan köylülüğe verilen tavizlerin önemli bir rol oynadığı NEP (Yeni Ekonomi Politika) zengin köylü ve kent burjuvazisinin hızlı bir şekilde bir kanser hücresi gibi işçi iktidarını sarmasına neden oldu. Partiyi ve işçi iktidarını hızla saran bürokrasi de sırtını bu yeni oluşan toplumsal katmanlara dayamıştı ve saflarını bu katmanlardan gelen akınlara hızla genişletiyordu. Eski Menşevikler, liberaller, sosyalist devrimciler vs. parti ve Sovyetler içerisinde hızla kariyer basamaklarını tırmanıyorlardı.

Bolşevik Parti tarihinde Stalin'in hikâyesi de bu kısa gelişimini verdiğimiz devrimin içine düştüğü sıkıntıların ardından başlamaktadır. Devrim öncesinde ve devrimde çok ufak bir ayrıntıdan ibaret kalan Stalin, devrimin içine düştüğü sıkıntının yardımıyla hızla iktidar basamaklarını tırmanıyor; parti ve Sovyetlerde bürokrasiyi



güçlendiren her şey aynı zamanda Stalin'in gücüne güç katıyordu. Lenin bu dönemde parti genel sekreteri ve örgütlenme sekreteri gibi birçok yetkiyle donatılmış Stalin'den kendilerine "baharatlı yemekler pişirecek bir aşçı" olarak bahsediyordu. Vasiyetinde Stalin'in partide bulunduğu görevlerden uzaklaştırılmasını istiyordu ve Stalin'i şu şekilde tanımlıyordu:

"Stalin çok kaba; biz komünistler arasında bu kötü özellik katlanılabilir olsa da Genel Sekreterlik makamı için tahammül edilemezdir. Bu yüzden yoldaşların Stalin'i o konumdan almanın bir yolunu bulması ve Yoldaş Stalin'den bu açıdan farklı bir yoldaşı aynı göreve getirmenin bir yolunu bulmaları gerektiğini düşünüyorum; daha anlayışlı, daha sadık, daha saygılı ve yoldaşlarına karşı daha düşünceli, daha az kaprisli vb. Bu durum ayrıntı olarak değerlendirilebilir. Ancak partide olası bir bölünmenin engellenmesi açısından Stalin ile Troçki'nin ilişkisiyle ilgili yazdıklarım önemsiz değildir, belirleyici olabilecek bir ayrıntıdır." (Lenin'in Vasiyeti)

Bürokrasi Stalin şahsında Ekim Devrimi'ni boğabileceği en uygun şahsı bulmuştu. Tarihte tesadüfler bireylerin aldığı konumlar üzerinde belirli bir rol oynasa da esas hüküm her zaman sınıflar arasındaki güç dengelerinin çatışmaların olmuştur. Troçki'nin İhanet'e Uğrayan Devrim'de belirttiği gibi "... politik mücadele özünde bir çıkarlar ve güçler mücadelesidir, us yürütme mücadelesi değil. Önderlerin nitelikleri, çatışmaların selameti açısından hiç önemsiz olmamakla birlikte, ne tek ne de son tahlilde tayin edici etmendir. Üstelik çatışan tarafların her biri, kendisine uygun önderleri ortaya çıkarır." Devrimde oynadığı önemsiz role rağmen devrimin içinden gelen bir birey olması, Troçki'nin tanımıyla "güçlü bir iradesi ve gelişkin olmayan bir düşünce sistemiyle", işçi iktidarı ve parti içerisinde elde ettiği muazzam konumla birlikte Stalin bürokrasi için aranıp da bulunamayacak bir nimetti. Sovyet devriminin trajedisinin de başladığı nokta burasıdır. Dünya kapitalizmi SSCB'de işçi iktidarını boğmak amacıyla ne Almanya'daki gibi bir Hitler ne de İtalya'daki örneğinde olduğu gibi Mussolini yaratmak zorunda kalmıştır. Devrimi boğma görevi bizzat onun içinden çıkıp gelen bir lidere teslim edilmişti.

Bolşevizmin İdealleriyle Hesaplaşma Nasıl Gerçekleşti?

Rusya'da Ekim Devrimi'nin ardından 1920'ler boyunca Bolşevik geleneği sahiplenilen devrimcilerin en büyük beklentisi yeni bir devrimci atılımın Sovyet iktidarının yardımına koşması oldu. Fırsatlarda ele fazlasıyla geçti: 1923 Almanya ve Bulgaristan, 1924'te Estonya'da patlak veren ayaklanma, 1926'da Stalin'in dostu olan sendika bürokratları aracılığıyla tasfiye edilen İngiliz Genel Grevi, 1927'de kanlı bir katliamla bastırılan Çin Devrimi birer umut ışığı olarak çıktılar ancak yenilmeye mahkûm kaldılar. Emekçi sınıfların tarih boyunca en atılgan olduğu dönemin kaderi bizzat Stalin ve onun Komünist Enternasyonal içerisinde kendisine bağladığı yabancı önderler aracılığıyla ka-

pitalist gericiğe karşı yenilgiye mahkûm edildi.

Proletaryanın uluslararası yenilgisine, bilindiği üzere aynı zamanda devrimci Marksizm'in ve Bolşevizm'in en temel ideolojik yapıtaşlarının sökülüp atıldığı, Marksizm'in derin bir tahribata uğratıldığı bir süreç eşlik etti. Dünya devrimi sloganı "Tek Ülkede Sosyalizm" sloganıyla yer değiştirdi ve her şey anavatanın çıkarlarına bağlı kılındı. Proletarya enternasyonalizmi yerine yurtseverlik gibi Marksizmle uzaktan yakından alakası olmayan bir söylem geliştirildi. İşçi iktidarı artık yavaş yavaş Stalinizm eliyle işçi sınıfının evrensel çıkarlarının ortak bir ifadesi olmaktan çıkıp, yerini gerici bir şovenizmin, milliyetçi çıkarların her şeyin önüne konulduğu katıksız bir pragmatizmin zaferine bırakıyordu. Dünya burjuvazisini ürkütmemek adına dünya devriminden vazgeçiliyor, tıpkı Çin'de İspanya'da Yunanistan'da yapıldığı gibi Stalinizmin çıkarları uğruna milyonlarca devrimcinin kaderi kapitalistlerin merhamet(sizliği)ne terk edilebiliyordu.

Elbette bütün bunlar karşılığında bedeli kanla ödenen bir mücadele bulmadan gerçekleşmedi. Bürokrasinin ve onun ifadesi olan Stalinizmin bu saldırılarına karşı cevap Troçki önderliğinde Bolşevik geleneğe sahip çıkan Uluslararası Sol Muhalefet ve sonraki adıyla

D ö r d ü n c ü Enternasyonal'den geliyordu. 1920'ler ve 1930'lar boyunca başta Troçki olmak üzere sayıları on binleri aşan Devrimci Marksist gelenek bulundukları bütün alanlarda Ekim Devrimi geleneğinin mirasını ve onun gerektirdiği çetin mücadeleyi sırtlanmaktan ve bunun için bedeller ödemekten çekinmediler. Stalin'in ve bürokrasinin Lenin'in ölümünün ardından bütün iradesiyle Troçki'ye karşı saldırı dalgası başlatmasının arkasında bu tarihsel gerçek yatmaktadır. Bürokrasi, Ekim Devrimi geleneğiyle arasına koyduğu bütün ayrımları Troçki'nin şu ifadelerinde geçtiği gibi meşrulaştırmaya çabalıyordu: "Troçkizm korkuluğu ancak Lenin kesin olarak çalışmayı bıraktıktan sonra yani 1923 tartışması sırasında ortaya çıkarıldı. Bu andan sonra, tarihsel gelişimin yeni aşamasından doğan tüm ayrılıkları yeniden

Tarih böylesi bir saçmalığın gerçeklik olarak anılmasına izin veremeyecek kadar somut kanıtlarla doludur. Devrimcilere karşı başlatılan bu kampanyanın en güçlü kanıtı ise Stalinizmin politik manevralarında saklıdır. 1930'ların Pravda'ları, İzvestia'ları (devlet gazetesi) açılıp incelendiğinde Nazi Almanya'sına yönelik sayısız dostane mesaj elde edilebilir, dahi da somut olarak 1939'da Nazilerle imzalanan Molotov-Ribbentrop saldırı-mazlık paktına göz atılabilir. Stalin'in Nazilerle işbirliği yapabilmesi için 1930'lar boyunca bütün bir Bolşevik kuşağı Gestapo ajanlığı teranesiyle ortadan kaldırması gerekti.



devreye sokmak için sürekli devrim kuramı eleştirilmeye başlandı." (Troçki, Çarpıtılan Devrim)

Başlangıçta Troçkizme karşı yürütülen mücadele Lenin'in ölümünün ardından giderek birer tasfiye operasyonlarına dönüştürüldü. Troçki 1925 yılında parti ve Sovyetlerdeki görevlerinden uzaklaştırıldı, ancak Stalinist klik için Rusya'da bulunması başlı başına bir tehlike olduğundan 1927'de Alma Ata'ya sürgüne yollandı. 1927 yılında Stalin SSCB içerisindeki iktidarını tam olarak pekiştirdi ve bu kez Sağ Muhalefet'i ortadan kaldırmak için acı yemekler hazırlamaya girişti. Artık Stalinizm herhangi bir muhalefet odağının bulunmadığı, lidere tapınma kültürünün her şeyin önüne yerleştirildiği, uluslararası proletaryanın bütün çıkarlarının anavatanın savunusuna bağlandığı bir düzen için kolları sıvayabilirdi.

Stalinizmin Tahrifatlar Dünyası ve Moskova Duruşmaları

Bütün totaliter rejimler gibi Stalin'inin de karşı devrimin her safhasında yalana ve tahrifatlara ihtiyacı oldu. Bu konuda Ekim Devrimi ve onunla özdeşleştirebileceğimiz Bolşevik Parti tarihine dair her şey bu tahrifatın



Lev Sedov



"Geçmişleri dolayısıyla, Stalin'in mezar kazıcısı olduğu bu devrimle bağlantılı olan bu insanlar, bizzat varoluşlarıyla Stalin'i rahatsız etmektedirler. Eğer Stalin yıllar süren hazırlıkların ve kararsızlığın ardından, şimdi kanı baskıda karar kılmışsa, bu onun, devrimin tasfiyesi yolunda yeni ve şimdiye kadar yaptıklarıyla karşılaştırılamayacak bir şeylere hazırlandığının göstergesidir."

temel nesnelerini oluşturdu. Devrimi görmüş yüz binlerce komünist, Bolşevik Parti'nin bütün önder kadroları devrimin mirasının hafızalardan kazınması amacıyla öldürüldü, sürgüne yollandı, kaybedildi. Stalinizm adeta Ekim Devrimini gören ve onun hafızasını taşıyabilecek tek bir canlı nesne bile bırakmak istemedi.

Özellikle 1936-1938 yılları arasında Büyük Terör adıyla anılan dönemi özel olarak mercek altına almak gerekmektedir. Çünkü bu iki yıllık sürecin bilançosu neredeyse tarihin gördüğü en büyük kıyıma denk düşmektedir: Yaklaşık 700-800 bin dolayında kişi iftiralar eşliğinde vurularak katledildi. 2 milyon insan sonu ölümle noktalanacak hapis ve sürgün cezalarına çarptırıldı:

"Stalin'in Moskova Duruşmalarında yürütülen parodinin aynısını milyonlarca insan için düzenlemesi mümkün değildi. Tutukluların en azından yüzde 80'i hiçbir zaman mahkeme kapısından içeriye adım atmadı. Bu insanlar sözde özel oturumların ardından 5 ile 25 yıl arasında bir süreyle bir kampta hapse

mahkum edildiler.

Ölüm cezası ya da ömür boyu hapis cezası söz konusu olduğunda anayasaya bağlı kalıyormuş görüntüsü yaratıyorlardı çünkü ölüm cezasını sadece mahkemelerin vermesine izin veriliyordu. Halka kapalı ve yarım saat ya da en fazla bir saat süren ve bütünüyle bir formalite olan duruşmalar düzenlediler. Sanıkların kendilerine yöneltilen bir dizi suçlamalarla ilgili olarak ifade verme olanakları kesinlikle yoktu. Birinin suçlu olup olmadığının hiçbir önemi yoktu. Bu mahkemelerde hiç avukat bulunmazdı." (Nathan Steinberger'le bir söyleşi (1997), www.wsws.org) 1936'da Moskova Duruşmaları elbette gökten zembille inmedi. Davada ortaya konulan bütün yalanlar zaten yıllardır Ekim Devriminin önderlerini gözden düşürmek amacıyla ağızlara pelesenk edilmişti. En bilineni ise Stalin'e muhalif olanların üzerine yabancı ülkelerin özellikle de Alman ve Japon ajanlığı iftirasının atılması oldu.

Burada tarihsel bir geri gidış yapılabilir. Ekim Devrimi önderlerine ajan-

lık suçlamalarının yapılması sadece Stalinizme özgü bir durum değildi. 1917 Şubat Devrimi'nin ardından Alman treniyle Rusya'ya gelen Lenin ve Zinovyev'e, Troçki'ye de Menşevikler, liberaller ve sosyalist devrimciler tarafından defalarca kez böylesi iftiralar atılmıştı. Lenin Nisan 1917'de Troçki'ye atılan iftiralara cevaben Pravda'da şöyle yazıyordu:

Petersburg İşçi Vekilleri Sovyeti'nin eski başkanı ve devrime on yıllar boyunca özveriyle hizmet etmiş bir devrimci olan Troçki'nin "Alman hükümeti" tarafından finanse edilmiş bir planla bağlantılı olduğu biçimindeki bilgilerin güvenilirliğine bir an olsun inanılabilir mi? Bu, gerçekten de, bir devrimciye karşı yapılmış açık, daha önce rastlanmadık ölçüde ahlaksız bir iftiradır." (Lenin, Pravda-16 Nisan 1917)

Aynı dönemde Troçki'ye yönelik kampanyaya umulmayacak bir isimde şu sözlerle cevap veriyordu:

"...ayaklanmanın bütün pratik örgütlenme işi Petrograd Sovyeti Başkanı Troçki'nin doğrudan önderliğinde gerçekleşmişti. Kesinlikle söylenebilir ki, garnizonun hızla Sovyet'in tarafında geçmesini ve Askeri-Devrimci Komite'nin faaliyetinin örgütlenmesini Troçki yoldaşa borçluyuz." (Stalin, Pravda, 6 Kasım 1918) Görüldüğü üzere Stalin'in 180 derece bir dönüş yapması için en azından bir on yıl daha geçmesi gerekiyordu. 1918'de Troçki'yi öven Stalin ve liderliğindeki bürokrasi 1920'lerin sonunda ajanlık suçlamalarının



startını vermişti. Mesele sadece Troçki ile de sınırlı değil. Bolşevik Parti'nin devrimi gerçekleştiren 19 kişilik merkez komitesinde ecelleriyle ölen Lenin ve Sverdlov'u, suya sabuna dokunmadan uzun yıllar yaşayacak olan Kollontay'ı çıkartacak olursak geride kalanların tamamının yakasına benzeri bir iftira kampanyası takılmaktadır.

Elbette tarih böylesi bir saçmalığın gerçeklik olarak anılmasına izin veremeyecek kadar somut kanıtlarla doludur. Devrimcilere karşı başlatılan bu kampanyanın en güçlü kanıtı ise Stalinizmin politik manevralarında saklıdır. 1930'ların Pravda'ları, İzvestia'ları (devlet gazetesi) açılıp incelendiğinde Nazi Almanyası'na yönelik sayısız dostane mesaj elde edilebilir, daha da somut olarak 1939'da Nazilerle imzalanan Molotov-Ribbentrop saldırmazlık paktına göz atılabilir. Stalin'in Nazilerle işbirliği yapabilmesi için 1930'lar boyunca bütün bir Bolşevik kuşağı Gestapo ajanlığı teranesiyle ortadan kaldırması gerekti.

Elbette sadece Alman ajanlığı suçlaması Ekim Devrimi'nin prestijli önderlerini ipin altına gönderebilmek için yeterli değildi. Troçki başta olmak üzere, Zinovyev, Kamenev, Buharin, Smirnov ve daha niceleri gözlerini kan bürümüş, devrim ülkesine her türlü zararı vermeye hazır ve bunun için ellerinden gelen hiçbir şeyi esirgemeyecek, komplolar, tezgâhlar, sabotajlar örgütleyecek hayali bir çetenin üyeleriydiler. Birçoğunda GPU'nun imzasının bulunduğu provokasyonlar birer birer bu hayali çetenin üyelerine yıkılıyorlardı. Burada bir dönüm noktasını oluşturması nedeniyle Kirov suikastını incelemek gereklidir.

Troçki henüz 1929 yılında Stalin'in muhalefete karşı giriştiği saldırı konusunda şöyle bir uyarıda bulunuyordu:

"Muhalefetin "karşı devrimci bir parti" olduğu yollu açık ifade yetersiz kalmaktadır; hiç kimse onu ciddiye almayacak... Stalin'in yapabileceği tek şey, resmi parti ile Muhalefet arasına kandan bir çizgi çekmeye çalışmaktır. O, ne pahasına olursa olsun, muhalefeti, suikast girişimleriyle, silahlı ayaklanma hazırlıklarıyla vb. bağlantılandırmak zorunda." (Lev Sedov, Kızıl Kitap, s.19) Troçki uyarısında tamamen haklıydı. Stalin 1928'de böyle bir kampanyanın köşetaşlarını hazırlamaktaydı. Birkaç örnek vermek yerinde olacaktır: 1928 yılında Troçki'nin Savaş Komiserliği döneminde sekreteri olan G.V. Butov etrafında örgütlenen bir tertip oldukça çarpıcıdır. GPU aracılığıyla ve örgütlenen tezgâhla Butov Beyazların ajanı (henüz Nazi ajan-

lığını yalanlarını gündeme getirmek için erkendi çünkü!) ilan edildi. Butov cezaevine gönderildi ve burada itirafa zorlanmak amacıyla türlü işkencelerden geçirildi. Ancak, Butov'da devrimci Marksist geleneğin birçok isimsiz kahramanı gibi 40-50 gün süren bir açlık grevine girişti ve 1928 Eylül'ünde yaşamını yitirdi. Bu kahramanca direniş Stalin'in bazı şeyleri gerçekleştirebilmesinin çok zor olacağını gösterdi ama tabii ki yılmadı. Bir diğer olay 1929 yılında yaşandı. 1918'de

Alman Büyükelçisi Kont Mirbach'a suikast düzenleyen ve Bolşeviklere karşı düzenlenen bir silahlı ayaklanmaya katılan ancak o dönemde cezalandırılmayan ve yıllarca SSCB'ye hizmet eden Sol Sosyalist Devrimci Parti üyesi J. Blumkin Büyükada'da Troçki ile buluştu. Tabii ki hemen akabinde vurularak öldürüldü. Yine 1929'de iki Sol Muhalefet üyesi Silov ve Rabinoviç GPU tarafından Moskova'da öldürüldü. 1932'de Troçki bir düzine Menşevikin arasına karıştırılıp vatandaşlıktan çıkarıldı. Elbette buradaki amaçta Troçki'yi Menşevizmle özdeşleştirerek itibarsızlaştırmaktı. 1934 yılında Kirov'un öldürülmesi ise dizginsiz terör döneminin başlatılması için önemli bir araç oldu.

Sergei Kirov 1 Aralık 1934'te Leningrad'da terörist Nikolayev tarafından öldürüldü ve 20. yüzyılın Neçayev vakası bu şekilde başlamış oldu. Stalin'in ilk tepkisi 104 Beyaz Muhafız'ın kurşuna dizilmesi oldu, ancak Kirov suikasti çok uzun bir zaman geçmeden derhal muhalefete bağdaştırılmaya başlandı. Terörist Nikolayev'in Zinovyevci Parti Karşıtı grubun bir üyesi olduğu iddiası ortaya atıldı. Amaç önce Zinovyev'i onun aracılığıyla da Troçki'yi bu davanın sanık sandalyesine oturtmaktır. Birçok eski Zinovyev'ci alelacele idam edildi. Ancak Kirov cinayetini gerçekleştirdiği iddia edilen "Zinovyev ve çetesiyle" ilişkili davanın sürdüğü 1936 yılına kadar neredeyse tek bir kanıt dahi mahkemeye sunulamadı. 23

Ocak 1935'te ise GPU'nun Leningrad'taki 12 önderine "Kirov'a suikast girişiminde bulunulacağı bilgisine sahip olmalarına karşın, ... gerekli önlemleri almayarak... dikkatsiz davranmakla kalmayıp, aynı zamanda görevi ihmal etme" suçlamasıyla dava açıldı. Yaşananların Stalin'in işine fazlasıyla yaradığına şüphe yok! Bundan sonra muhalefetin üzerine oynanacak bütün oyunlar GPU'nun da bu davayla görüldüğü üzere onayıyla gerçekleşen Kirov suikasti üzerine inşa edilecekti.

Moskova Duruşmaları'nda yargılananların bileşimi bile

"Stalin'in Moskova Duruşmalarında yürütülen paradoksinin aynısını milyonlarca insan için düzenlemesi mümkün değildi. Tutukluların en azından yüzde 80'ni hiçbir zaman mahkeme kapısından içeriye adım atmadı. Bu insanlar sözde özel oturumların ardından 5 ile 25 yıl arasında bir süreyle bir kampta hapse mahkum edildiler. Ölüm cezası ya da ömür boyu hapis cezası söz konusu olduğunda anayasaya bağlı kalmamış görüntüsü yaratıyorlardı çünkü ölüm cezasını sadece mahkemelerin vermesine izin veriliyordu. Halka kapalı ve yarım saat ya da en fazla bir saat süren ve bütünüyle bir formalite olan duruşmalar düzenlediler. Sanıkların kendilerine yöneltilen bir dizi suçlamalarla ilgili olarak ifade verme olanakları kesinlikle yoktu. Birinin suçlu olup olmadığının hiçbir önemi yoktu. Bu mahkemelerde hiç avukat bulunmazdı." (Nathan Steinberger'le bir söyleşi (1997), www.wsws.org)



ortaya atılan iftiralarla tezgahlanan davaların ne kadar düzmece olduğunu göstermektedir. Lev Sedov'un Moskova Duruşmaları Üzerine Kızıl Kitap'ta aktardığı gibi, "Sanıklar, keskin biçimde iki gruba ayrılıyorlar. Birinci grubun ana çekirdeği, dünya çapında tanınan Zinovyev, Kamenev, Smirnov ve başka eski Bolşevikler'den oluşuyor. Aralarında doğrudan GPU ajanlarının da bulunduğu ikinci grupta ise tanınmayan gençler yer alıyor -ki bunlar Troçki'nin terörist faaliyetlerde bulunduğunu göstermek; Troçki ile Zinovyev ve hatta Gestapo arasında bir bağlantı kurmak için gerekliydi. Onlar, GPU tarafından kendilerine verilen görevi yerine getirmelerine karşın kurşuna dizildiler; çünkü Stalin böylesi bilgi sahibi olan tanıkları canlı bırakmazdı." . Sadece GPU ajanları değil, en keskin Troçki karşıtları da Troçki ile aynı sanık sandalyesine oturtuldu. Yine Lev Sedov'un aktardığı örneklerden birisi M.L. Lurie. Troçki ile ilişkilendirilen sanıklar içerisinde keskin Troçki karşıtları da yer alıyor. Bir tanesi M.L. Lurie şöyle yazıyor: "Bu sosyal buyruk (burjuvazinin Sovyetler Birliği'ni karalama buyruğu) şimdi Lev Troçki tarafından yerine getiriliyor... Troçki, Pilsudski'nin Polonyası'nda siyasi polisin özel sempatisini elde ediyor."(s.49)

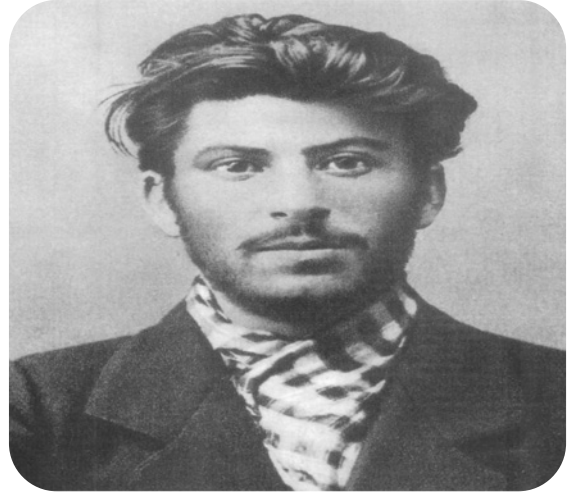
Davayı asıl trajik hale getirense ne kahramanca bir şekilde baskılara göğüs geren sayısız komünist ne de katledilen yığınlar. Asıl trajedi Zinovyev, Kamenev, Rakovski, Smirnov gibi Bolşeviklerin önemli lider kadrolarının içine düştüğü teslimiyetçi ruh hali ve boyun eğme oldu. Bu isimler önderliğini yaptıkları devrimin bütün değerlerini Stalinist cellatların kılıcına teslim etmekte çekinmediler, adım adım Stalin'in kendileri için kurduğu tuzakların, tezgahların; başlarından eksik etmediği fiziki ve psikolojik işkencelerin karşısında benliklerini de teslim ettiler. Lev Sedov'un da dediği gibi "Teslimiyet eğik bir düzlemdir ve bugüne kadar hiç kimse onun üzerinde durmakta başarılı olamadı. Onun üzerine bir kez çıkıldığında en dibe kadar kaymaktan başka bir şey yapılamaz." . Bundan başka hiçbir sebep Rakovski gibi yıllarca Troçki'nin yanında duran birisinin böyle bir teslimiyetin altına girmesini açıklayamaz.

Aynı tavrı gösteren Kamenev ve Zinovyev içinse durum çok daha farklıdır. Her ikisinin karakterlerini anlayabilmek amacıyla Troçki'nin ikisi üzerindeki yorumlarına bakmak gerekir:

"Zinovyev ve Kamenev derin farklılıklar gösteren mizaçlara sahip kişilerdi. Zinovyev kıskırtıcı ve Kamenev de propagandacıydı. Zinovyev her şeyden önce siyasi önsözlerine güvenirdi. Kamenev düşünür ve çözümlerdi. Zinovyev her zaman zıvanadan çıkmaya eğilimliydi. Kamenev ise aksine aşırı ihtiyatlıydı. Zinovyev, siyasetin içine gömülmüş, başka hiçbir şeyden zevk almaz, başka hiçbir şeyle ilgilenmezdi. Kamenev, zevkine düşkün bir estetti. Zinovyev kinci idi. Kamenev kalenderdi. Göçmenlikteki ilişkileri neydi bilmiyorum. 1917 yılında, Ekim Devrimi'ne karşı muhalefet onları birbirine yaklaştırdı. Zaferi takip eden ilk yıllarda, Kamenev, Zinovyev'e karşı daha çok alaycı bir tavır sergiliyordu. Önce bana karşı muhalefet daha sonra da Stalin'e karşı muhalefet onları birbirine yaklaştırdı. Yaşamlarının son on üç yılında, yan yana yaşıyor olmalıydılar, isimleri hep beraber anılıyor olmalıydı. Farklılıklarına rağmen, Zinovyev ve Kamenev'in, Lenin'in bizatihi yönetimi altında, göçmenlikten edindikleri ortak deneyim haricinde, neredeyse aynı düşünce ve irade seviyesine sahiptiler. Kamenev'in çözümlemesi Zinovyev'in kendisini alıp dilediğinden çok daha ileri götürmesine izin verirdi, fakat sonunda hep aynı geri çekilme çizgisinde buluşurlardı. Kişisel değerleriyle birbirine yakın olan Kamenev ve Zinovyev, farklılıklarıyla birbirlerini tamamlıyorlardı. Her ikisi de derin bir bağlılık duyuyor ve kendilerini sonuna kadar sosyalizme adanmışlardı. Trajik ittifaklarının açıklaması böyleydi." (Troçki, Stalin'in Cinayetleri)

Zinovyev ve Kamenev, tarihin sularının geriye doğru akışı karşısında Troçki'nin de bahsettiği gibi akıntıya karşı kürek çekecek siyasi iradede yoksundular. İnsanlık tarihinin dönemecinde, kitlelerin ayağa kalktığı Ekim Devrimi'nde ayaklanma kararının alındığı zaman bile akıntı yönüne yüzmeyi başaramamışlardı. Ancak onları ileriye taşıyan şey devrime namuslu bir şekilde sadık oluşları ve onları irade olarak kat be kat aşan Lenin'in üzerlerindeki siyasi otoritesiydi. Lenin'in ölümünden önce başlayan siyasi yalpalamaları, dönem dönem Stalin'e karşı onları Troçki'ye yakınlaştırsa da hiçbir zaman tutarlı bir çizgi izleyemediler ve itiraf etmek zorunda kaldılar. Diğer birçok önemli Bolşevik de onların izinden yürüdüler:

"İzvestia'nın başyazarı Buharin, kendi kellesini isteyen kararları yayına hazırladığı gazetede yazıyor! Onun başlıca editörlerinden birisi (Radek), cezalandırılması için bir diğer editöre (Vishinski) teslim edildiğinde, yeni Stalinist Anayasa'nın mürekkebi daha kurumamıştı. "Dünyanın en demokratik anayasasının" yazarları, onu hazırladıktan sonra, birbirlerini giyotine gönderiyorlar. Radek'in adı, tam da İzvestia sütunlarında,



Troçki'nin İhanet'e Uğrayan Devrim'de belirttiği gibi ".....politik mücadele özünde bir çıkarlar ve güçler mücadelesidir, us yürütme mücadelesi değil. Önderlerin nitelikleri, çatışmaların selameti açısından hiç önemsiz olmamakla birlikte, ne tek ne de son tahlilde tayin edici etmendir. Üstelik çatışan tarafların her biri, kendisine uygun önderleri ortaya çıkarır."



1936 mahkemeleri komplosunun savcılığını yapanlar kim diye bakacak olursak: Savcı Vishinski. Sedov Vishinski ile ilgili şunları yazıyor: "Onun resmi yaşam öyküsünde 1907 ile 1920 yılları arasında bir boşluk söz konusu. Vishinski, Şubat Devrimi'nden sonra, bir sağ kanat Menşevik olarak aktif hale geldi. Moskova'nın Zamoskvoretski bölgesinde, Bolşevizmin ve Ekim Devriminin coşkulu düşmanı olarak konuşmalar yaptı. Zaferin ardından sessizce Bolşevizm saflarına sokulmaya karar verdi ama bunu yapmadan önce de açık gözlü biçimde İç Savaşın sona ermesini bekledi... 1920 yılında Komünist Partiye katıldı. Geleceğin başsavcısı partiye katıldıktan sonra, her türlü muhalefetin ateşli karşıtı ve sadık bir Stalinist haline geldi."

Stalin'in gönlünü almak için, Blumkin davası sanıklarının kurşuna dizilmesi için yaygara kopardığı ve muhbir olarak yaptığı hizmetleri anımsattığı gün bu davada geçti ve onun bir terörist olduğu ilan edildi. Yalnızca, bu gazetenin sayfalarını çevirmeniz yeter! Piatakov, tutuklanmasından bir gün önce diğer sanıklar için en acımasız cezanın verilmesini talep ettiği suçlardan dolayı suçlu bulunarak GPU tarafından hapse atıldı. Ordzhonikidze'nin yardımcısı, terörizmden; yani, amirini öldürmeyi planlamaktan suçlu bulundu..." (Lev Sedov, Kızıl Kitap, s.142) Ancak Stalin için bu kadarı yeterli değildi. Ona hizmet etsin veya etmesin kendi suçları hakkında en ufak bir hafızaya sahip olanlardan kurtulmak bile onun için bir zorunluluk haline gelmişti. Sedov bunun sebebinin şu şekilde açıklamaktadır: "Geçmişleri dolayısıyla, Stalin'in mezar kazıcısı olduğu bu devrimle bağlantılı olan bu insanlar, bizzat varoluşlarıyla Stalin'i rahatsız etmektedirler. Eğer Stalin yıllar süren hazırlıkların ve kararsızlığın ardından, şimdi kanı baskıda karar kılmışsa, bu onun, devrimin tasfiyesi yolunda yeni ve şimdiye kadar yaptıklarıyla karşılaştırılamayacak bir şeye hazırlanmış olduğunu göstergesidir." Stalinizm baskıyı toplum üzerinde kronikleştirerek kendisine yönelebilecek en ufak bir tehlikeyi bu korku dağlarının arkasına hapsetmek istemektedir. Yine Sedov şöyle bir örnekten bahsediyor: "Bir muhalif olarak yıllarını GPU'nun hapis-hanelerinde ve toplama kamplarında geçirmiş Yugoslavyalı devrimci Dr. Ciliga, ifadesinde şunları söyler: 'Birçok kez akşamüstü hücrelerinden alınarak, kendisine kurşuna dizilmeye götürüldüğü söylenmiş olan bir denizci gördüm. Kırsal alana götürüldü, ardından yeniden hücrelerine geri getirildi. Bir işçi olduğun için, seni Beyaz Muhafızlar gibi kurşuna dizmek istemiyoruz. Bir işçi olarak, samimi şekilde itiraf etmen gerek...' Bu denizci hiçbir itirafta bulunmadı ama bu işkencelerin ardından yarı deli hale geldi. Sonunda onu rahat bıraktılar. Ama hala, Stalin'e karşı düzenlediği komplo konusunda itirafta bulunmasını istiyorlar." Peki bu şekilde bir komplosunun savcılığını yapanlar kim diye bakacak olursak: Savcı Vishinski. Sedov Vishinski ile ilgili şunları yazıyor: "Onun resmi yaşam öyküsünde 1907 ile 1920 yılları arasında bir boşluk söz konusu. Vishinski, Şubat Devrimi'nden sonra, bir sağ kanat Menşevik olarak aktif hale geldi. Moskova'nın Zamoskvoretski bölgesinde, Bolşevizmin ve Ekim Devriminin coşkulu düşmanı olarak konuşmalar yaptı. Zaferin ardın-

dan sessizce Bolşevizm saflarına sokulmaya karar verdi ama bunu yapmadan önce de açık gözlü biçimde İç Savaşın sona ermesini bekledi... 1920 yılında Komünist Partiye katıldı. Geleceğin başsavcısı partiye katıldıktan sonra, her türlü muhalefetin ateşli karşıtı ve sadık bir Stalinist haline geldi."

Ancak sadece bir tekiyle sınırlı değil. Sovyet iktidarının tepesinden tırnağa her tarafını binlerce Vishinski sardı. Kolçak'ın yönetimindeki Beyazların eski bakanı Maiski, Londra'da Sovyet büyükelçisi oldu. 1917 yılında Dni adlı gazetede Lenin'e ve diğer Bolşeviklere Alman ajanı diye hitap eden Zavlaski adlı gazetece Stalin'in iktidara gelmesinin ardından Troçki'ye Alman ajanı suçlamasını Pravda sayfalarından sürdürüyor. Aslında bu örnekler Stalinizmle karşı devrimin eski siyasal biçimlerinin tarihsel devamlılığını göstermektedir.

Bütün bu baskılara ise ancak devrimci Marksizmin savunusunu yaparak cevap verilebilirdi. Nitekim Troçki'nin önderliğindeki Uluslararası Sol Muhalefet ve Dördüncü Enternasyonal bu çizginin tek tutarlı savunucusu, Stalinizme karşı her ne pahasına olursa olsun mücadele eden yegane siyasal unsur oldular.

GPU tarafından Vorkuta'daki çalışma kamplarına gönderilen Sol Muhalefet üyesi komünistler 1936 duruşmalarındaki sahtekarlıklara karşı seslerini yükselttiler. Socrates Gevorkiyan tutuklu devrimcilere şu şekilde sesleniyordu: "Devrime ihanet eden Stalinist hainlerin öldürdüğü bu yoldaşları şehitler olarak anıyoruz... Stalinist hainlerle ve devrimin cellatlarıyla uzlaşmamız mümkün değildir. Proleter devrimciler olarak... bizi bekleyen yazgıya ilişkin hiçbir yanılsama yaşamamalıyız. Ama Stalin, bizi ortadan kaldırmadan önce olabildiğince aşağılayabilir.... Açlık grevine gitmekten başka yolumuz yok." Bu konuşmanın ardından başlayan açlık grevi tam 132 gün sürdü. Bu direniş Stalinistleri dehşete düşürmeye yetti. Mart 1938'de Vorkuta'daki bütün komünistler kamyonlara bindirildiler ve günlerce süren bir çalışmayla kurşuna dizildiler. Yine Troçki'nin başta en yakın yoldaşı ve oğlu Lev Sedov olmak üzere, çocukları, en yakın yoldaşları katliamlardan kaçamadılar. Sol Muhalefet Stalinizme karşı mücadelesinde büyük bedeller ödedi ama devrimci Marksizmin şanlı bayrağını tertemiz şekilde gelecek kuşaklara aktardı.

Fikret Seyhan



Ergun Aydınoglu'nun Analizindeki Temel Eksiklik

Türkiye'nin Gerçeği, Sıçramalar ve Kırılmalar



Tarihin hızlandığı bir dönemden geçiyoruz. Ortadoğu'da başlayan isyan dalgası burnumuzun dibine kadar geldi. Suriye yangın yeri. Tunus'ta başlayan isyanlar Mısır, Yemen, Libya, Bahreyn ve son olarak Suriye'yi direk olarak tsunami dalgaları gibi şiddetle vururken, Cezayir ve Fas'ın isyan kervanına katılması Ortadoğu devrimleri için kritik bir dönüm noktası olacaktır. Arap coğrafyasındaki depremlerin sarsıntıları İran, Kürdistan ve hatta Azerbaycan'dan da hissedildi. Artık bölgede hiçbir şey eskisi gibi olmayacak. Dünya tarihi açısından 11 Eylül'den daha kritik bir dönüm noktasıyla karşı karşıyayız. Zira Ortadoğu devrimleri, bir yandan 2008'de kendisini gösteren dünya kapitalist sisteminin krizinin bir ifadesi durumunda diğer yandan politikleşen yeni bir gençlik kuşağını müjdeliyor.

Bu kritik dönemeç dönülürken emperyalist kapitalist sistem süreci kendi lehine çevirmek için var gücüyle müdahale imkanlarını değerlendiriyor. Emekçi sınıfların önündeki tek yolsa işçi sınıfının ayağa kalktığı enternasyonalist sosyalist devrimler serisidir. Ama bölgenin Marksist bir kalkışmaya hazır olmadığı da bir gerçek. Diğer taraftan Marksist bir damarın güç kazanması için şartların son 30 yıldır hiç olmadığı kadar elverişli olduğu da ayrı bir gerçek.

Sınıf mücadelesinin gelişim seyri farklı mekanlarda eşitsiz ama bileşik bir seyir izler. Türkiye'de sınıf mücadelesi iç dinamiklerin daha baskın olduğu bir dönem geçiyor. O yüzden Ortadoğu devrimlerinin Türkiye üzerindeki etkisi çok dolaylı biçimlerle en fazla bir uzak esinlenme şeklinde oldu. Bunu en çok da Ortadoğu devrimlerinin liderlik boşluğu, perspektif eksikliği ve Marksist damarının genel zayıflığı sağladı. Bu temel zaaf, devrim ateşinin Türkiye'yi ve aslında daha birçok yeri sarama-



12 Eylül darbesi Türkiye'de sosyalistleri ezdi ama tamamen yok edemedi. Sosyalistler, İran'da Humeyni rejimi altında, Endonezya'da ise Suharto darbesiyle tümünden, yüz binlercesiyle katledilmişti. 10 milyonluk Şili'de Pinochet diktatörlüğü yaklaşık 3 bin sosyalisti öldürmüştü, binlercesini de kaybetmişti. Bu ülkelerde sosyalistlere yönelik tümünden bir imha söz konusuken 12 Eylül'de Türkiye solu bu denli büyük bir kıyımdan geçmedi ve sosyalist gelenek (kendi zaafalarını muhafaza ederek) büyük bir yenilgi yaşamış olsa da sonraki kuşaklara mücadele bayrağını devredebildi. "Hayati" önemdeki bu durum, devrimci hareketin kesintiye uğramaması ve değerlerini sürdürebilmesi açısından kritiktir.

masında birincil faktör durumunda. Durum böyle olunca devrimler bir çeşit Arap iç dinamiğinin sınırlarını henüz aşmış değil. İhtiyacı hissedilen şey niteliksel bir sıçrama. Bundan kastımızın Marksist geleneğin politik yaşamda en azından belirleyici bir güç konumuna yükselmesidir. Diğer taraftan Ortadoğu coğrafyasında bu güçler en iyi durumda tomurcuk halinde bulunuyorlar. Ağır sömürü koşullarına ve baskıcı rejimlere karşı geleceğini aramak için kellesini ortaya koyabileceğini göstermiş olan Ortadoğulu gençler için somutlanan Marksist alternatifin bir süre sonra güneş gibi parlaması ve dünyada tarihin akışını değiştirmesi kaçınılmazdır.

Marksizmin ciddi olarak etkide bulunduğu sınıf hareketinin bileşik bir karakter kazanarak bölgesel ve küresel bir heyecan dalgası oluşturması eşyanın tabiatı gereğidir. İşte bütün bu iyimser senaryolar açısından Türkiye tarihsel gelişimin en hassas noktasını ifade ediyor olabilir. Türkiye sınır ucu durumunda çünkü emperyalist kapitalist sistemin zayıf halkalarından birisi olarak Türkiye'deki burjuva düzen başka çok az yerde olduğu kadar güçlü saldırılara açık durumda. Yani düzene karşı gelececek devrimci işçi hareketinin güçlenerek bir kalkışma boyutuna varmasının koşulları dünyanın birçok bölgesine nazaran Türkiye'de daha belirgin olarak mevcut durumda. Bunu biraz açmak gerekiyor.

Türkiye'de Devrimci Mücadelenin Avantajları

12 Eylül darbesi Türkiye'de sosyalistleri ezdi ama tamamen yok edemedi. Sosyalistler, İran'da Humeyni rejimi altında, Endonezya'da ise Suharto darbesiyle tümünden, yüz binlercesiyle katledilmişti. 10 milyonluk Şili'de Pinochet diktatörlüğü yaklaşık 3 bin sosyalisti öldürmüştü, binlercesini de kaybetmişti. Bu ülkelerde sosyalistlere yönelik tümünden bir imha söz konusuken 12 Eylül'de Türkiye solu bu denli büyük bir kıyımdan geçmedi ve sosyalist gelenek (kendi zaafalarını muhafaza ederek) büyük bir yenilgi yaşamış olsa da sonraki kuşaklara mücadele bayrağını devredebildi. "Hayati" önemdeki bu durum, devrimci hareketin kesintiye uğramaması ve değerlerini sürdürebilmesi açısından kritiktir.

Komşu bölgelere baktığımızda kesintinin (sosyalist geleneğin tümünden cisimsizleşmesi) sadece imha yoluyla gerçekleşmediğini, tarihsel gelişimin bambaşka biçimlerinin de aynı sonucu doğurduğunu görüyoruz. Balkanlar'ı ve Kafkasya'yı ele alalım. Stalinizmin rezil haliyle uzun yıllar iktidarda olduğu bu bölgelerde şimdilerde sosyalizmin esamesi okunmuyor (*dipnot: Yunanistan hariç, çünkü Yunanistan'da Stalinizm diğer Balkan ülkelerinin aksine iktidarda hiç bulunmadı.*) Bu bölgelerin halkları yaşadıkları deneyimlerin neticesinde Stalinizmin suçlarından sosyalizmi sorumlu tutuyorlar. Eski Sovyet coğrafyasının sosyalist mücadele açısından dünyanın hemen hemen her yerinden çok daha elverişsiz bir yer olması Stalinizmin kirli mirası ile ilgilidir.

Ortadoğu'da Stalinizm doğrudan iktidarda bulunmasa da SSCB bu bölgede her zaman belirleyici bir güçtü. Dolayısıyla sınanma belki eski Sovyet coğrafyasında olduğu gibi doğrudan deneyimle olmadı ama dolaylı da olsa sınanma sınanmadır. SSCB çöktüğünde Rus çıkarlarını ifade eden berbat dış politikasının Ortadoğu'daki yerel ayakları da dibi boylamış oldu. Kendisini sosyalist olarak pazarlayan SSCB'nin desteklediği Arap milliyetçisi Baas rejimleri halklara çok çekti. Kanın oluk oluk aktığı Suriye'de Esad rejiminin en ateşli destekçisinin Suriye Komünist Partisi olması aslında her şeyi anlatıyor. Böyle bir durumda Suriyeli emekçilerin yüzlerini komünizme dönmesi beklenebilir mi? (Tabi gerçek komünist bir alternatif olursa durum değişir) Bunlara ilaveten SSCB'nin Müslüman bir ülke olan Afganistan'ı işgal etmesi ve orada büyük kıyımlar yapması, İran'da güçlü Stalinist solun Humeyni'yi desteklemesi vb yüz kızartıcı suçlar Ortadoğu'da sosyalizmin bir gelenek olarak çökmesi anlamına geldi. Bu büyük çöküşün ardından doğan boşluğu İslamcılar doldurdu.

Şimdilerde gençlik kuşağı bu bölgede İslamcılardan açıkça soğumuş durumda. İbrenin yeniden sosyalizme dönmesi ancak tomurcuk halindeki gerçek Marksist geleneğin güçlenmesi sayesinde gerçekleşebilir.

Bölgemizdeki ve dünyanın belirli ülkelerindeki kafa açıcı örneklerden Türkiye'ye dönelim. Türkiye'de sosyalistler hiçbir zaman iktidara gelme şansı elde edemediler ya da ülkedeki yaşama şekil veren, dolayısıyla sosyalist hareketi doğrudan sorumluluk sahibi yapan politikaların yürütücüsü olacak kadar etki sahibi olamadılar. Sosyalist sol, bozuk düzene karşı mücadele veren, bu nedenle de ağır bedeller ödeyen bir hareket olarak kaldı. Haksızlıklara karşı çıkan ve bu yüzden büyük mağduriyetler yaşamak durumunda kalan sosyalist gelenek, bünyesindeki zaafılara ve türlü olaylara karşın namuslu ve temiz bir duruşla anılıyor, anılacak. 12 Eylül yenilgisi büyük düş kırıklığı ve moral çöküntüsü yaratmış olsa da bahsettiğimiz çevre ülkelerdekini aksine sosyalist hareket ahlaki üstünlüğü ve saflığı muhafaza etmesini bildi. (*dip-*



not: sosyalist hareket diyelim ağır bedellerle dolu mağduriyet halinden yüksek siyasetin bir aktörü durumuna geçebilseydi yine aynı durum geçerli olur muydu? Stalinizmin dünyadaki diğer örneklerinin uzunca bir tarih kesiti boyunca sergilediği sayısız örnek ortadayken bu soruya olumlu cevap verebilmek bir hayli zor. Kaldı ki Türkiye'de 1970'ler boyunca bu konuda potansiyelleri ortaya koyan yeterince olumsuz örnek bulunmaktadır.) Denizler, Mahirler, Erdal Erenler ve diğerleri yeni kuşaklar için bir idol olmayı sürdürüyorlar.

Sosyalist hareketin bir gelenek olarak kendisini sonraki kuşaklara aktarabilmesi, yetersiz de olsa bir birikim sağlama, devamlılığı ve bu sürecin değerli deneyimleri Türkiye'yi diğer Ortadoğu ülkelerinden ayırıyor. Sosyalist hareket anıları hala çok canlı olan kahramanlarına, bedellerle dolu bir tarihe ve önemli eksiklikleri de olsa bu tarihten süzülerek gelen sıkı bir devrimcilik tipolojisine sahip. Latin Amerika hariç dünyanın geri kalanında bu tarz bir canlı devrimci kültürün varlığından bahsetmek oldukça güç. Troçki, Hayatım kitabında 1900'lerin başında Avrupa'daki sosyalist çevrelerde sürgün Rus devrimcilerin özgün tipolojileriyle hemen ayırt edildiğini anlatır. Çarlık Rusyası'nda yetişen bu kuşağın devrime öncülük etmesinin belki de ilk koşulu buydu. Şüphesiz disiplinli, fedakar bu ateşli devrimci kuşak, Marksizmin bayrağı altında mücadele ettiği için Ekim İhtilali'ne öncülük edebildi. Türkiye'de de eksik olan bu. Yoksa Türkiye'de de devrimcilik algısının yeterince sağlam olduğu ve yeni politikleşen kuşakların bu değerlerle yetiştığını söylemek abartılı olmayacaktır.

Bunlara ilaveten sosyalist hareketin rahat nefes aldığı bölgeler, beslendiği damarlar aradan geçen uzun zamana karşın korunmuş durumda. Aleviler, Kürtler sol için canlı kaynaklar olduğu gibi birçok üniversite, kentlerdeki birçok bölge halen sosyalist solun alanlarını oluşturuyor. Yani sosyalist gelenek yaşıyor ve beslenme kaynakları canlı durumda.

Peki eksik olan nedir? Bir kere Stalinizmin boyunduruğu ile bir yere varılamaz. Bahsettiğimiz gibi eğer Soğuk Savaş konjonktürü 70'li yıllarda Stalinizmin egemenliğindeki sosyalist harekete bir takım fırsatlar sunsaydı (yüksek siyaset oyuncusu olma gibi) ortaya hiç hoş bir şey çıkmayacaktı. Zaten 12 Eylül'e giden süreçte sosyalist soldaki "darlık" çok net biçimde ortaya çıkmıştı. Bu konunun ilgilileri için son yıllarda yaşanmış bir deneyim olan Nepal'i incelemelerini tavsiye ederiz. Son yılların bu en taze deneyimi Stalinizmin sınırları meselesini çok iyi ortaya koymaktadır.

Stalinizmin Kemalizme ya da postmodernizme evrilen versiyonlarından da hiçbir hayır beklememek lazım. Eğer sosyalizm Türkiye'de marjinallikten sıyrılarak sıçrama yapacaksa bu, her şeyden önce devrimci Marksizmin ete kemiğe bürünmesi ve sıkı bir Bolşevik örgütsel geleneğin ortaya çıkmasına bağlıdır. Böyle bir geleneğin öncülüğünde sosyalizm marjinallikten hızla kurtulacağı gibi burjuva düzeni sarsan bir konuma yükselmesi zor olmayacaktır. Marjinallik ile "devleşen" bir etki düzeyi, gelişimin iki uç noktası olsa da bu iki ana durağın arasın-

daki safhalar Türkiye gibi bir ülkede fazla zaman harcanan duraklar olamaz. "Türkiye gibi bir ülke"yi nasıl tariflemek gerekir? Sınıflararası uçurum çok derin, büyük çoğunluğu oluşturan genç nüfus geleceksiz, egemen sınıf kendi arasında bölünmüş ve aslında zayıf, devrimci gelenek çıkış için gerekli fiziksel olanaklara sahip... Böyle bir ülkede sosyalist gelenek ya genel anlamda etkisizdir, ya da etki kazanmaya başlarsa hızla çekim merkezi haline gelerek "devleşir" ve sistem olağanüstü koşulları yaşamaya başlar. Olağanüstü koşullarda sınıf hareketinin kaderi proletaryanın hazırlık ve donanım seviyesine ve sınıfın öncüsünün gelişkinliğine bağlıdır.

Ergun Aydınoglu'nun Perspektifi ve Siyasal İşçi Hareketi

Bütün bu konularla ilgili olarak (Türkiye solunun tarihi, ideolojik-politik zayıflıkları, solun bölünmüşlüğü'nün etkileri, siyasal bir işçi hareketinin gelişmesi, Türkiye'de kapitalist sınıfların gücü ve sınırları...) Ergun Aydınoglu'nun hatırı sayılır çalışması "Türkiye Solu (1960-80)"nda ileri sürülen kimi görüşlerle tartışmak yukarıdaki satırlarda ne demek istediğimizi daha açık hale getirecektir.

Öncelikle Aydınoglu'nun çalışmasının Türkiye solunun tarihi hakkında bugüne kadar çıkmış en nitelikli eser olduğunun altını çizmek gerekiyor. Stalinizmin elinde iyice çoraklaşan hatta çöllerleşen Türkiye solunun dünyasında Aydınoglu'nun söz konusu dönemle ilgili



Parlamentocu TİP tıkanıldığı ölçüde ayrışma ve parçalanma süreçleri kaçınılmaz olarak gerçekleşecekti. Önemli olansa bu ayrışmaların hangi yöne doğru olacağıydı. Maalesef bu dönemde devrimci Marksist bir siyasal öznenin ortaya çıkması için gerekli ulusal ve uluslararası şartlar mevcut değildi. Bölünmeler neticesine her biri Stalinizmin şu ya da bu ucundan tutan birçok örgütlenme ortaya çıktı. Vurgulanması gereken çıplak gerçeklik, Stalinist-Kemalist çizginin ufkunu aşamayan bir solun yenilgisinin kaçınılmaz olduğudur.

sunduğu genel panorama kalburüstü bir yapıt olarak gözlerden kaçmamalı. Aydınoglu'nun sunduğu genel çerçeve başarılı ise de Türkiye solunun başarısızlıkları ve potansiyelleri, kapitalist sistemin gücü ve zayıflıkları, yenilginin esas nedenleri ve Türkiye'de sınıf savaşının



genel eğilimleri gibi konulardaki perspektifleri bazı temel yanlışları içeriyor. Ergunoğlu'nun tezleri ile yürütülecek bir tartışma Türkiye devriminin sorunlarının ortaya konması için bizlere elverişli bir zemin sunmaktadır.

Aydinoğlu'nun Türkiye'de sınıf savaşımının genel eğilimi konusundaki perspektifinin temelini siyasal işçi hareketi tanımlaması oluşturuyor. Aydınoğlu'nun yaptığı tanımlamaya göre "siyasal işçi hareketi" siyasal yaşama, çalışma ilişkilerine ya da ekonomik-sosyal politikaya işçi sınıfının kurumsal ifadeleri aracılığıyla müdahalede bulunmasıdır. Bu genel tanıma ek olarak Ergunoğlu siyasal işçi hareketi konusunda şunları ekliyor: "Bir ülkede siyasal bir işçi hareketinin var olması, ekonomik, sosyal ya da endüstriyel ilişkiler dünyası ile sınırlı değildir. bütün bunlara ayrıca, bu toplumların kolektif hafızasında yer alan, işçi kültürüne ya da sosyal mücadelelere ilişkin elemanlar da eklen-



Aydinoğlu'nun 60'ların ikinci yarısında Türkiye solunun kaçırdığı fırsat olarak siyasal işçi hareketinin gelişimini göstermesi temelden yanlış bir değerlendirmedir. Sorun, hızla keskinleşen ve nihayetinde 15-16 Haziran büyük kalkışmasına varan sınıf mücadelesinin sosyalist devrim ihtimallerini gündeme getirmesi ama bu yükselişi değerlendirebilecek Bolşevik bir örgütlülüğün bulunmaması şeklinde konulmalıdır.

araştırma bölümlerine kadar pek çok yerde kendisini hissettirir." (Türkiye Solu, Aydınoğlu, Versus Yayınları, 2007, s.13)

Bu tanımlamadan yola çıkarak Aydınoğlu Türkiye'de solun sadece 1960'lı yıllarda gerçek bir siyasal işçi hareketi oluşturma potansiyeli taşıdığını belirtir. 1974-80 arasındaki dev kitle hareketliğini ise "siyasal bir işçi hareketini oluşturacak bir süreçten çok, sonunda tıkanmaya mahkum bir yükseliş" olarak değerlendirir. Bu anlamıyla siyasal işçi

melidir. Bu kültürün elemanları, işçi mücadelesi şarkılarının toplumun en geniş kesimlerinin folklorik kültürünün bir parçası olmasından, sosyal tarihte aşağıdan insanların rolünün ders kitaplarındaki yerlerine ya da üniversitelerdeki

hareketinin oluşturulması bakımından 1960'lı yıllarda büyük bir fırsatın kaçırıldığını anlatır. "Siyasal işçi hareketi oluşturma fırsatının yok edilmesi"nden sonra Türkiye solu bir daha iflah olamaz demeye getirir.

Ergun Aydınoğlu'nun sunduğu bu perspektif sınıf mücadelesinin genel eğilimini kavramak konusunda sınıfta kalıyor. Sorun siyasal işçi hareketi tanımlamasından başlıyor. Aydınoğlu öyle bir siyasal işçi hareketi tanımlaması yapıyor ki böyle bir şeyi sadece gelişmiş Batılı parlamenter demokrasilerde bulabiliriz. Aydınoğlu'nun kendisi siyasal işçi hareketinin bileşenlerini doğrudan saymıyor ama bunu biz yapalım: Güçlü reformist partiler, güçlü sendikalar, faaliyetleri sınırlanmayan sosyalistler, gelişmiş sivil toplum aygıtları... Batılı ülkeler içinde ABD'de böyle bir gerçekliğin olmadığını göz önüne aldığımızda geriye Batı Avrupa ile beraber Kanada, Yeni Zelanda ve Avustralya kalır. Zaten Aydınoğlu'nun kendisi de bu durumun farkında. Öyleyse şu sonucu çıkarmalıydı: Bahsettiği türden bir işçi hareketinin gelişiminin mümkün olabilmesi için kapitalist sistemin dengeye kavuşmuş olduğu refah devletleri asgari gerekliliktir. 1960'lar Türkiye'si'ni gözümüzün önüne getirdiğimizde karşımıza hiç de oturmuş bir sistem çıkmaz. Yani Aydınoğlu'nun tanımını yaptığı türden bir siyasal işçi hareketinin gelişimine el verecek bir ortam dönemin Türkiye'si'nde zaten bulunmamaktadır. Buradan yola çıkarak Aydınoğlu'nun beklediği ve istediği türden bir politik gelişimin yaşanması her şeyden evvel sol aktörlerin iradesi dışındadır ve esasen tarihsel olarak belirlenmiştir. Sınıflar arasındaki uçurumun dev boyutlarda olduğu sınıf savaşımının oldukça çetin geçtiği az gelişmiş kapitalist ülkelerde Aydınoğlu'nun beklentilerinin karşılanması mümkün değildir. Sistemin bekası konusunda tedirginlik duyan egemen sınıfların sosyalistlere ve işçi hareketine yönelmesi, yasal alanları darbelemesi hatta silaha sarılması az gelişmiş ülkelerde genel bir kural durumundadır. Yine de 1960'lı yıllar bu konuda biraz umut verir gibidir. 27 Mayıs Anayasa'sı siyasi özgürlükler ve sendikal haklar konusunda Türkiye'nin görmüş olduğu en geniş yasal zeminleri sunuyordu. Türkiye İşçi Partisi (TİP) sol reformist bir parti olarak toplumda heyecan yaratmakla kalmamış parlamento'ya girmeyi de başarmıştı. İşçi sınıfı da uyanışa geçmiş ve daha mücadeleci bir sendika olan DİSK örgütlenmişti. Aydınlar ve entelektüeller bu yükselişin cazibesine kapılmış, sol hareket belirgin bir entelektüel üstünlüğü taşıyor hale gelmişti. Ama hepsi bu kadar. Aydınoğlu'nun tanımlamasındaki siyasal işçi hareketinin gelişimi adına söylenebilecek "potansiyel" bu. Ama daha 1962'de başını Talat Aydemir ve Fethi Gürcan'ın çektiği radikal darbe girişimleri yatay bir tarihsel gelişim sürecinin mümkün olmadığını ortaya koyar. İleriye ya da geriye doğru bir kırılmanın yaşanması kaçınılmaz gibidir. Daha 1962 gibi bir tarihte bahsi geçen, kolay bir şey değildir; düzenin kolluk kuvvetlerindeki ayrışmadır söz konusu olan. Sola kayış sürdüğü sürece ne emperyalist kapitalist sistem gelişmelere seyirci kalma lüksüne sahipti ne de sürecin baş aktörü TİP mevcut konumunu koruyabiliirdi. Nitekim bir süre sonra siyasal İslamcı ve faşist çeteler solun üzerine salındı. Sonrasında da zaten 12 Mart



darbesini gerçekleştireceklerdi.

Aydınoğlu Türkiye'de siyasal işçi hareketinin gelişmesinin fırsatlarından bahsederken kilit unsur şüphesiz TİP'ti. Ama TİP'in kendisi de o dönem açık bir tıkanma ile karşı karşıyaydı. TİP'in parlamentocu ılımlılığının, belirli bir noktadan sonra radikalleşen mücadelenin ihtiyaçlarını karşılaması mümkün değildi. Bu yüzden de radikalizm yönündeki kopuşlar kaçınılmazdı. TİP yükselen sınıf mücadelesine belirli bir süre liderlik yapmış olsa da 1960'ların ikinci yarısında kendi doğal sınırlarına ulaşmıştır. Bu saatten sonra ayrışmaların olması olağan bir gelişmedir. Hatta bunu kendi başına olumlu bir gelişme olarak da değerlendirebiliriz. Ama asıl hayati önemdeki konu ayrışmaların içeriğidir. Bir sürü ayrışma gerçekleşmiştir ama ne yazık ki bunların hiçbirisi Marksizm programına doğru olmamıştır. 1970'lere damgasını vuran asıl olay budur, yoksa olmayan bir siyasal işçi hareketi potansiyelinin heba olması değil. 70'lerde sınıf hareketi dev boyutlara ulaşmıştır ama Stalinist çizginin bir sürü varyantının bu harekete öncülük etmesi mümkün olmamıştır. Türkiye sınıf hareketinin altın çağlarına ilişkin bahsedebilecek tek çıkış yolu, ayrışmalar neticesinde ortaya çıkacak olan devrimci Marksist bir çizginin sağlam bir örgütsel gelenek yaratarak işçi sınıfı içerisinde güçlenmesinden geçmekteydi. Dolayısıyla Aydınoğlu'nun 60'ların ikinci yarısında Türkiye solunun kaçırdığı fırsat olarak siyasal işçi hareketinin gelişimini göstermesi temelden yanlış bir değerlendirmedir. Sorun, hızla keskinleşen ve nihayetinde 15-16 Haziran büyük kalkışmasına varan sınıf mücadelesinin sosyalist devrim ihtimallerini gündeme getirmesi ama bu yükselişi değerlendirebilecek Bolşevik bir örgütlülüğün bulunmaması şeklinde konulmalıdır.

Parlamentocu TİP tıkanmış ölçüde ayrışma ve parçalanma süreçleri kaçınılmaz olarak gerçekleşecekti. Önemli olansa bu ayrışmaların hangi yöne doğru olacağıydı. Maalesef bu dönemde devrimci Marksist bir siyasal öznenin ortaya çıkması için gerekli ulusal ve uluslararası şartlar mevcut değildi. Bölünmeler neticesine her biri Stalinizmin şu ya da bu ucundan tutan birçok örgütlenme ortaya çıktı. Vurgulanması gereken çıplak gerçeklik, Stalinist-Kemalist çizginin ufkunu aşamayan bir solun yenilgisinin kaçınılmaz olduğudur.

Sıçramalı-Kırılmalı Bir Gelişim Seyri

Türkiye gibi az gelişmiş kapitalist ülkelerde tarihin hızlandığı dönemlerde- emekçiler ve gençler uyanışa geçtiğinde- burjuva düzenin sınırları zorlanmaya başlar. Bunun doğrudan sonucu iklimin sertleşmesidir. Bu durum ise uzun süre devam edemez. Emekçilerin grevleri, işgalleri ve gösterilerine faşist saldırılar, tutuklamalar, işten atmalar vb ile karşılık verilir. Burjuva sistem iktisadi ve sosyal bir krizin içine düşmüştür. Bu olağanüstü şartlarda olağan metotlarla mücadele yürütülemez. Devrim ya da karşı devrim; söz konusu olan bu ikisidir. Siyasal işçi hareketi adına ortaya sürülen geniş işçi partileri türünden oluşumlar bu süreçte bir işe yaramaz. Aydınoğlu, Şili'de ve

Endonezya'da bir dönem siyasal işçi hareketinin varlığından bahsediyor ama bu ülkelerdeki kitlesel işçi partilerinin oynadığı yıkıcı rolden bahsetmiyor. Bu örneklerde gösteriyor ki esas mesele değişik işçi örgütlerinin sosyalist devrim, işçi iktidarı ve devrimlerin yayılması konusundaki pozisyonlarıdır. Partilerin geniş mi dar mı, solun tek çatı altında mı yoksa çok parçalı mı olduğundan daha önemli olan Marksist programın ne ölçüde benimsendiğidir.

Şili, Endonezya, İran (1953) gibi örnekler az gelişmiş kapitalist ülkelerdeki genişleyen işçi hareketlerinin sistemin "zor aygıtlarıyla"

karşılaşmasının kaçınılmaz olduğunu gösterir. Bu ülke deneyimleri, Aydınoğlu'nun tanımladığı şekliyle siyasal işçi hareketinin az gelişmiş kapitalist ülkelerde oturmuş bir yapıya bürünmesinin maddi temellerinin son derece sınırlı olduğunu kanıtlamaktadır. Devrim ya da karşı devrim denklemi, aslında zoru hangi sınıfın kullanacağını ortaya çıkışı ile çözümlenir. Bu nedenle işçi sınıfının zor aygıtlarına maruz kalan değil bunu kullanan bir pozisyona geçmesi için hazırlık yürüten bir parti, ancak böyle bir parti, devrimci bir rol üstlenebilir.

Aydınoğlu'nun bahsettiği geniş işçi partileri devrimci yükseliş dönemlerinde işçi hareketinin ihtiyaçlarına cevap veremediği gibi olsa olsa işçi sınıfının devrimci atılımının önünde ayak bağı olacaktır. Böyle dönemlerde devrimci işçi hareketinin burjuvazinin hamlelerine cevap vermesi ve toplumsal bunalıma devrimci çözümler üretmesi sınıf mücadelesinin kaderini belirleyecektir. 1970'lerde Türkiye'de bu, hayata geçirilememiştir çünkü sosyalist solun genel nitel zayıflığı nedeniyle bunun gerçekleşmesi mümkün değildir.

Örgüt Bolluğu

Sosyalist örgütlerin bölünmüşlüğünden şikayet edip bu bölünmüşlüğe son verecek birleşmelerin çağrısını yapmak o kadar yaygın ki bu genel kanıyla ters düşmek kolay iş değil. Aydınoğlu da bu meseleyi ziyadesiyle vurgulamış. Gerçekten de örgütlerin aşırı bölünmüşlüğü pratik mücadelelerde inkar edilemez kimi zaafırlar yaratıyor. Bunda şüphe yok. Ama sosyalist solun

Türkiye gibi az gelişmiş kapitalist ülkelerde tarihin hızlandığı dönemlerde- emekçiler ve gençler uyanışa geçtiğinde- burjuva düzenin sınırları zorlanmaya başlar. Bunun doğrudan sonucu iklimin sertleşmesidir. Bu durum ise uzun süre devam edemez. Emekçilerin grevleri, işgalleri ve gösterilerine faşist saldırılar, tutuklamalar, işten atmalar vb ile karşılık verilir. Burjuva sistem iktisadi ve sosyal bir krizin içine düşmüştür. Bu olağanüstü şartlarda olağan metotlarla mücadele yürütülemez. Devrim ya da karşı devrim; söz konusu olan bu ikisidir.



krizinin özü gerçekten burada mı yatıyor? Soldaki seri bölünmeler zincirinin ilk halkasını TİP'in tıkanmış ve ilerleyemez hale geldiği yıllar olan 1967-68 sürecine kadar götürebiliriz. 1970'lere gelindiğinde bu bölünmeler iyice dallanıp budaklandı ve aşırı bir karakter kazandı. Gelgelelim kitle hareketi büyümesini sürdürdü ve toplumsal hareket, ortaokul çocuklarından

köylere, hatta polis teşkilatına kadar ulaşabileceği her yere neredeyse ulaşmıştı. Solun bölünmüşlüğü kitle hareketinin gelişmesini engellemedi. Elbette ki bu dönem için de aşırı bölünmüşlüğü yarattığı zaafılar bulunmaktadır. Ama şurası gözden kaçırılmamalı: Özellikle belli başlı örgütlerin kendi başlarına siyasal süreci etkileyebilecek güçleri zaten vardı. Bu anlamıyla 1970'li yıllar boyunca bölünmüşlüğü getirdiği niceliksel bir zafiyetten söz edilemez. Devrimci Yol, TKP, Halkın Kurtuluşu, Kurtuluş vb örgütler devasa kütlelere dönüşmüşlerdi. Bu tarz örgütlenmeler ülke çapında istedikleri inisiyatifi alabilecek durumdaydılar. Toplumsal krizi devrimci yönde açacak adımlar atarak öncülüklerini ispatlayacak niceliksel güçleri vardı. Ama niteliksel olarak durum tam tersiydi. Niceliksel gelişim ne kadar görkemli ise niteliksel zayıflık da bir o kadar çarpıcıydı. İdeolojik programatik gerilik öyle ileri boyutlardaydı ki solun neredeyse tamamı Stalinizmin bataklığında

aşamalı devrim perspekti-

fiyle sosyalist devrim programını tam da devrimci bir dönemde reddetmekle meşguldü. Örgütsel zafiyetler de bir o kadar ilerideydi.

Bölünmüşlük konusunda bugün de benzer bir örnek verilebilir. Bölünmüşlüğü sol güçten düşürdüğü hep söylenir. Ama mesele bu mu diğer taraftan? Örneğin

TKP ulusal çapta siyaset edebilecek güce sahip, niceliksel bir sorunu yok. Ama parti politikasını ulusal-cılıktan, Kemalizmden, orta sınıf solculuğundan ayırmadığı ölçüde emekçi kitleler arasında bir heyecan yaratması mümkün değil, böyle bir politikayla devrimci bir duruş zaten söz konusu olamaz. Dolayısıyla içerikten bağımsız olarak körü körüne ortaya atılan birlik önerisinin ayaklarının yere bastığı söylenemez.

Birleşmeler konusunda da ÖDP deneyimi oldukça açıklayıcı. Onlarca sol yapının birliği fazla bir etki göstermeden dağılmaya başladığında ortaya eskisinden de karamsar bir tablo çıkmıştı. Dolayısıyla solda birlik meselesini her derde deva olan bir mite dönüştürmek hiç de anlamlı değil.

Niteliksel gelişimin birlik mefhumundan çok daha belirleyici olduğuna bir örnek de sosyalistlerin yönetimde oldukları sendikalar ve demokratik kitle örgütlerinin içburkan mevcut halinden verilebilir. KESK yönetiminde uzun yıllardır kendisini sosyalist görenlerin bir çeşit birliği bulunuyor. Ama bu kadar elverişli bir araca rağmen KESK'i daha da etkisiz ve küçük bir sendika haline getirmeyi başaranlar da bu aynı Türkiye solunun "devrimci" bileşenleri olması gerçekten çarpıcıdır.

Sonuç Olarak

"Sınıf hareketi geri, sol zayıf durumda, o halde güçlerinizi birleştirin" düz mantığı deneyimlerin sınavından geçemedi. Sosyalist solun yeniden güçlenmesi o kadar kolay olmayacak. Kestirme sonuçlar beklemek insanları kaçınılmaz şekilde hayal kırıklığına sürükleyecektir. Sosyalist solun çok parçalı hali ancak sosyalist solun kabuk değiştirerek niteliksel bir dönüşüm gerçekleştirmesi ve bunun da kendisini sağlam bir örgütsel gelenek olarak ifade etmesiyle mümkün olabilir. Bu durumda sosyalist mücadele yeni bir itilim kazanacak ve emekçiler ile gençler için büyük bir çekim merkezi haline dönüşecektir. Bu meselenin bir yüzü. Diğer taraftan on milyonlarca işsiz ve yoksulun bulunduğu Türkiye'de kapitalist düzen gerçekte bir hayli zayıf ve esas olarak emekçi sınıfların örgütsüzlüğü sayesinde bir nebze istikrar sahibi. Sınıf mücadelesini yükseltecek rüzgarlar kolayca güçlü bir fırtınaya dönüşebilir. İşte bu noktada bahsettiğimiz yeni devrimci gelenek başrole geçecektir.

Veli U. Arslan

Sosyalist solun yeniden güçlenmesi o kadar kolay olmayacak. Kestirme sonuçlar beklemek insanları kaçınılmaz şekilde hayal kırıklığına sürükleyecektir. Sosyalist solun çok parçalı hali ancak sosyalist solun kabuk değiştirerek niteliksel bir dönüşüm gerçekleştirmesi ve bunun da kendisini sağlam bir örgütsel gelenek olarak ifade etmesiyle mümkün olabilir. Bu durumda sosyalist mücadele yeni bir itilim kazanacak ve emekçiler ile gençler için büyük bir çekim merkezi haline dönüşecektir. Bu meselenin bir yüzü. Diğer taraftan on milyonlarca işsiz ve yoksulun bulunduğu Türkiye'de kapitalist düzen gerçekte bir hayli zayıf ve esas olarak emekçi sınıfların örgütsüzlüğü sayesinde bir nebze istikrar sahibi. Sınıf mücadelesini yükseltecek rüzgarlar kolayca güçlü bir fırtınaya dönüşebilir. İşte bu noktada bahsettiğimiz yeni devrimci gelenek başrole geçecektir.



21. Yüzyılın Yükselen Gücü: ÇİN-İ

Hegemonya Savaşında Yeni Perde

Uluslararası politika sahnesinde mutlak ABD hegemonyasının çoktandır aşınmaya başladığı bir sürecin içinden geçiyoruz. Bu süreç gelecek on yılda uluslararası ekonomi politığın kilit noktalarında kimi değişmelerin yaşanacağını gösterdiği gibi, kutupların bolluğuyla önceki dönemden ayrılan farklı bir dünya dengesine, yeni dünya savaşlarının yaşanabileceği acımasız bir paylaşım savaşları ağına işaret ediyor.

ABD 2. Paylaşım savaşı sona erdiğinde dünya üzerindeki uluslar üzerinde emperyalist siyasetini yürütebileceği politik, ekonomik ve kültürel hegemonya dayanaklarını inşa etmiş; SSCB'nin çözülmesiyle beraber de artık "tek kutup" olarak dünya siyasetinin temel belirleyici halkası konumuna yükselmişti. Ancak bu mutlak hegemonyanın sürdürülmesinde ABD'nin önüne bir dizi sorun çıktı. 97 Asya krizi, IMF'nin etkisinin düşüşü, ABD ekonomisinin dünyanın büyüyen güçlerine oranla yaşadığı sıkıntılar 1990'lardan 2000'lere kadar olan süreçte ABD'nin başını ağrıtan unsurlar olmaya devam etti. 2000'lerin sonlarına geldiğimizde kredi köpükleriyle ve borç hummasıyla nefes alamaz hale gelen kapitalizmin girdiği aşırı üretim kriziyle bu etkiler kendisini daha da yoğun hissettirdi. Üstelik bu dönemde ABD bir yandan hiçbir sonuç alamadığı Afganistan bataklığında debelenirken bir yandan da başını Çin, Hindistan, G. Kore gibi Asya ülkelerinin çektiği bir dizi yeni gücün gösterdikleri muazzam gelişmeyle, kendisini orta vadede girişeceği yeni bir hegemonya savaşına hazırlamak zorunda kalıyordu.

Çin 2010'a girerken Ortadoğu'da üs kurma hazırlıklarına girişiyor, ABD'nin onca yıllık arka bahçesi Latin



Amerika'da stratejik müttefikler edinip enerji piyasaları-na müdahil oluyor, Afrika'ya yatırımlar yapıyor, ulaşım, enerji gibi kilit sektörlerde yurtdışına açılıyor, ekonomik gelişmesine paralel olarak da yayılmacı siyasetine uygun düşecek çapta bir askeri kuvvet oluşturmak için askeri bütçesini yılda %20 oranında artırıyor. ABD ise 2009'da Pakistan'a yaydığı Afganistan savaşıyla, Hindistan gibi stratejik müttefikleriyle, Ortadoğu'da elinde tuttuğu kilit noktalarla Çin'i çembere almaya çalışıyor ve kendisiyle birlikte hareket etmesi için onun üzerinde baskı kuruyor.



Çin ise bu dönemde ABD'yi doğrudan karşısına almayı hiç istemedi. Çin'in gelecekte Ortadoğu'nun ve Orta Asya'nın kilit bölgelerini ele almak için planlar yaptığını ve ekonomik gelişimi ABD'yi kısıpaca alacak ölçüye ulaştığında, buna mukabil olarak da tüm dünyaya kollarını uzatabilecek modern bir savaş gücünü tesis ettiğinde ABD'ye karşı sesini yükselteceğini söyleyebiliriz. Şu an içinse ABD'nin dünya emperyalist hiyerarşisindeki birinci konumu, dünya ekonomisi üzerindeki ağırlığı, sahip olduğu muazzam askeri kaynaklar, devasa savunma(saldırı olarak okunmalıdır) bütçesi

siyasette belirli bir denge koşulunu yaratmış durumdadır. Şu aşamada ABD'nin yerini bu alanlarda dolduracak bir odak bulunmadığı için gerek Çin gerekse Rusya ABD'nin Afganistan ve Pakistan müdahalelerine pek seslerini çıkaramıyorlar; ancak kendi aralarında ittifaklar yapmaktan da geri durmuyorlar. Zira büyük dolar rezervlerine sahip olan Çin de birçok bakımdan ABD ekonomisine bağımlı durumda. Dolayısıyla ABD Orta Asya üzerindeki planlarında Çin'i kendi istekleri doğrultusunda hareket etmeye çağırırken bu nesnel koşulların doğrudan etkisiyle planlarını yapıyor, onu işbirliğine zorluyor. Ancak Çin'in eli güçlendiğinde neler olabileceğini tahmin etmek de çok zor değil. Bu noktada mevcut statükonun on yıllar boyu süremeyeceğini ve hegemonyayı yaratan güçler bileşkesinin ABD'nin elinden zaman içinde kayabileceğini belirtmek yerinde olacaktır. Son kertede yeni odakların ulaşacakları iktisadi

güç ile ellerindeki pazar ve hammadde olanaklarının görece darlığı bir tezat yaratacak ve iktisadi gelişimin belirleyiciliğinde kullanılacak askeri güç sorunların çözümünü(pazarların dağılımı, hammadde bölgelerinin denetime alınması) için bir alternatif olma özelliğine erişecektir. Bu şekilde bakıldığında tablo bir önceki yüzyılda yaşananlara ne denli benziyor! Burjuva yayın organlarında, Çin'in hegemonik bir güç durumuna erişme ihtimali değerlendirilirken bundan yüzyıl önce insanlığı iki dünya savaşına götüren bir paylaşım kavgasının çıktığı döneme sıklıkla göndermelerde bulunuluyor.

Kısaca, dünyanın emperyalist devlerinden(ABD, AB, Japonya gibi) doğu(Asya) odaklı ülkelere doğru bir güç kayması gerçekleşmekte olduğunu söylemek yerinde olacaktır. Bu eksen kayması bugün ticaret savaşları şeklinde tezahür edecek olsa dahi, çatışmanın ihraç pazarları kavgasından politik ve askeri alanlara yayılışını da bugünden görmek gerekiyor. Asya'nın yükselişinin motor ekonomisi ise elbette Çin. Piyasa kapitalizmine geçişle beraber 30 yıl içerisinde muazzam bir atılım yapan, binlerce yıllık tarihinde hiç görülmedik bir sıçrama gerçekleştiren ve dünyanın zirvesine oynayacağını her fırsatta gösteren Çin, yükselişteki tüm ülkeler içinde özel olarak incelenmeyi hak ediyor. Bu yükselişin temellerini kavramak ve Çin'in bir zamanlar eşitliğin hüküm sürdüğü sosyalist bir devlet olduğu savlarını çürütmek için öncelikle Çin tarihine kısaca bir göz atmak faydalı olacaktır.

1949 Devrimi ve Çin Halk

Cumhuriyeti'nin Sınıf Karakteri

1925-27 arasındaki devrimin, Stalinist kliğin egemen olduğu Komintern'in ihanetçi politikalarıyla yenilmesinin ardından ÇKP içerisinde örgütlenen devrimci proleter katmanlar atomize olmuş ve parti içerisinde küçük burjuva eğilimler güç kazanmıştı. 1927 sonrasında önderlik ve kadroları büyük oranda yok edilen ÇKP, Mao önderliğinde kırsala çekilirken artık proleter sınıf temelini kaybetmiş ve bir köylü ordusu olmaya doğru yol almaya başlamıştı. Nisan 1927'de yaklaşık yüzde 60'ı işçilerden oluşan ÇKP(1), 1949'a gelindiğinde yüzde 3'ün altında bir işçi üye profiline sahipti(2).

ÇKP'nin yaşadığı niteliksel dönüşümü Troçki şu şekilde ortaya koymaktadır:

"Kentlerde devrimin uğradığı belirleyici yenilgiden sonra, parti, yine de belli bir süre için, uyanan köylü yığınlarından on binlerce yeni üyeyi kendisine çekebilir. Bu olgu gelecekteki büyük olanakların müjdeleyici bir işareti olarak önemli bir olgudur. Fakat tartıştığımız dönem açısından bu olgu aslında yalnızca ÇKP'nin çözülüşü ve tasfiyesinin bir biçimidir, çünkü proleter çekirdeğini kaybetmekle kendi tarihsel hedefine uygun bir parti olma özelliği son bulur."(3)

Troçki'nin büyük bir parlaklıkla analiz ettiği gibi Mao önderliğindeki ÇKP ve onun Halk Kurtuluş Ordusu küçük-burjuva liderlik tarafından yönetilen bir köylü ordusuydu. Bu unsurun önüne koyduğu ya da "mecbur

Yeni rejimin hükümet başkanlığına getirilen Mao'nun başkan yardımcılarının birinin Komintang'ın kurucusu ve 1911 devrimiyle kurulan burjuva cumhuriyetin ilk cumhurbaşkanı olan Sun Yat-sen'in eşi bayan Sun Yat-sen olması ya da rejime başından beri sadık "kırmızı kapitalistlerin" varlığı rejimin niteliğine yeterince ışık tutmaktadır. Hükümetin 1949 yılındaki programında uygulanacak politikanın "özel sektörün ve kamu sektörünün işçiler ve patronlar yararına işlediği; üretimin ilerlemesi ve ekonominin refaha kavuşması için anavatan ile yabancı ülkeler arasındaki ekonomik işbirliğinin teşvik edildiği" bir politika olarak tanımlanması 1949'daki rejimin niteliğini ele veren ipuçlarını barındırıyor. Bu program kapitalist temelde bir ulusal kalkınmanın bayağı bir ifadesinden başka bir şey değildi. Mao Zedung ve ÇKP bürokratlarının kutuplar arasında yaşadıkları eksen kayması hiçbir zaman onları sosyalist yapmaya yetmedi, onlar proletarya karşısındaki konumlarını her daim korudular.



kılınarak" vardığı hedef işçi iktidarı, sosyalizm vs değildi. 1949 devrimi ile kurulan yeni rejimde, işçi sınıfı, yoksul köylülük ve askerlerden seçilerek oluşturulan işçi komiteleri ya da sovyetlerden eser yoktu. Aksine ÇKP, 1949'da işçilere sakin olma çağrıları yapıyordu. Yeni kurulan rejimin perspektifi Mao'nun "yeni demokratik aşaması" idi. Bu çerçeve, Çan-Kay-Sek'in yanında Tavyan'a kaçmayan kapitalist unsurlarla, "milli burjuvazi" ile ittifakı da barındırıyordu. Böylece tüm nesnel temellerinden koparılıp ortak düşman kategorisine yükseltilem emperyalizm gerçek düşman haline getirilirken, ulusal burjuvazi de Çin'in gelişmesine katkı koyduğu sürece desteklenmesi gereken bir unsur olarak gözüküyordu. Mao'nun öngördüğu dört sınıfın ittifakı Japonya'ya karşı verilecek savunma savaşında, feodal güçlerin elini zayıflatacak toprak reformunda, ekonominin bazı sektörlerinde devlet eliyle yürütülecek kapitalist uygulamalarda ve büyük kapitalistlerin hakim olacağı özel sektöre verilen ayrıcalıklarla sağlanacak ulusal kalkınma programında tam ifadesini buluyordu. İnsan ne kadar iyi niyetli ve Pollyannacı olursa olsun, şaşı bakmayı öğrenmediğu sürece Çin'in Mao önderliğinde attığu bu adımların sosyalizme geçiş olduğunu söyleyemez.



Yeni rejimin hükümet başkanlığına getirilen Mao'nun başkan yardımcılarında birinin Komintang'ın kurucusu ve 1911 devrimiyle kurulan burjuva cumhuriyetin ilk cumhurbaşkanı olan Sun Yat-sen'in eşi bayan Sun Yat-sen olması ya da rejime başından beri sadık "kızıl kapitalistlerin" varlığı rejimin niteliğine yeterince ışık tutmaktadır. Hükümetin 1949 yılındaki programında uygulanacak politikanın "özel sektörün ve kamu sektörünün işçiler ve patronlar yararına işlediğu; üretimin ilerlemesi ve ekonominin refaha kavuşması için anavatan ile yabancı ülkeler arasındaki ekonomik işbirliğinin teşvik edildiğu" bir politika olarak tanımlanması 1949'daki rejimin niteliğini ele veren ipuçlarını barındırıyor. Bu program kapitalist temelde bir ulusal kalkınmanın bayağı bir ifadesinden başka bir şey değildi. Mao Zedung ve ÇKP bürokratlarının kutuplar arasında yaşadıkları eksen kayması hiçbir zaman onları sosyalist yapmaya yetmedi, onlar proletarya karşısındaki konumlarını her daim korudular.

1949 devriminin yarattığu rejimi, yakınlarda ölen "kızıl kapitalist" Rong Yiren'in gelişim öyküsünden de okumak mümkün. Rong, 1949 devrimi öncesinde 80 bin kişinin çalıştığu yirmiden fazla tekstil ve un değirmeninden oluşan bir aile şirketi ve Şangay'da bir bankanın başkanı olan bir kapitalist seçkindi. 2. Dünya Savaşı sonrasında Komintang yönetiminin basiretsizliği ile yarattığu kaos ortamı karşısında Çin burjuvazisinin bir kısmı, "milli burjuvazi" ile ittifak perspektifine sahip ÇKP'ye yönelmişlerdi. Rong'un şu sözleri o dönemde kimi kapitalistler ile ÇKP arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktadır: "Komünist Partisi'ni onaylamak için sadece bir elimi kaldırmıştım. Eğer iki elimi kaldırmış olsaydım bu teslim olmak anlamına gelecekti. Sadece bir elimi kaldırmış olmam hatalıymış. Şimdi her iki elimle birlikte partiyi destekliyorum." ÇKP'nin şekillendirdiğu yeni rejim bu desteği karşılıksız bırakmadı; işçi sınıfının her türden bağımsız örgütlenmesi bastırılırken özel mülkiyet korunuyor ve Şangay'da Rong'un şirketlerinin çökmesini engelleyecek olan gerekli parasal destek, hammaddeler ve iş bağlantıları sağlanıyordu.

Özetleyecek olursak: 1949 devrimi, sosyalist değil ulusal kalkınmacı bir modele dayalı bir rejim doğuran bir ulusal devrimdir. Proletaryanın doğrudan ya da dolaylı biçimde katılımcısı olmadığı; sovyetler ya da benzeri proleter iktidar organlarının yaratılmadığı bir devrim süreci proleter bir devrim süreci olarak tanımlanamayacağı gibi, sonrasında da işçi devletine dönüşemez! 1949 Devrimi'ni izleyen süreçte yaşanan değişiklikler Marksizmin bu en temel önermesini bir kez daha doğrulamıştır.

1949 devrimi, sosyalist değil ulusal kalkınmacı bir modele dayalı bir rejim doğuran bir ulusal devrimdir. Proletaryanın doğrudan ya da dolaylı biçimde katılımcısı olmadığı; sovyetler ya da benzeri proleter iktidar organlarının yaratılmadığı bir devrim süreci proleter bir devrim süreci olarak tanımlanamayacağı gibi, sonrasında da işçi devletine dönüşemez! 1949 Devrimi'ni izleyen süreçte yaşanan değişiklikler Marksizmin bu en temel önermesini bir kez daha doğrulamıştır.



Sermaye Birikim Modelinin Değişmesi

Çin'in sosyalist bir devlet ya da en azından yozlaşmış bir işçi devleti olduğuna dair yanılsamalar aslında, 1949 devriminden sonra uluslararası platformda kendisine müttefik edinme amacıyla hareket eden hükümetin, iki kutba doğru ayrışma yaşayan bir dünyada kendine manevra alanları yaratabilmek amacıyla emperyalist güçlerden birine eklemlenmesiyle başladı. Çin devri-



Mao 1972'de ABD Başkanı Nixon ile biraraya gelerek SSCB karşıtı bir ittifak oluşturmuştu.

miyle beraber yurtdışına çıkan ve hükümete muhalif bir tutum izleyen Çan Kay-Şek ABD'den aldığı destekle birçok konuda hükümeti sıkıştırıyor; ABD'nin, Kore'deki savaş ve SSCB ile ilişkiler üzerinde yaptığı baskılar neticesinde Çin hükümeti gittikçe Doğu Bloku eksenine kayıyordu. SSCB ve ÇKP işbirliğinin tarihsel kökenleri, SSCB'nin ekonomik modelinin Çin'e vaat ettiği büyük kalkınma oranları, küçük burjuva ideolojiyle donanmış Maocu önderliğin gözlerini kamaştırıyor; SSCB'nin ekonomik-politik işbirliğinin kazanılmasıyla başlayan süreç işte böyle olgunlaşıyordu. Bu sayede ÇKP bürokratlarının öncülüğünde SSCB'dekine benzer bir sermaye birikim modeli benimsendi ve ekonominin kilit sektörlerinde devlet mülkiyeti, planlı ekonomi Çin'in sosyalizme geçişi olarak sunuldu. Çin'in ulusal devrimden, bu yeni sermaye birikim modeline geçişinin sürekli devrimin Çin topraklarında zaferi olarak kimi Troçkistlerce sunulması da böyle gerçekleşti. Şaşı bakmayı öğrenen, dahası bunu alışkanlık edinenler şu çok basit gerçeği bir kez olsun göremediler ve işçi devleti argümanına kör bir tutkuyla sarılıp sonu Stalinizmi aklamaya giden birçok yeni tartışmada oportünizmin kör kılıcını kuşandılar. Gerçek şuydu: ÇKP önderliğindeki hükümeti devlet mülkiyetine götüren şey, ÇKP bürokratlarının en nihayetinde komünist olmalarından doğan dürtüyle sosyalist ekonomiye geçilmesi ya da devrimin sürekliliğini sağlamak için atılan adımların (bu adımlar proletaryanın iktidarı ele almasına götürür, ancak küçük

burjuva önderliğin bunu yapmasını beklemek sürekli devrimden de hiçbir şey anlamamaktır.) zorunluluğu değil, bürokrasinin kendi iktidarını sağlamlaştırmadaki çıkarları, uluslararası konjonktürün dayatmaları ve SSCB'yle yakınlaşmanın ÇKP bürokratlarına ve partiye yakın burjuvalara sağladığı sınıf çıkarlarıydı.

Böylece şimdi, Çin'deki rejimin işçi devleti olduğuna dair yanılgıların hangi tarihsel olaylardan ileri geldiğini görebiliyoruz. Çin'de zaten iktidarı devrimle beraber ele alan bir işçi sınıfı olmadığı gibi, devlet mülkiyeti sistemini de yukarıdan aşağıya doğru örgütleyen bürokratlar oldu. Üstelik bunu çok da sert yöntemlerle ve işçi kalkışmalarını ezerek yaptılar. Bir toplumsal sınıfın kendi karakteriyle örtüşen politikaları, bu toplumsal sınıfın diğer sınıflar karşısındaki konumu ve iktidara yönelik hamleleri ancak onun sınıf çıkarları bütünselliğinde bir anlama kavuşur. Dolayısıyla bürokrasinin ve parti desteğini alan burjuvazinin mevcut ekonomik sistemi değiştirip işçi devletini kurduğunu ilan etmek ancak devekuşlarına yakıştır. Marksistler lafa söze kanmazlar, sınıfların konumlanışlarına göre kendi dayanak noktalarını oluştururlar. Bugün adında komünist sözcüğü geçen ÇKP'nin dünya üzerinde hiçbir burjuvazinin yapmadığı sertlikte işçileri acımasızca sömürmesi tarihsel bir ironi olarak görülebileceği gibi Maoizmin ve Stalinizmin aşamacı diğer versiyonlarının sürüklendiği noktayı özetlemesi bakımından da ibretliktir. Bugün Çin konusunda Mao'ya duyulan özlem nostaljik bir esinleniş ve gerçeklikten ayrılıp düşsel sosyalizm sularında yolculuk etmek anlamına geldiği gibi, aynı zamanda dünyanın tarih boyunca gördüğü en vahşi sömürü düzenine sahip olan Çin'in geldiği durumdan Mao ve ÇKP'yi mesul tutmamak demektir. Halbuki Çin'in kapitalizme doğru "uzun yolculuğu" kimi zikzaklara rağmen kesintisiz bir süreçti ve bu işin temelini atan da Mao önderliğindeki Çin Komünist Partisi idi. Çin'in, yönetici sınıfın bir zikzağıyla beraber işçi devleti haline gelmiş olmamasının temel sebebi, ironik olacak ama onun aslında hiçbir zaman işçi devleti olmamış olmasıydı. İşçi devletini ancak işçiler yaratabilir, bürokratlar değil. Planlı ekonomiden önce de işçiler iktidarda değildi, bürokrasi 80'lerde planlı ekonomiyi terk edip özelleştirmelere başlayınca da bu kararlarda işçiler söz sahibi olmadı. Bu ne menem bir işçi devletidir ki ülkenin politik gündemindeki her dönüm noktasında tüm adımlar işçilere rağmen bürokrasi tarafından atılıyor?

Devlet güdümünde ve bürokrasinin denetiminde gerçekleşen yeni sermaye birikim modeline geçişle beraber Çin burjuvazisinin bazı katmanları sermayelerini yurtdışına kaçırdılar. Birçok devletleştirme de zor yoluyla değil, ödemeler yoluyla yapıldı. Yani sermayesine karşılık belli bir faiz alan burjuvazi bu devletleştirmeler yoluyla bizzat devletten ayrıcalıklar edindi ve "kızıl kapitalistler" efsanesi böyle ortaya çıktı. Bürokrasiyle yakın ilişkide olanlara ve ülkeden kaçmayanlara müdürlükler, üst düzey yöneticilik görevleri verildi. Tüm bunlar kadar önemlisi, işçi sınıfı devletleştirmeler boyunca hiç rol almadı. Bürokrasi mutlak hakimiyetini sağlamlaştırdı,



toplumsal hayatın tüm süreçlerinde baskıcı bir otorite olarak Asya toplumlarının ceberrut devlet geleneklerinin yeni bir sürdürücüsü oldu ve ulusal kalkınma stratejisine zarar verebilecek her türlü işçi muhalefetini vahşice bastırdı. Yeni sermaye birikim modeliyle birlikte Maoçu ulusal kalkınmacı perspektif gereğince "Büyük İleri Atılım" ilan edildi. Yeni atılımın amacı, ülkenin tüm ekonomik kaynaklarını üretimi arttıracak bir şekilde örgütleyip endüstriyel kalkınmayı sağlayarak ileri kapitalist ülkeleri yakalamaktı. Bu ise işçilerin üretkenliğinin artırılması, sömürünün derinleşmesi demekti. "Büyük İleri Atılım"ın sonu hazin oldu. 1958-59 yılları arasında kıtlık sonucu 40 milyon kadar kişi can verdi.

Çin'in "Piyasa Sosyalizmi"ne Geçiş

Çin ekonomisinde gerçekleşen 1979 dönüşümü küçük burjuva çevrelerde sıklıkla Maoizm'den bir kopuş olarak yorumlanır ve gelişen Çin kapitalizminin yarattığı tahribatlardan Deng Xiaping kliği sorumlu tutulur. Küçük burjuva sosyalizminin karakteristik özelliğidir: işler ters gitmeye başladığı, "sosyalist" ülkelerin iktidarındaki bürokrasi kendi sınıf çıkarları gereği piyasaya eklemlenmeye giriştiği zaman küçük burjuva sosyalizmi ahlak vahlar içinde "katil kim" oyunu oynamaya başlar. Dönüşümün faili bir kez bulunduktan sonra tüm güncel siyaset kişiler üzerinden yürütülür. Bu bir gün Gorbaçov olur, başka bir gün Deng Xiaping hain ilan edilir. Küçük burjuva sosyalizmi böylesi kader anlarında her daim bir günah keçisi bulmaya meyillidir. Ancak şu soruya asla ve kat'a cevap verilmez: Şayet Çin eşitlikçiydiyse tüm bu dönüşümler nasıl meydana geldiler, sadece Deng Xiaping'in kötü niyeti yahut ihaneti yüzünden mi? Tüm bunlar en bayağı idealizmin ifadeleridirler, sınıfların konumlarını yorumlamaktan aciz olan "sosyalistlerin" fikir sahasında idealizm dilediği gibi at koşturabilir.

Oysa gerçekler bunun tam tersiydi. Söz konusu olan ancak sınırlı bir reformlar dizisiydi ve 1979 sürecinin mimarı, bizzat 1949 devriminin de örgütleyicisi olan Mao'ydu. Onun "ilerici" burjuvaziyle ittifakı ve dört sınıf bloku üzerine görüşleri Çin kapitalizmini anlamakta kilit noktadır. 1971 yılında Mao, ABD emperyalizmiyle bir anlaşma imzalayarak Çin'e yabancı yatırımların gelmesinin ve gelişmiş kapitalist ülkelerle ekonomik ilişkileri yoğunlaştırmanın koşullarını yaratmıştı. Mao 1972'de ABD Başkanı Nixon ile biraraya gelerek SSCB karşıtı bir ittifak oluşturmuştu. 1976'da Mao'nun ölümünün ardından rejimin başına geçen Deng Xiaping ise serbest piyasa yanlısı uygulamaların önünü bütünüyle açmıştır.

1979 ile başlayan süreç, egemen Çin bürokrasisinin, gelişimleri için gerekli olduğunu düşündüğü dünya kapitalizminin değişen dengelerine uyum ve Mao'nun kültür devriminin getirdiği ekonomik yıkıma karşı yeni bir rotaya girilmesi sürecidir. 1979'a kadarki devlet kapitalisti model, yerini kapitalist sınıfın hızla geliştiği, yine egemen sınıfın bürokrasi olmaya devam ettiği serbest piyasa kapitalizmine bırakmıştır. Tüm bunların yanında Mao'nun Deng Xiaping'le yaşadığı parti içi çekişmeler ancak tali önemdedir, bürokrasinin çıkarları iki akımı da ortak noktada buluşturmuştur, kedinin ak ya da kara olması artık o kadar da önemli değildir.

Çin kapitalizmi 70'lerle beraber Marks'ın ilkel sermaye birikimi olarak adlandırdığı bir süreçle gelişmeye başladı. 1979 yılında toplanan 3. Plenum'da alınan karara göre Çin artık bir "sosyalist piyasa ekonomisi"ydi. Bu ucube ve gülünç terim, neo-konfüçyanizmin "Zenginleşin" haykırılarıyla beraber tek bir gerçeğe işaret ediyordu. Yabancı yatırımlara açılan ülke, teknoloji ithalatıyla beraber sanayisini geliştirecek, devrim sonrası süreç için bürokrasinin egemenliğini sürdürmesinde zorunlu olan planlı ekonomi ve arızalı devlet mülkiyeti tasfiye edilerek sermayenin dilediği gibi at koşturmasına izin verilecek, tarımda kapitalizm son sürat inşa edilecek ve bürokrasi sahip olduğu siyasal iktidar sayesinde, polis devleti uygulamalarıyla işçi sınıfını boyunduruk altında tutacaktı. Deng'e göre Çin'in sahip olduğu geri koşullar onun sosyalizme geçişini imkansız kılıyordu. Dolayısıyla kapitalizmin gelişmesi öncelikli amaçtı ve sosyalizmin inşası on yıllar ve belki de yüzyıllar alabilecek bir süreçti. Stalinizmin aşamalı devrim

Çin ekonomisinde gerçekleşen 1979 dönüşümü küçük burjuva çevrelerde sıklıkla Maoizm'den bir kopuş olarak yorumlanır ve gelişen Çin kapitalizminin yarattığı tahribatlardan Deng Xiaping kliği sorumlu tutulur. Küçük burjuva sosyalizminin karakteristik özelliğidir: işler ters gitmeye başladığı, "sosyalist" ülkelerin iktidarındaki bürokrasi kendi sınıf çıkarları gereği piyasaya eklemlenmeye giriştiği zaman küçük burjuva sosyalizmi ahlak vahlar içinde "katil kim" oyunu oynamaya başlar. Dönüşümün faili bir kez bulunduktan sonra tüm güncel siyaset kişiler üzerinden yürütülür. Bu bir gün Gorbaçov olur, başka bir gün Deng Xiaping hain ilan edilir. Küçük burjuva sosyalizmi böylesi kader anlarında her daim bir günah keçisi bulmaya meyillidir. Ancak şu soruya asla ve kat'a cevap verilmez: Şayet Çin eşitlikçiydiyse tüm bu dönüşümler nasıl meydana geldiler, sadece Deng Xiaping'in kötü niyeti yahut ihaneti yüzünden mi? Tüm bunlar en bayağı idealizmin ifadeleridirler, sınıfların konumlarını yorumlamaktan aciz olan "sosyalistlerin" fikir sahasında idealizm dilediği gibi at koşturabilir.



teorisi Deng'in yaptığı gibi mantıksal sonuçlarına vardırıncaya dek en uç noktasına götürüldüğünde işte böylesi gülünç bir karikatür ortaya çıkar. Çin örneği bu alışıldık hikayeyi tüm çıplaklığıyla gözler önüne seriyor.

Piyasa reformları sermaye birikim modelini uluslararası burjuvaziyle ittifak halindeki Çin bürokrasinin lehine değiştirdiğinde devlet sektörünün üretimdeki ağırlığında da azalmalar yaşandı. 1984'te devlet işçileri Çin'in toplam sanayi işçilerinin %40'ını oluştuyordu(4). Sermayenin tarımda rahatça cirit atmasıyla beraber köylülük içerisinde de ayrışmalar yaşandı ve devlet bürokrasisine yakın olan katmanlar tarıma yerleşen kapitalizmle yoksul köylülüğe hükmetmeye başladılar. Sermayenin kırlara girişiyle beraber eski üretim ilişkilerinde çözümler gerçekleşti, az topraklı köylüler topraklarını tekelleri sermayeye devretmek zorunda bırakıldılar ve kentlere göç bu dönemde artış gösterdi. Gelişen sanayi ihtiyaç olduğu işgücünün önemli bir kısmını buradan sağladı. Ancak, ilkel temellerde gelişen piyasa kapitalizmi kendi iç çelişkilerini de kaçınılmaz olarak doğurdu.

Çin Kapitalizminin Gelişimi

Piyasa kapitalizminin önündeki tüm engellerin ÇKP bürokratlarınca bertaraf edilmesiyle beraber biriken çelişkiler toplumsal muhalefetin yükselişinin zeminini oluşturdu. Bu noktada 1989'daki Tianenman katliamının tarihsel olarak belirleyici bir önemi vardır. Bu katliamla bürokrasi yükselen toplumsal muhalefete, kendi gelecek planlarına ve kapitalist düşlerine tezat düşen her şeye karşı var gücüyle saldıracağını ve Çin'i ucuz işgücü cennetine dönüştürmekte kararlı olduğunu göstermiş oldu. Nitekim 1992 yılında katliamın ilk meyveleri elde edildi. Tianenman katliamının ve SSCB'nin çözülüşünün verdiği özgüvenle parti bürokrasisi 14. Kongre'de planlı ekonomiyi tasfiye etmeye ve özelleştirmelerin tam gaz ilerlemesine karar verdi. Bir yandan dış sermayeye de bu yolla bir mesaj verilmiş olunuyordu. Yabancı sermayedarlara ucuz işgücü vaat eden ÇKP, dış yatırımları kendisine çekerek pazarda avantajlar elde etmek niyetindeydi. Yatırımların en önemli kısmını ise 1949 devrimiyle beraber yurtdışına kaçarak Hong Kong, Tayvan, Malezya gibi ülkelere yerleşen sermayedarların büyük şirketleri oluştuyordu. Böylece Çin burjuvazisinin bu kesimi de kazanıldı ve restorasyon tüm hızıyla devam etti. Reformun en önemli ayağını, planlı merkezi ekonominin zayıflatılmasıyla eşgüdümlü olarak, özelleştirmelerle beraber özel şirketlerin devlet şirketleri üzerinde imtiyaz edinmeleri oluşturdu. Bu ayrıcalıklar sayesinde 95 yılında özel sektör ulusal ekonomik

faaliyetlerin %40'ını gerçekleştirirken toplam vergilere katkısı ancak %11.4 idi(5). 1996'dan 2001'e kadar devlet işletmelerinde çalışan 36 milyon işçi işten çıkarıldı. Mao'nun demir pirinç kasesi çoktan beri tam orta yerinden çat diye çatlamış, işçiler tüm sosyal haklarından mahrum bırakılmıştı.



Dünün emperyalist devlerinden(ABD, AB, Japonya gibi) doğu(Asya) odaklı ülkelere doğru bir güç kayması gerçekleşmekte olduğunu söylemek yerinde olacaktır. Bu eksen kayması bugün ticaret savaşları şeklinde tezahür edecek olsa dahi, çatışmanın ihraç pazarları kavgasından politik ve askeri alanlara yayılışını da bugünden görmek gerekiyor. Asya'nın yükselişinin motor ekonomisi ise elbette Çin.

Yeni süreçte özelleştirmeler, devlet kademelerindeki bürokratların özelleştirilen işletmelerin başına çöreklenmesiyle, bürokratların hızla kapitalist işletmeleri mal varlıklarına kaydetmeleriyle, yağmacı anlayışın zaferiyle, her türlü hilenin, hüllenin, vergi kaçakçılığının, dolandırıcılığın meşruiyete bürünmesiyle yürütüldü. Bürokrasi ve ona yakın unsurlar bu iğrenç köşe kapma oyununda, vurgunculukta sınır tanımadılar ve bugünün büyük Çin zengileri işte bu tiksinti verici sosyal çöküş döneminde serpilip geliştirdi.

2001 yılında Çin'in Dünya Ticaret Örgütü'ne girişiyle beraber uluslararası finans-kapitalle entegrasyon sağlandı, dış yatırımların önündeki tüm engeller ortadan kaldırıldı ve ÇKP önderliğindeki bu operasyonla Çin toprakları yabancı sermayeye kapılarını ardına kadar açtı. Büyüyen sınıai kapitalizmin duyduğu ucuz işgücü ihtiyacı kapitalist tarım işletmeleriyle topraklarından edilen yoksul köylülüğün vahşice sömürülmesiyle giderildi. 16. Parti Kongresi ÇKP'nin

kapılarını Çinli işadamlarına, büyük kapitalistlere açtı. Amerikan sermayesinin en gözde yayın organlarından New York Times, 20 yılda oldukça yol alan bu dönüşüm sürecinde ÇKP'nin dünyanın en sağcı diktatörlüğü haline geldiğini ilan ediyordu!

Yükselişteki Ükelere Marksist Bakış

Küçük burjuva sosyalizminin, ortak düşmanı emperyalizm belleyip üçüncü dünya milliyetçiliğine sarılması yeni bir fenomen değil. Tüm kabuğu sıyrıldığında bu düşüncenin özünde mazlum edebiyatından devşirme çarpık bir emperyalizm anlayışının yattığı görülecektir. Bu anlayışa göre geri bırakılmış ülkenin ekonomik olarak gelişmesini engelleyen Batılı emperyalist güçler baş düşmandırlar. Meseleyi anti-Marksist bir bakış açısıyla "geri bıraktırmak" temelinden kavrayınca "mazlum" ülkelerin emperyalist ülkelerle rekabet



etme ihtimali de pek tabii olamaz. Böylece bu anlayış Çin'e ya da Rusya'ya karşı bir emperyalist saldırıda anavatan savunmasının meşruluğunu ortaya atar, Çin'in başdöndürücü gelişimine gözlerini kapar ve kendi küçük burjuva hülyalarıyla yetinerek emperyalist kapitalizmin tarihsel bir eğilimi karşısında dil tutulması yaşar.

Biraz ileride ayrıntılı olarak inceleyeceğimiz Çin'in büyümesini Marksist bakış açısından yorumlamak için kapitalizmin dinamiklerini eşitsiz ve bileşik gelişim yasası çerçevesinde incelemek zorunludur. Emperyalizmin ileri aşamalarında emperyalist devletler meta ihracıyla sınırlı kalamazdı. Artık eski sömürge bölgelerde de kapitalist gelişmenin sağlanması ve uluslararası kapitalist sisteme bu ülkelerin de entegre edilmesi gerekmektedir. Ancak kapitalizm hızla nüfuz ettiği ve üretim biçimini geri dönülmezcesine değiştirdiği bu ülkelerde en eski üretim biçimleriyle yan yana yükseldi. Bu ülkeler emperyalist ülkelerin geçirdiği tüm aşamaları geçirmediler. Böylece bir yandan Şangay'ın göz alıcı gökdelenleri, devasa demiryolları ağı, füzeler göz kamaştırırken bir yanda da fakirlikten kırılan kırsal kesimin ilkel üretim araçları mevcut olmaya devam etti. Yükselen orta sınıfın artan ihtişamına, doymak bilmezcesine tükettiği lüks tüketim mallarına, Çinli işçilerin büyük sefaleti ve toplumsal yıkım eşlik etti.

Kapitalizmin yayılma dürtüsünden doğan eşitsiz ve bileşik gelişim, Çin gibi yükselmekte olan ülkelere birçok fırsat sundu. "Yükselen ülkeler adı da verilen bu ekonomilerin yüksek büyüme hızları gerçekleştirmelerinde, bu ülkelere akan yabancı sermayenin önemli bir rolü oldu. Çoğu, ABD ve Avrupa kökenli çok uluslu şirketler, yatırımlarını başta Çin olmak üzere Asya'nın ucuz ve uysal işgücü deposu ülkelerine yönlendirdiler ve giderek kapitalistleşen ve derin bir iç pazar da yaratan bu ülkelere mevzilendiler. Giderek, Batı'nın artık-kar oranları yetersiz görünen demir-çelik, petrokimya gibi 'ağır sanayiler', bilgisayar programcılığı gibi hizmet dalları da bu ülkelere kaydırıldı."(6) Böylece bu ülkeler dünya ekonomisinde hayati öneme sahip birer üretim merkezleri haline geldiler ve siyasi güçlerini artırdılar. Çin, Brezilya, Rusya, Hindistan gibi ülkeler bölgesel güçler haline geldikleri ölçüde kendi yayılmacı planlarını hayata geçirmek için kollarını sıvadılar ve birbirleriyle birçok anlaşmaya imza attılar, ticari işbirliğine soyunup emperyalist ülkelere meydan okudular. Bu ülkeler içerisinde en çok sivrilene ise Çin oldu, ABD stratejik düşman ilan ettiği ve dışarıda attığı her adımda hegemonyasının yeniden tesisini sağlamak için uğraştığı Çin karşısında pek çok adımda geride kaldı. Çin ekonomisi kapitalizmin tarihinde eş görülmemiş bir büyümeyle rakiplerinin dudağını uçuklattı.

Bir Devin Doğuşu: 2000'li Yıllarda Çin

Çin ekonomisinin yükselişi akla her seferinde ABD ile yapılan bir kıyaslamayı getiriyor. ABD ve Çin arasındaki emperyalist siyasette denge konumunu oluşturan unsurları yazının başında incelemiştik. Burada ise iki ülkenin ekonomilerini kıyaslamak yerinde olacaktır. İki ekonomi arasında gözle görülür farklılıklar var. James

Petras'ın Financial Times'ın bir yazısından çıkardığı sonuçlara göre "Çin önderliğindeki Asya ülkeleri üretim, ulaşım, teknoloji ve madencilik alanında yaptıkları muazzam yatırımlarla dünya liderliğine oynamaktalar. ABD ise tam tersine, kullandığı askeri yöntemlerle yaratmaya çalıştığı imparatorluk ve spekülasyon ekonomisi ile inişte..." Bu tabloyu örneklerle açacak olursak... Çin 2012'ye kadar 18 bin km'lik tren hatları inşa etmeyi planlar ve son 30 yılda gelişmiş ülkelere 3 kat büyüme hızına sahip olarak GSMH'sını 10'a katlayıp rekor kırarken ABD trilyonlarca doları batık bankaları finanse etmeye ve savaş bütçesine ayırıyor.(7) ABD,



Asya'daki ve Afrika'daki çıkarlarını sağlama alacak askeri gücü finanse etmek için milyarlarca dolar harcarken Çin birçok ülkeyle ticari anlaşmalar imzalıyor, bu ülkelere yatırımlar yapıyor ve yabancı yatırımları kendi ülkesine çekiyor. ABD arka bahçesi Latin Amerika'da Kolombiya gibi bir devlete milyar dolarlık yardımlar yapar, İsrail'in askeri gücünü finansal olarak desteklerken Çin ise stratejik açıdan önemli enerji yataklarında hakimiyeti ele geçirmek için diğer ülkelerle anlaşmalar imzalıyor. Kısacası ABD devasa savaş bütçesiyle ve üretken olmayan sektörlerde yoğunlaşan ekonomisiyle, çöken

Büyük Ortadoğu Projesi, çırpındığı Afganistan bataklığında kaybettiği enerjiyle bu zorlu dönemde Çin gibi dinamik, üretici kapasitesini alabildiğine artıran, dış yatırımları çeken ve ihracat şampiyonu haline gelen bir rakiple karşı karşıya. Washington ekonomik açıdan Çin karşısında geri adım atmak zorunda kaldıkça, tıpkı köşeye sıkışan ve sıkışıkça daha da korkan bir kedinin tüy-

James Petras'ın Financial Times'ın bir yazısından çıkardığı sonuçlara göre "Çin önderliğindeki Asya ülkeleri üretim, ulaşım, teknoloji ve madencilik alanında yaptıkları muazzam yatırımlarla dünya liderliğine oynamaktalar. ABD ise tam tersine, kullandığı askeri yöntemlerle yaratmaya çalıştığı imparatorluk ve spekülasyon ekonomisi ile inişte..."



lerini kabartıp hasmına karşı saldırı hazırlığına geçmesi gibi, gittikçe daha artan bir ihtiyaçla askeri gücüne sarılıyor ve onunla avunuyor, elindekileri kaybetmemenin telaşına düşen her burjuva gibi vahşice saldırıyor.

ABD ve AB ülkeleri kriz döneminde sıfır büyüme dolayların-

da gezerken Çin %8'lik büyümesiyle ne kadar ciddi bir rakip olduğunu bir kez daha gösterdi. Yüzyılın başında ABD ve Çin'in GSMH'si arasındaki 8 katlık fark 10 yıl içerisinde 4'e düştü. Çin bu sene içinde Japonya'yı da sollayıp dünyanın en büyük 2. ekonomisi, Almanya'yı geride bırakıp dünyanın ihracat şampiyonu unvanlarını elde etti. 2008'e kadarki 5 yıllık süre içinde dünya ekonomisinin büyümesinde Çin %20'lik payıyla başı çekiyordu. Demir-çelikte dünya üretiminin yarısını gerçekleştiren Çin, motorlu taşıt üretiminde de 2009 yılında bir önceki yıla göre üretimini %48 oranında arttırarak(alışılmadık derecede büyük bir oran) 13.790.000 motorlu taşıtla dünyada ilk sırayı aldı. ABD'nin aynı kategorideki üretimi ise 5.711.000'de kaldı. 20 yıl öncesinde otomobil pazarında hiçbir üretici güce sahip olmayan Çin, 1985'te %3 olan yüksek teknoloji ihracatının payını da 2002 yılında %22'ye çıkardı ve 2009'da ABD'yi geçip en büyük otomobil üreticisi oldu. Bu muazzam gelişmeler kapitalizmin uzun zamandır alışkın olmadığı türden. Öyle ki son 30 yılda ortalama olarak %9.7 oranında büyüyen Çin'in bu büyümesi ekonomistlerce sürekli olarak İngiltere'nin 19. yüzyıldaki büyümesiyle kıyaslanıyor ve "dünyanın atölyesi" sıfatı artık Çin'e bahsediliyor. Oyuncak sektöründen, elektronik aletlere, tekstilden enerji işletmelerine kadar çok geniş bir yelpazede dünya üretiminde söz sahibi olan Çin, üretken ekonomisiyle gittikçe daha fazla hammadde ve enerjiye ihtiyaç duyuyor. John Chan'in aktardığına göre 2004'te dünya çapında üretilen kömürün ve demirin %30'unu, alüminyumun %25'ini tüketen Çin(8) üretici kapasitesini arttırdıkça daha fazla enerji ihtiyacı duyuyor ve yeni kaynak arayışları içerisine giriyor.

Çin bu başarılarının önemli kısmını dış yatırımı ülkeye çekip, ihracattan elde ettiği fazlalarla finanse ediyor. İhtiyaç duyduğu enerji kaynaklarına ticaret anlaşmalarıyla ve ilerlettiği ilişkilerle ulaşıyor. 1985'te 1 milyar dolar olan dolaysız yabancı yatırım 2002'de 50 milyar dolara çıkmıştı. Çin'in Avrupa ülkeleriyle olan ticareti ise son 30 yılda 40 kat arttı. Arap ülkeleriyle 2007 yılında 37 milyar dolar olan ticaretini 2009'da 133 milyar dolara çıkaran Çin(9), 2004'te Japonya'nın, 2008'de Hindistan'ın, 2009'da Brezilya'nın en büyük ticaret ortağı olarak ABD'yi geride bıraktı. 1994'ten 2003'e ihracatı 121 milyar dolardan 365 milyar dolara çıkan,

2008'de 266 milyar dolarlık ticaret fazlasına sahip olan Çin'in bu fazlası ekonomik krizin etkileriyle beraber 2009 yılında 196 milyar dolara düştü, ancak 1 trilyon dolarlık ihracat kapasitesi kriz koşullarında bir mucize olarak yorumlandı. Çin'deki yatırımcılar dünyanın geri kalanında yaşanan büyük

krize karşı karlarını büyük oranda muhafaza etti-ler. Çin, ihraç pazarlarında da ABD'nin gerileyen etkisine karşı üç kata varan bir büyümeyle etkisini hissettirdi. İhracatının yanında, ihtiyaç duyduğu enerji ve tüketim mallarıyla ithalatı da genişleyen Çin, kriz koşullarında pazar arayan kapitalistlerin yarasına da bir ölçüde merhem oldu.

Çin'in ihracatla ve yatırımlarla beslenen ekonomisi, Çin kökenli çok uluslu şirketlerin(ÇUŞ) de karlarını katlamalarını sağladı. Financial Times'in en büyük 500 ÇUŞ listesinde Japonya 10 firma kaybederken Çin şirketlerinin sayısı 12'den 38'e çıktı. İlk 5'teki ABD şirketleri yerlerini Çin, Rusya ve Brezilya firmalarına bıraktılar. Petro China ve China Mobile'in yükselişi Microsoft ve Shell gibi dev tekelleri yerinden etti.

Bankacılıkta da şaha kalkan Çin, doların uluslararası re-zerv para konumuna meydan okuyarak yeni bir dünya parası yaratılması isteğinin öncüsü oldu. Çin'in 750 milyar dolarlık ABD bonusu alacağı bulunuyor. Çin sahip olduğu 2 trilyon dolarlık rezervle uluslararası finansal sistemde önemli bir güç teşkil ediyor. 7 büyük Asya ülkesinin bankaları 4.6 trilyon dolarlık rezerv parayı ellerinde tutuyor. Bu miktar dünyanın geri kalanından dahi fazla.

Ferit Eren

Çin'in büyümesini Marksist bakış açısından yorumlamak için kapitalizmin dinamiklerini eşitsiz ve bileşik gelişim yasası çerçevesinde incelemek zorunludur. Emperyalizmin ileri aşamalarında emperyalist devletler meta ihracıyla sınırlı kalamazdı. Artık eski sömürge bölgelerde de kapitalist gelişmenin sağlanması ve uluslararası kapitalist sisteme bu ülkelerin de entegre edilmesi gerekmektedir. Ancak kapitalizm hızla nüfuz ettiği ve üretim biçimini geri dönülmezcesine değiştirdiği bu ülkelerde en eski üretim biçimleriyle yan yana yükseldi. Bu ülkeler emperyalist ülkelerin geçirdiği tüm aşamaları geçirmediler. Böylece bir yandan Şangay'ın göz alıcı gökdelenleri, devasa demiryolları ağı, füzeler göz kamaştırırken bir yanda da fakirlikten kırılan kırsal kesimin ilkel üretim araçları mevcut olmaya devam etti.

- (1) Sosyalizm ve Toplumsal Mücadeleler Ansiklopedisi, cilt 3, s. 1142
- (2) Claudin, Komintern'den Kominform'a, cilt 2, s.364
- (3) Troçki, "Altıncı Kongre'den Sonra Çin Sorunu" (4 Ekim 1928), age, s.272
- (4) Martin Hart-Landsberg, Paul Burkett. Küresel Çatışmanın Yeni Aktörü: Çin ve Sosyalizm, sf:65
- (5) Martin Hart-Landsberg, Paul Burkett. Küresel Çatışmanın Yeni Aktörü: Çin ve Sosyalizm, sf:79
- (6) Mustafa Sönmez. Emperyalistler Arası Yeniden Paylaşım ve Değişen Dengeler: Yeni Hasımlar, Yeni Hısımlar
- (7) James Petras. US and China: One Side is Losing, The Other is Winning
- (8) John Chan. The Implications of China for World Socialism
- (9) Ergin Yıldızoglu. 1979 mu 1989 mu?

Yaşasın Bolşevik-Leninist Gelenegimiz!



"Geçmişleri dolayısıyla, Stalin'in mezar kazıcısı olduğu bu devrimle bağlantılı olan bu insanlar, bizzat varoluşlarıyla Stalin'i rahatsız etmektedirler. Eğer Stalin yıllar süren hazırlıkların ve kararsızlığın ardından, şimdi kanlı baskıda karar kılmışsa, bu onun, devrimin tasfiyesi yolunda yeni ve şimdiye kadar yaptıklarıyla karşılaştırılamayacak bir şeylere hazırlandığının göstergesidir."

"Eğer Büyük Temizlikler yapılmamış olsaydı, Stalin'in izlediği siyasi hat boyunca uygulamaya koyduğu büyük değişiklikleri gerçekleştirmesi çok zor olurdu. Büyük Terörün kurbanı olanların büyük çoğunluğu gerçek anti-faşist ruhla büyümüş ve eğitilmişlerdi. Eğer sağ kalmış olsalardı, eğer yok edilmemiş olsalardı, Stalin için 1939'da Ribbentrop-Molotov paktını imzalamak çok daha zor olurdu. Ve eğer bu pakt söz konusu olmasaydı, II. Dünya Savaşı tarihte başlamış olduğu şekilde başlamayabilirdi."

